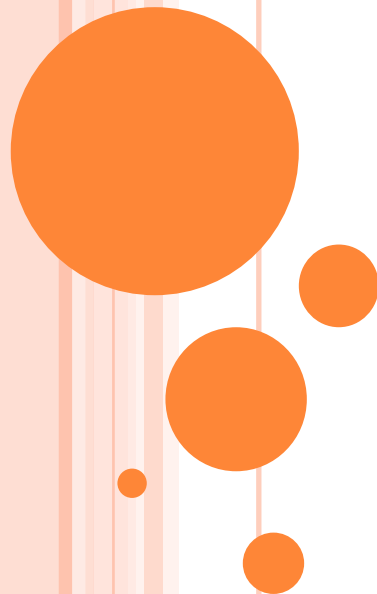




VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

Curs 2015-2016



# PROFESSORS

## ○ IQ

- Prof. Dr. Oscar Barberà
- 1E11 (Facultat de Dret)
- [o.barbera@uv.es](mailto:o.barbera@uv.es)
- Tut.: dilluns, 18.30-19.30 h; dijous, 10.30-11.30 h

## ○ IIQ

- Prof. Dr. Amparo Latonda
- 1P16
- [Amparo.latonda@uv.es](mailto:Amparo.latonda@uv.es)

# OBJECTIUS IQ

- Assenyalar les causes i conseqüències dels canvis en:
  - La cultura política
  - El comportament polític
  - La participació electoral
  - El vot
- Analitzar resultats electorals
- Treballar en equip
- Fer presentacions orals

# OBJECTIUS IIQ

- Identificar els principals elements organitzatius dels partits polítics i les raons que els fan evolucionar.
- Assenyalar les teories sobre els orígens i canvis de model de partit.
- Caracteritzar els sistemes de partits i la transformació d'aquests sistemes. Identificar causes i conseqüències dels canvis en els sistemes de partits.
- Identificar característiques de diversos tipus de nous moviments socials (NMS) i grups de pressió, l'evolució en el temps i intervenció en el procés polític.

# TEMARI IQ

- Tema 1. Cultura política i capital social
- Tema 2. La cultura política com a causa i conseqüència d'altres fenòmens socials
- Tema 3. El comportament polític. Explicacions i conseqüències
- Tema 4. Anàlisi electoral
- Tema 5. La participació electoral
- Tema 6. Posició social i vot
- Tema 7. Valors polítics i vot
- Tema 8. Context polític i vot

# TEMARI IIQ

- Tema 9. Definicions dels partits polítics
- Tema 10. L'estructura organitzativa
- Tema 11. Els partits i l'organització de les campanyes electorals
- Tema 12. Models de partits polítics
- Tema 13. Els sistemes de partits
- Tema 14. Vells i nous moviments socials
- Tema 15. Els grups d'interès i de pressió

# METODOLOGIA DOCENT IQ

- Lliçons magistrals
- Tests
- Aprenentatge basat en projectes
  - (Treball en equip)

# AVALUACIÓ

- **Examen: 60%**
  - Mínim: 4 sobre 10
  - 50% per cada part, mitjana aritmètica
- **Pràctiques IQ: 20% (75% assistència)**

Treball en equip

  - Informe escrit en grup: 10%
  - Presentació oral + informe individual: 5%

Informe individual: 5%
- **Pràctiques IQ: 20%**





VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

## CULTURA POLÍTICA

Dr. Oscar Barberà

# OBJECTIUS

- Assenyalar les principals dimensions del concepte de cultura política.
- Resumir els principals debats entorn de la cultura política:
  - Causes: transmissió, permanència i canvi
  - Impactes: democratització, rendiment...
- Operacionalitzar el concepte de cultura política.

# CULTURA POLÍTICA: DEFINICIONS

# DEFINICIONS

- "El conjunt d'orientacions polítiques dels ciutadans cap al sistema polític, cap als seus components i cap a un mateix com a part del sistema (...) La distribució de les pautes d'orientació cap a objectes polítics entre els membres d'una nació" (Almond & Verba, 1963).

- "Conjunt de valors, regles, creences expectatives i actituds compartides pels membres d'una societat en relació amb el sistema polític i social [...] La manera com les persones pensen i perceben la vida política (Sodaro, 2011).

# INDIVIDUAL VERSUS COL·LECTIU

## a) La dimensió individual

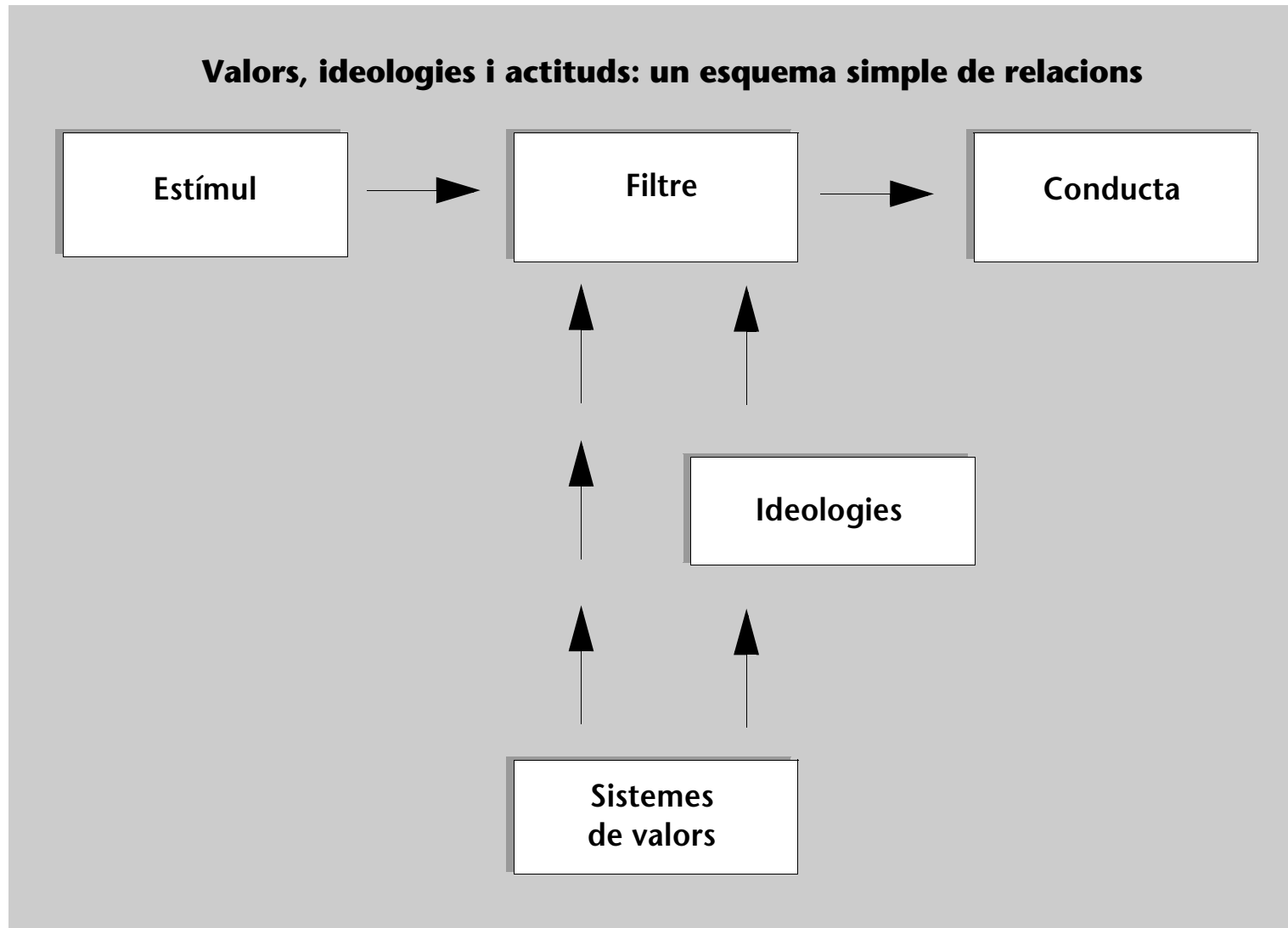
- **Teoria del coneixement**
  - Les actituds i orientacions polítiques
  - Valors – ideologies - actituds
    - (vegeu els punts següents del tema)
- **Opinió pública versus cultura política**

# Actituds i orientacions polítiques

## 1. Característiques generals

- Faciliten la comprensió de la realitat
- Són adquirides
- Són estables
- No són observables directament
- Comportament
- Diversos graus d'intensitat
- Tendeixen a organitzar-se coherentment

## 2. Relació entre valors, ideologies i actituds





## ***b)* La dimensió col·lectiva**

- **Socialització**
  - Primària
  - Secundària
- **Subcultures**
  - Clivelles (*cleavages*)
- **Canvi cultural**
  - Experiències vitals
  - Context institucional
  - Context internacional

# COMPONENTS

## **a) orientacions psicològiques generals**

- Coneixements i creences  
Coneixement / desconeixement
- Sentiments  
Afecte / rebuig
- Opinions i judicis  
Bo / dolent
- Intencionals  
Participació / no-participació

## **b) Orientacions polítiques**

### **b.1) Model general** (Almond i Verba)

- El sistema polític en general
  - Les institucions
  - Els resultats
  - Autopercepcions
- 
- Necessitats humanes (materials / postmaterials) (Inglehart)
  - Autoritat (autoritari / llibertari) (Flanagan)

## **b.2) Altres orientacions** (Sodaro)

### ○ **Cap a l'autoritat**

- Submís vs. rebel

### ○ **Cap a la societat**

- Consens vs. conflicte
- Col·lectivisme vs. individualisme

### ○ **Cap a l'estat**

- Intervencionista vs. permissiu

# CULTURA POLÍTICA: EVOLUCIÓ DELS DEBATS

Barberà CCAP 1516

# ESTUDIS INICIALS

- Aristòtil, Plató... Montesquieu
  - Les actituds influeixen en el tipus de govern
- El caràcter nacional (XIX)
  - Diferències entre països
- Tocqueville
  - En quina mesura la democràcia (VD) depèn dels costums (valors) (VI)?
- Weber
  - Quina relació hi ha entre religió [valors] (VI) i l'economia (VD) i la política (VD)?

# ALMOND I VERBA (1963)

## 1. Dimensions

- a) Orientacions psicològiques
  - 1. Coneixements i creences
  - 2. Sentiments
  - 3. Opinions i judicis
- b) Orientacions respecte del sistema polític
  - a) El sistema polític general
  - b) Les institucions (*inputs*)
  - c) Els resultats (*outputs*)
- c) Orientacions respecte d'un un mateix com a subjecte dins del sistema

## CUADRO 14. Dimensiones de orientaciones políticas

---

Sistemas políticos como objeto	Objetos <i>input</i>	Objetos <i>output</i>	Uno mismo como objeto
--------------------------------	----------------------	-----------------------	-----------------------

---

Cognición  
Orientación afect.  
Evaluación

---

De G. Almond y S. Verba, *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations* (copyright© 1963; Princeton University Press, publicado para el Center of the International Studies, Princeton University y reproducido con autorización).

Dowse i Hughes, 1982



## 2. Tipus de cultura política

### a) Ideals

#### • Participant (cívica)

- Coneixement, confiança, paper actiu, Participació en *inputs / outputs*

#### • Súbdit

- Coneixement, sense eficàcia interna, passivitat, insatisfets (*outputs*)

#### • Parroquial

- Desconeixement, rebuig (excepte local)

## Tipus de cultura política (ideals)

	Sist. pol.	<i>Inputs</i> (procés)	<i>Ouputs</i> (resultats)	Autopercepció
Participativa	+ (Respecte)	+	+	+ (eficàcia)
Súbdit	+		+ (insatisfacció)	+ (baixa eficàcia)
Parroquial		+ (local)		

## ***b)* (mixtos)**

### **•Localista de súbdit**

- Transició entre l'un i l'altre

### **•Súbdits vs. participants**

- Divisió en dos grups (subcultures)

### **•Localista-participant**

- Institucions nacionals desenvolupades però amb component localista molt fort

### **•Cultura cívica**

- Participació en estructures legítimes (govern, oposició), interès polític baix

### 3. Model causal

- Model previ (modernització política, Lerner)

Modernització cultural > cultura cívica > democràcia liberal

- Almond i Verba

Socialització > cultura cívica > democràcia liberal

## 4. Reaccions a Almond i Verba

- Crítica metodològica

  - No comproven els efectes en VD

  - Selecció de casos (5): EUA, Mèxic, Itàlia, RFA i UK

  - Model causal

- Crítica ideològica

  - Conservador, etnocèntric

- Crítica antropologia

  - Visió estreta de la cultura

- Crítiques des de l'elecció racional (*rational choice*)

  - Interessos, no cultura

- Crítica marxista

  - Estructures econòmiques i socials

# DEBATS POSTERIORIS

## ○ Socialització

- **Pye i Verba, 1965**

- Èmfasi en els problemes d'aprenentatge i d'adaptació a un entorn en canvi (fi del culturalisme).

- **Wildawsky, 1987**

- Barreja de culturalisme i d'elecció racional.
- Els objectius dels actors racionals no són autònoms sinó que estan culturalment predeterminats.
- No tot és coneixement. Moltes de les preferències poden ser afectives.
- La cultura no és un conjunt d'idees desarticulat (però tampoc com a funcionalisme de la dècada de 1960).

- “La cultura política és construïda [adquirida] en un procés de presa de decisions en el qual un continu reforçament, modificació i rebuig de les relacions de poder existents ensenya als individus què han de preferir”.

## ○ Subcultures

- **Goldthorpe i Loockwood, 1963**
  - Diferències en la cultura política del Regne Unit segons la classe social
- Estudis empírics sobre subcultures nacionals...



# ○ Canvi cultural: causes / conseqüències

- **Barnes i Kaase, 1979**

- Els canvis en la cultura política són claus interpretatives (VI) de les transformacions en les formes de participació política de les dècades de 1960 i 1970.

- L'augment de les mobilitzacions no comporta una amenaça per a l'estabilitat democràtica (vs. conservadorisme d'Almond i Verba).

- **Inglehart, 1977**

- La prosperitat i la pau de la postguerra ha conduït a un procés de *mobilització cognitiva* i a un canvi cultural (materialisme > postmaterialisme).
- Nou model d'explicació del canvi cultural.
- Nova operacionalització del concepte: *issues*.
- Primeres conseqüències del canvi cultural en participació política i partits.

- **Flanagan, 1982 i 1987**
- Canvi cultural en dos eixos:
  - De valors materials a valors no econòmics
  - De valors autoritaris a valors llibertaris
- **Dalton, 1996**
- Conseqüències del procés de mobilització cognitiva i canvi de valors en participació política i partits.
- **Nevite, 1996**
- Conseqüències del canvi cultural (deferència) sobre la participació, etc.

## ○ Rendiment institucional

- **Inglehart, 1990 i següents**
- La cultura política (VI) té una relació important amb l'estabilitat i el funcionament de les institucions democràtiques.
- El canvi cultural afecta el canvi institucional (democratització): revisió teoria de la modernització.
- **Putnam, 1993 i següents**
- El capital social, nova operacionalització de la cultura política.
- Impacte del capital social en el rendiment dels governs (polítiques públiques) i desenvolupament.

## ○ **Conflictes**

- **Huntington, 1996 i següents**
- Les cultures polítiques són menys permeables del que es creu.
- La globalització du a les creixents interaccions entre cultures polítiques diferents > xoc de civilitzacions internacional i dins de cada país (EUA).

# CULTURA POLÍTICA: OPERACIONALITZACIÓ

# ORIENTACIONS CAP AL SISTEMA POLÍTIC

## a) General

### ○ Interès per la política

- Interès general
- Seguiment de mitjans: premsa / ràdio / TV
- Seguiment de notícies: local / nacional
- Parla de política

### ○ Confiança interpersonal

- Podem fiar-nos de la gent? (Trust)

### ○ Tolerància (següent)

### ○ Suport al canvi radical (següent)

On this list are various groups of people. Could you please sort out any that you would not like to have as neighbors? (CODE AN ANSWER FOR EACH QUESTION)

	Mentioned	Not Mentioned
V69 A) People with a criminal record	1	2
V70 B) People of a different race	1	2
V71 C) Left wing extremists	1	2
V72 D) Heavy drinkers	1	2
V73 E) Right wing extremists	1	2
V74 F) People with large families	1	2
V75 G) Emotionally unstable people	1	2
V76 H) Muslims	1	2
V77 I) Immigrants/foreign workers	1	2
V78 J) People who have AIDS	1	2
V79 K) Drug addicts	1	2
V80 L) Homosexuals	1	2
V81 M) Jews	1	2
V82 N) Hindus	1	2



CUADRO 1.1. *Apoyo al cambio radical, reforma gradual o defensa de la sociedad actual en veinte naciones en 1981 (en porcentajes).*

*Cambio radical:* «Toda nuestra organización social debe cambiarse por medio de la acción revolucionaria.»

*Reforma gradual:* «Nuestra sociedad debe ser gradualmente mejorada por medio de reformas.»

*Defensa de la sociedad actual:* «Nuestra sociedad actual debe ser tenazmente defendida contra todas las fuerzas subversivas.»

<i>Nación</i>				<i>N</i>
Irlanda del Norte.....	1	74	25	( 287)
Noruega.....	2	50	49	(1 146)
RFA.....	3	59	38	(1 149)
Dinamarca.....	3	69	28	(1 026)
Japón.....	3	71	26	( 707)
Países Bajos.....	3	70	26	(1 063)
Suecia.....	4	80	16	( 797)
Irlanda.....	4	76	20	(1 084)
Luxemburgo.....	5	69	25	( 760)
Canadá.....	5	74	21	(1 135)
Gran Bretaña.....	5	73	23	(1 136)
EE UU.....	5	73	22	(2 101)
Bélgica.....	7	73	21	( 897)
Italia.....	8	73	19	(1 270)
España.....	8	82	10	(2 091)
Grecia.....	9	57	26	(2 000)
Francia.....	9	73	19	(1 123)
México.....	12	77	11	(1 610)
Portugal.....	14	74	12	( 813)
Africa del Sur.....	25	54	21	(1 182)

## ***b)* Subcultures**

- **Esquerra / dreta**
  - Autoubicació E/D
  - Ubicació dels partits
  - Família política més propera
- **Religiositat**
  - Creença
  - Pràctica
- **Centre / perifèria**
  - Pregunta Linz-Moreno
  - Orgull nacional
- **Materialisme / postmaterialisme**
  - (Proper tema)

# ORIENTACIONS CAP ALS *INPUTS*

## ○ Partits

- Suport/identificació/simpatia
- Opinions sobre partits
- Actiu en una campanya
- Nom dels líders

## ○ Participació electoral i vot

- Nacional / local
- Seguiment de campanyes

## ○ Organitzacions socials i polítiques

- Nombre d'associacions
- Tipus d'associacions

# ORIENTACIONS CAP ALS *OUTPUTS*

- **Efectes de les institucions**
  - Nacional / local
- **(Confiança en les institucions)**
  - El govern tracta tothom per igual
  - La policia tracta tothom per igual
- **Opinions sobre el govern**
  - ...
- **Opinions sobre economia**
  - Personalment
  - En general

# AUTOPERCEPCIONS

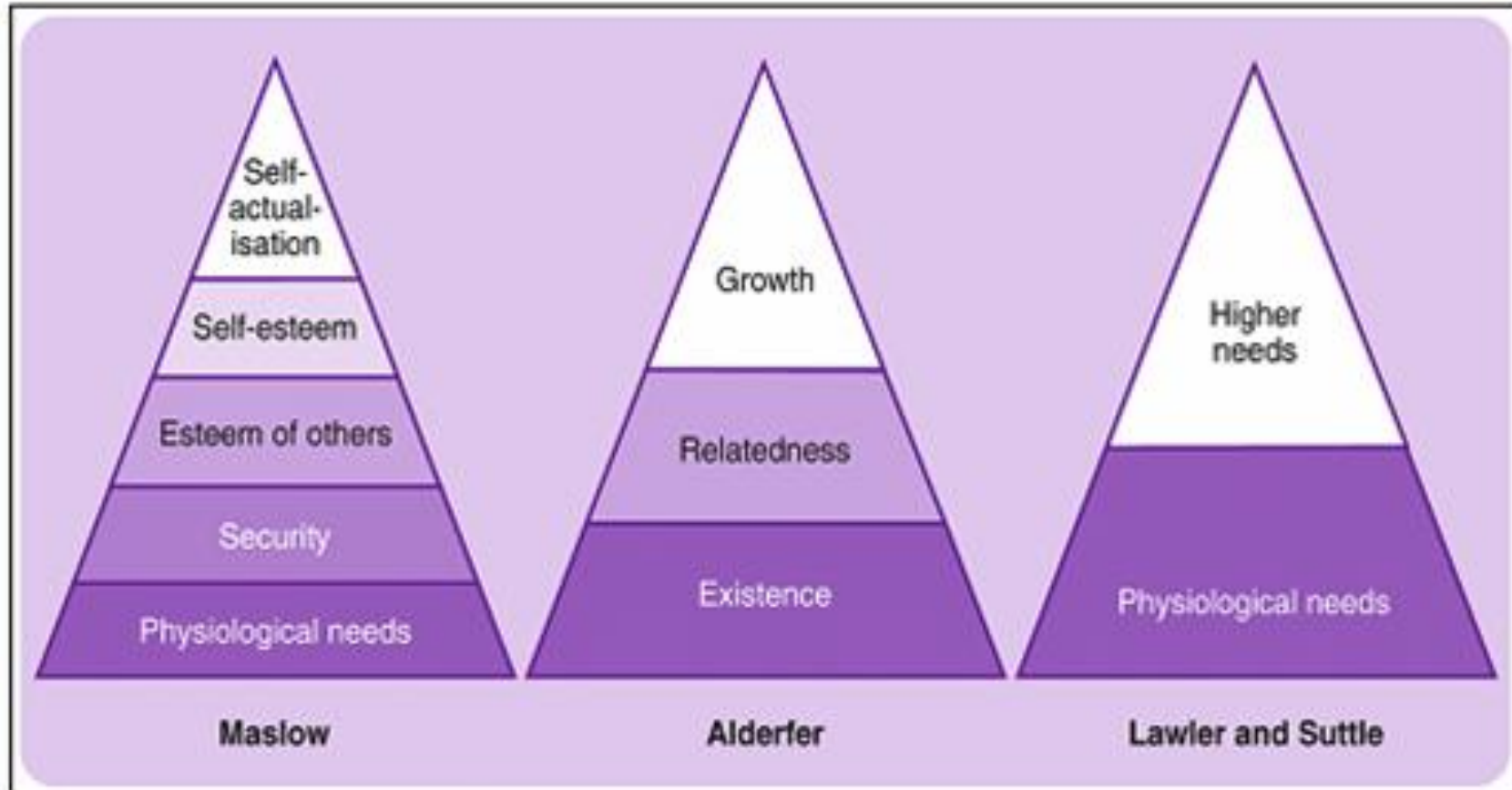
## ○ Eficàcia política interna

- Com actuaria sobre mala regulació / llei?  
No-acció / Convencional / No convencional
- En cas d'actuar, serviria per a res?
- Si succeïra, actuaria?
- Ho ha fet mai?
- Mètode més efectiu
  - Convencional / No convencional

## ○ Eficàcia política externa

- Ningú no es preocupa per mi
- La gent no influeix en les decisions del govern
- El vot no canvia les polítiques

# NECESSITATS HUMANES



- Hipòtesi de l'escassetat

**Necesidades sociales y de actualización (posmaterialistas).**

**Estética.**

**Bellas ciudades/naturaleza.**

**Intelectual.**

**Importancia de las ideas.**

**Libertad de expresión.**

**Sentido de pertenencia y autoestima.**

**Sociedad menos impersonal.**

**Que la propia opinión tenga mayor peso en el trabajo y la comunidad.**

**Que la propia opinión influya más sobre el gobierno.**

**Necesidades fisiológicas (materialistas).**

**Seguridad física.**

**Fuerzas defensivas fuertes.**

**Lucha contra el crimen.**

**Mantenimiento del orden.**

**Seguridad económica.**

**Economía estable.**

**Crecimiento económico.**

**Lucha contra el alza de los precios.**



**Table 5.1 Distribution of Value Priorities (in percentages)**

	United States	Great Britain	France	West Germany	East Germany
High level of economic growth (M)	76	67	72	65	86
A stable economy (M)	71	62	47	66	86
More say in work/ community (PM)	55	69	68	59	59
Fight against crime (M)	65	64	55	49	45
Protect free speech (PM)	48	45	63	61	51
Maintain order in nation (M)	57	46	44	55	60
More say in government (PM)	55	51	38	50	58
More humane society (PM)	33	43	57	55	47
Fight rising prices (M)	44	52	50	28	27
Make cities/country beautiful (PM)	23	36	38	42	49
Ideas count more than money (PM)	27	27	35	25	18
A strong defense (M)	38	19	12	12	2

Barberà CCAP 1516

Source: 1990–91 World Values Survey.

# TREBALL EN EQUIP

## ○ L'encàrrec

"Elaboració i presentació en públic d'un informe sobre causes o conseqüències de canvis en els valors o en el comportament polític o electoral".

- Grups ja establits
- Presentació pública: les dues darreres setmanes de classe
- Treball escrit en grup: 24/12/2015
- Informe individual: 31/12/2015

# CRONOGRAMA INICIAL

SETMANA	SESSIÓ	ACTIVITATS	LLIURAMENTS
1	dl.	Presentació / Moodle / Formació de grups	
14-20/9	dt.	Projecte / procés de recerca/ Grups: regles	Objetius/reges
2	dl.	Magistral: tema 1 CP debats	
21-27/9	dt.	Grups: pregunta de recerca	Tema
3	dl.	Magistral: tema 1 C Social	
28/9-04/10	dt.	Grups: programació	Gantt
4	dl.	<b>FESTA</b>	
5/11/10	dt.	Magistral: tema 2. Canvi cultural. Causes i conseqüències	
5	dl.	Magistral: tema 3. Comportament polític	
12-18/10	dt.	Grups: teoria i hipòtesis	
6	dl.	Magistral: tema 4. Anàlisi electoral	
19-25/10	dt.	Grups: operacionalització: indicadors i conceptes	
7	dl.	Magistral: tema 5. Participació electoral	
26/10-01/11	dt.	Grups: anàlisi de dades	
8	dl.	Magistral: tema 6. Posició social i vot	
2/8/11	dt.	Grups: anàlisi de dades	
9	dl.	Magistral: tema 7. Valors i vot	
09-15/11	dt.	Grups: anàlisi de dades	
10	dl.	Magistral: tema 7/8. Models de competència	
16-22/11	dt.	Grups: anàlisi de dades	
11	dl.	Magistral: tema 8. Context i vot	
23-29/11	dt.	Grups: Anàlisi de dades	
12	dl.	<b>FESTA</b>	
30/11-06/12	dt.	Grups: conclusions	
13	dl.	Magistral: tema 8. Context i vot (II)	
07-13/12	dt.	Presentacions (3)	Avaluacions
14	dl.	Presentacions (3)	Avaluacions
14-20/12	dt.	Presentacions (3)	Avaluacions
15	dl.	Recapitulació	Treball en grup
21-31/12	dt.		Autoavaluació

# LECTURES OBLIGATÒRIES

- Les indicades en l'annex de l'assignatura
  - Lectures en aula virtual
  - Anduiza, E. i Bosch, A. (2004) *Comportamiento político y electoral*. Ariel: Barcelona.

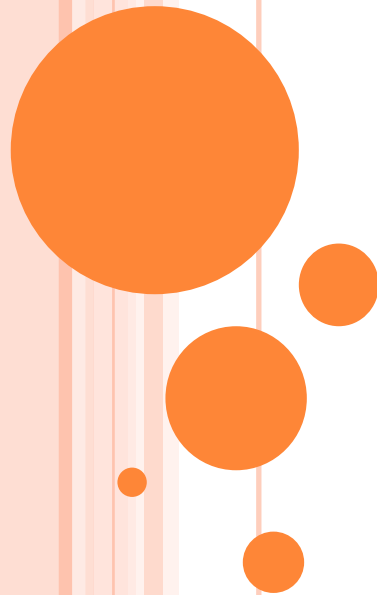


VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

## CAPITAL SOCIAL

Dr. Oscar Barberà



# OBJECTIUS

- Assenyalar el context i les teories en què apareix el concepte de capital social.
- Identificar el capital social com a causa i conseqüència d'altres fenòmens.
- Familiaritzar-se amb l'ús de marcs analítics i amb l'elaboració d'hipòtesis de recerca.
- Familiaritzar-se amb el concepte d'inferència causal i de mecanismes causals.

# ANTECEDENTS

# CONDICIONS DE LA DEMOCRÀCIA

## Les condicions de la (creació i estabilitat) democràcia liberal [VD]

- Montesquieu, Locke...
- **Tocqueville**
  - Cultura participativa
  - Igualtat
- **Dahl**
  - Regles i institucions



- **Lipset**
  - Sorgiment (t. de la modernització)
    - Urbanització
    - Alfabetització
    - Industrialització
    - Riquesa (+ igualtat social)
  - Estabilitat
    - Eficàcia (econòmica)
    - Legitimitat (igualtat social)
- **Almond i Verba**
  - Cultura cívica

# T. MODERNITZACIÓ (CLÀSSICA)

## ○ Fonaments

- Desenvolupament econòmic > canvi social (cultural) > democràcia
- Determinisme (inicial)

## ○ Dimensions

- **Modernització econòmica**
  - Diversificació econòmica
  - Industrialització i serveis
  - De mercats locals a nacionals
  - Augment de la riquesa

- **Modernització social**
  - Alfabetització
  - Educació
  - Desenvolupament dels *mass media*
- **Canvi de valors**
  - Lleialtats secundàries (classe, nació) i lleialtats primàries (família, clan)
  - Secularització cultural
  - Desaparició de desigualtats d'estatus
- **Modernització política (ciutadans)**
  - Racionalització de l'autoritat
  - Integració nacional
  - Mobilització política (masses)
    - Acció col·lectiva
    - Estructures: grups / partits

# CRÍTIQUES A LA T. MODERNITZACIÓ

## ○ **B. Moore (1969)**

- Modernització ≠ democràcia
  - Democràcia / comunisme / feixisme

## ○ **Huntington (1968)**

- Modernització política
  - Lleialtats: primàries / secundàries
  - Acció col·lectiva: organitzacions socials
- Desenvolupament polític
  - Institucionalització política
    - Estabilitat: alta / baixa
    - Valor (legitimitat): alt / baix

# Huntington 1968

## Desenvolupament polític

+

-

Modernització  
política

+

Democràcia

Pretorianisme

-

Societat  
tradicional

Crisis de les democràcies llatinoamericanes dels anys setanta

# T. AUTONOMIA DE LA POLÍTICA

- Les institucions i l'estat com a VI
  - Elecció racional: dècada de 1980
  - Neomarxisme: Skocpol, dècada de 1980
- Linz (1987)
  - Legitimitat  $\neq$  eficàcia
  - Importància de factors institucionals sobre la legitimitat
- Lijphart (1977)
  - Les institucions tenen la clau legitimadora en societats dividides

PUTNAM:  
PREGUNTES  
I DISSENY DE RECERCA

# PROBLEMÀTICA

- Què explica les diferències en rendiment institucional (VD)?
- Casos
  - Regions italianes (Nord vs. Sud)
  - Temps
- Hipòtesis
  - Factors exògens sobre VD (1983)
  - Factors endògens sobre VD (1985)
  - Factors exògens sobre VD (1993)



- Disseny i recollida de dades
  - Dades i opinió pública
    - Avaluació de polítiques
  - Dades estadístiques actuals i històriques
    - Desenvolupament socioeconòmic
    - Cultura política
- Entrevistes a les elits regionals

# PUTNAM (1983)

## Variables **independents** (externes)

- Desenvolupament socioeconòmic
  - PIB/càpita
  - Alfabetització
  - Ocupació no agrícola
  - Propietat de béns
  - Condicions de l'habitatge
- **Cultura política**
  - Taxa de participació electoral
  - Lectura de premsa
  - Taxa d'associacionisme
- Estabilitat social
  - Creixement de població
  - Proporció de residents no nascuts a la regió
  - Taxa de matrimonis endògens

## Variable **dependent** (1983) (rendiment institucional)

- Grau d'estabilitat regional
  - Anys partit/govern
- Avaluació de polítiques públiques

## Conclusions (1983)

- Correlació desenvolupament - cultura política - rendiment institucional
- Cultura política: factor clau

# PUTNAM (1985)

## Variables **independents**: (endògenes)

- Identitats dels actors
  - Executiu
  - Legislatiu
- Consens/conflicte dels actors

## Variables dependents: (institucionalització)

- Adaptabilitat/rigidesa
- Complexitat/simplicitat
- Autonomia/subordinació
- Coherència/desacord
- **Rendiment institucional**

# Conclusions

- Com més consens (identitat), més estabilitat i més rendiment
- Però complexitat en les VD

# PUTNAM (1993)

## HIPÒTESI BÀSICA DE *MAKING DEMOCRACY WORK*



## Variables **independents** (exògenes)

- **Desenvolupament socioeconòmic**
- **Comunitat cívica (**capital social**)**
  - a) Índex actual**
    - Vot preferencial (1953-1979)
    - Participació en referèndums (1974-1987)
    - Lectura de premsa (1975)
    - Taxa d'associacions culturals i esportives (1981)
  - b) Índex històric**
    - Força dels partits de masses 1919-1921
    - % de membres de cooperatives 1889-1915
    - % de membres de societats d'ajuda mútua 1873-1903
    - Participació electoral 1919-1921
    - Associacions locals fundades <1860

# Variables **dependents**

## (Rendiment institucional)

- Grau d'estabilitat regional (governos)
- Avaluació de polítiques públiques

## Conclusions

- La comunitat cívica (capital social) explica el desenvolupament econòmic i el rendiment institucional



**FIGURA 4.5.** *La comunidad cívica y el rendimiento institucional*

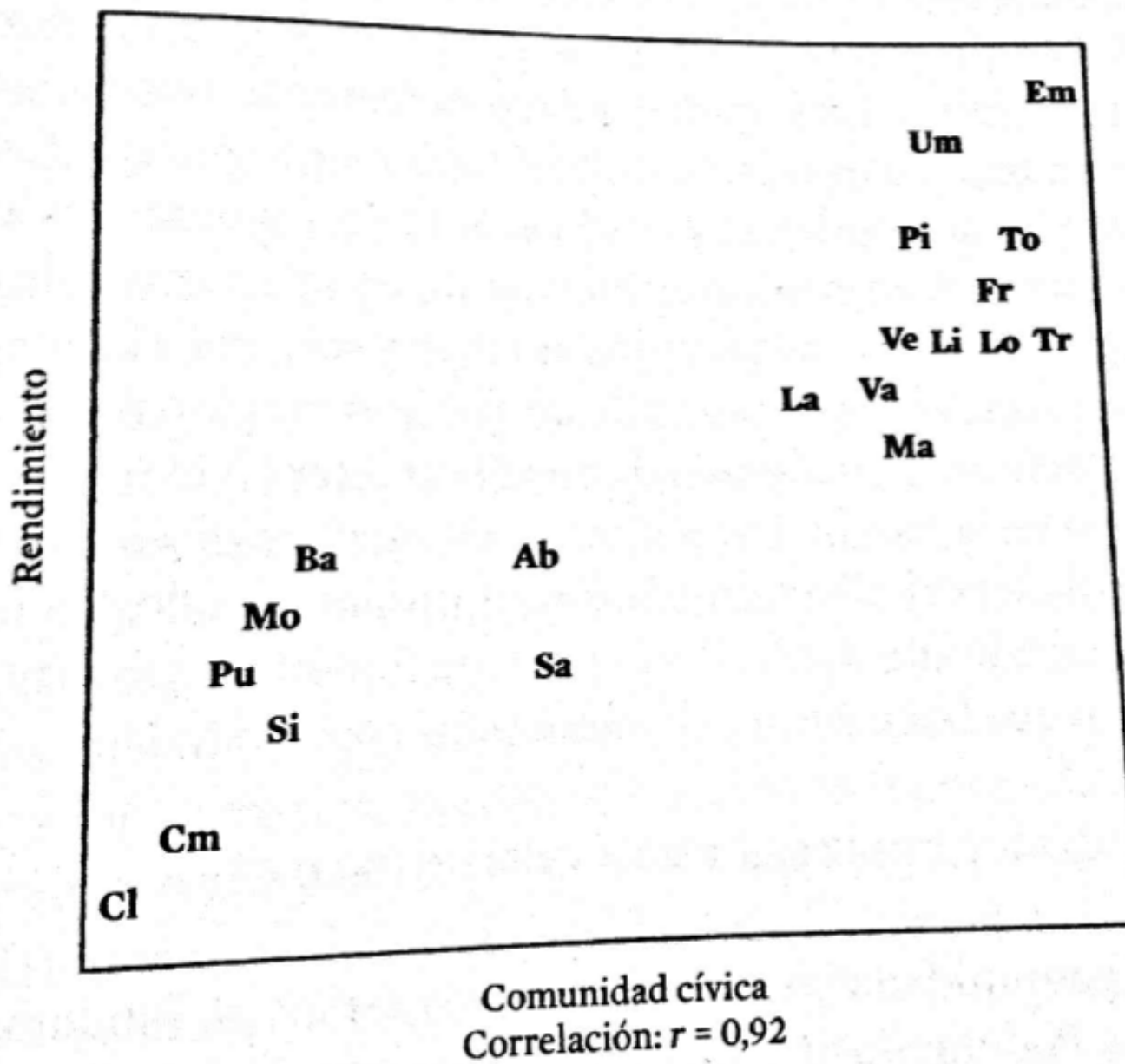
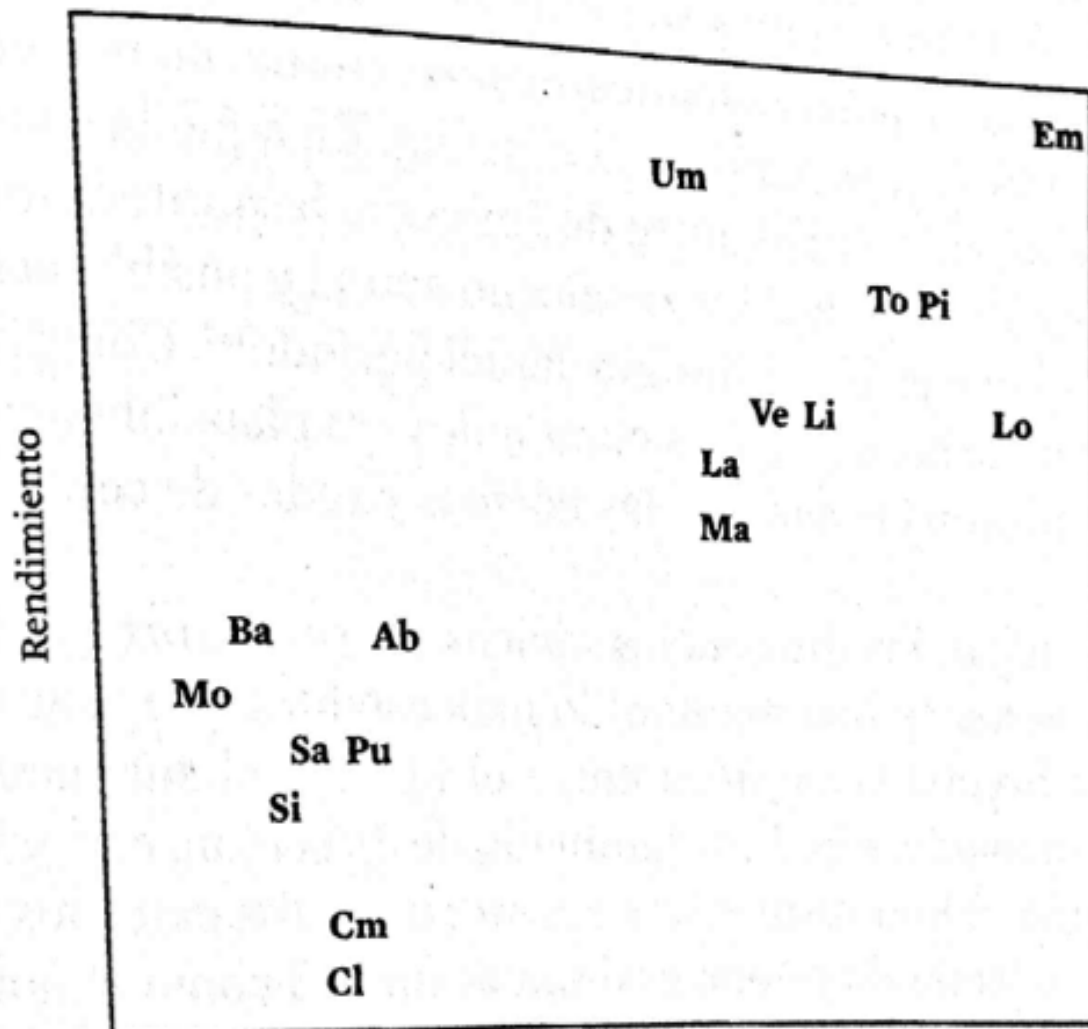


FIGURA 5.4. Tradiciones de participación cívica, 1860-1920, y rendimiento institucional, 1978-1985



Tradiciones cívicas  
Correlación:  $r = .86$

# CRÍTIQUES

## I. Concepte de comunitat cívica

- Concepte ambigu (Boix-Posner, 1998)

= Cultura política? **Estàtic**

Institucionalisme històric / sociologia

= Acció racional? **Equilibri estable**

Acció racional

- Quina relació hi ha entre xarxes socials i rendiment institucional? (Levy, 1996)
  - Jugar a futbol/falles millora la democràcia?
  - Rellevància de produir béns comuns vs. béns privats (Boix-Posner, 1998)

## II. Metodologia

- Relació estadística molt dèbil entre cultura política i desenvolupament institucional (Jackman i Miller 1996)
- No controla les diferències dins del Nord i dins del Sud
- Interrelació entre determinants culturals i estructurals
  - No controla els conflictes polítics ni les desigualtats econòmiques
  - Quin paper té l'estat en la creació i promoció del capital social? (Tarrow, 1996; Levi, 1996)

# CAPITAL SOCIAL: CAUSES (MECANISMES)

# CAPITAL SOCIAL I ACCIÓ COL·LECTIVA

La pregunta

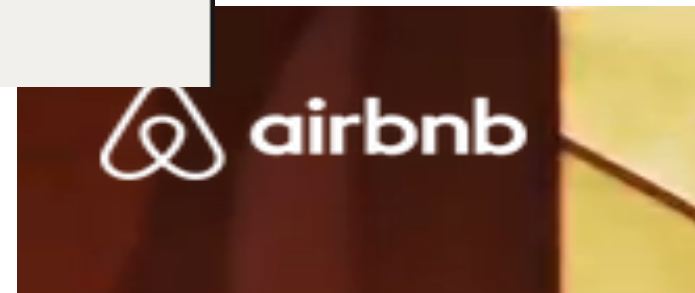
Com (a través de quins **mecanismes causals**) es produeix capital social?

**Què explica la cooperació voluntària (participació associativa horitzontal) entre individus?**

# AIXÒ ÉS MOLT RELLEVANT!!!



ebay™



**TED Talks**

Rachel Bootsman

Clay Shirky

# Teories de l'acció col·lectiva des de l'acció racional

- **Olson (1965)** La lògica de l'acció col·lectiva
  - Dificultats de la cooperació sobre béns públics
  - Oportunistes (*free riders*)
- **Hardin (1968)** La tragèdia dels comuns
  - Interès personal + acció racional = destrucció de béns comuns
  - Estatització o privatització
- **Ostrom (1990)** El govern dels comuns
  - La comunitat com a resposta
  - Normes socials + aplicació de la llei (*law enforcement*) com a resposta als problemes d'acció col·lectiva i govern dels comuns.



## Els vuit principis d'OSTROM

- Límits clarament definits (exclusió efectiva de terceres parts no involucrades).
- Regles d'ús i gaudi dels recursos comuns adaptades a les condicions locals.
- Acords col·lectius que permeten que els usuaris participen en els processos de decisió.
- Control efectiu de controladors que siguen part de la comunitat i a qui es puga demanar responsabilitats.
- Escala progressiva de sancions per als usuaris que transgredisquen les regles de la comunitat.
- Mecanismes de resolució de conflictes barats i d'accés fàcil.
- Autogestió de la comunitat, reconeguda per les autoritats d'instàncies superiors.
- En el cas de grans recursos comuns, organització en diversos nivells; amb petites comunitats locals en el nivell base.

# TEORIES SOBRE EL CAPITAL SOCIAL: ANTECEDENTS

## a) Coleman

- Capital social com a normes socials
- Capital social com a recurs (estructura) que facilita l'acció (individual)
- Dimensió macro >> dimensió micro  
Estructura → acció racional individual

## ***b)* Granovetter**

- Capital social com a interaccions socials
- Las relacions interpersonals afavoreixen marcs de cooperació compartida
- Micro → macro  
Interrelacions → cohesió social

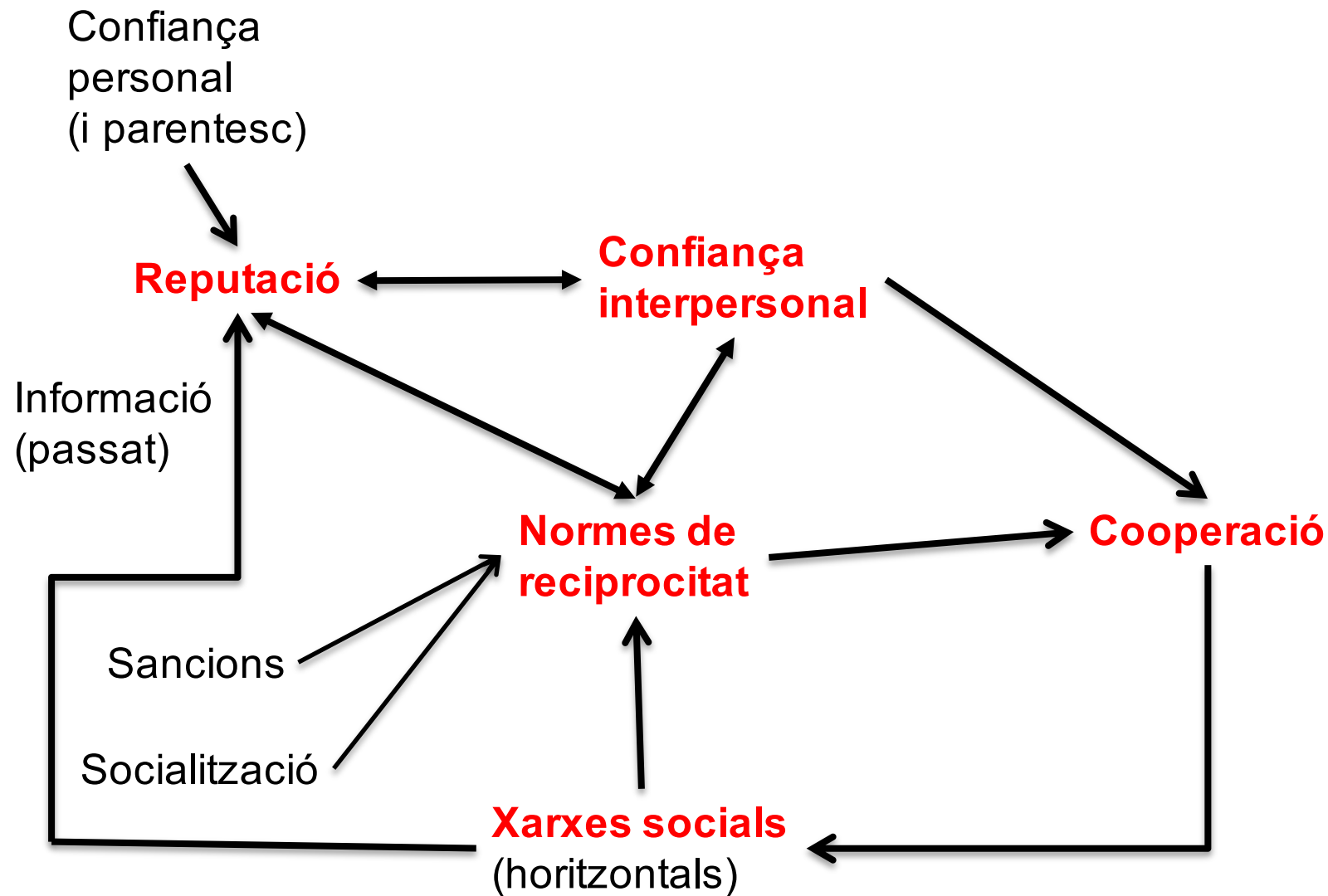
## c) Elecció racional

- Capital social com a recursos d'interacció social, clau per a equilibris estables (institucions)
- Com funciona el capital social?
  - Racionalitat
    - Limitada (*bounded rationality*) (normes)
  - Restriccions
    - Ús de recursos individuals
    - Institucions (regles del joc)
      - Estructuren la interacció social
      - Poden afectar les identitats (cultura)
  - Interaccions (models de joc)
    - *Self-enforcing institutions* (horitzontals)
    - *Externally-enforced institutions* (verticals)

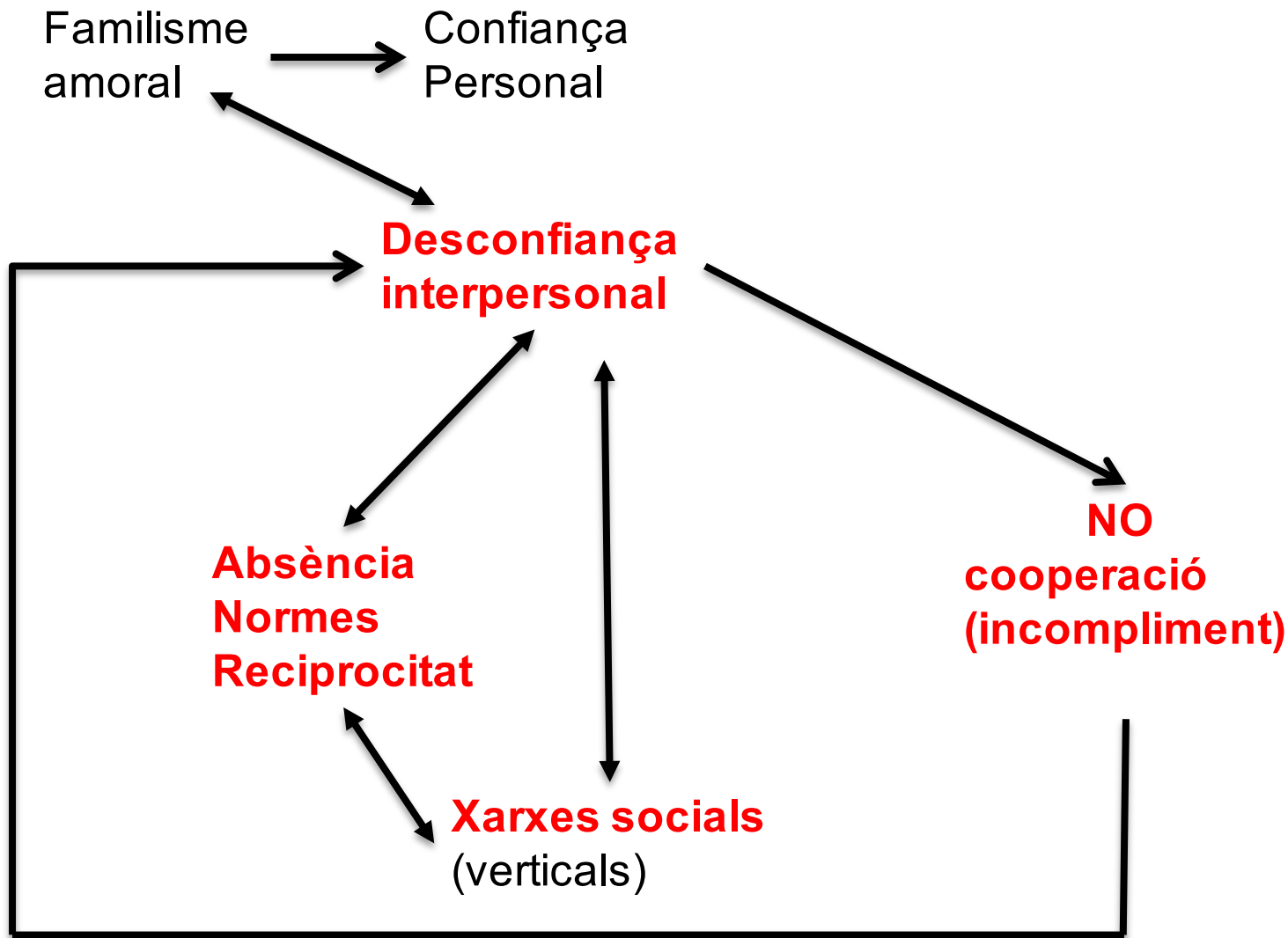
## D) PUTNAM

- Intent de connectar micro >> macro
  - Confiança + reputació
  - Normes de reciprocitat
  - Xarxes socials horitzontals

(vegeu els mecanismes causals)



Putnam: *Capital social y cooperación*  
(equilibri virtuós)

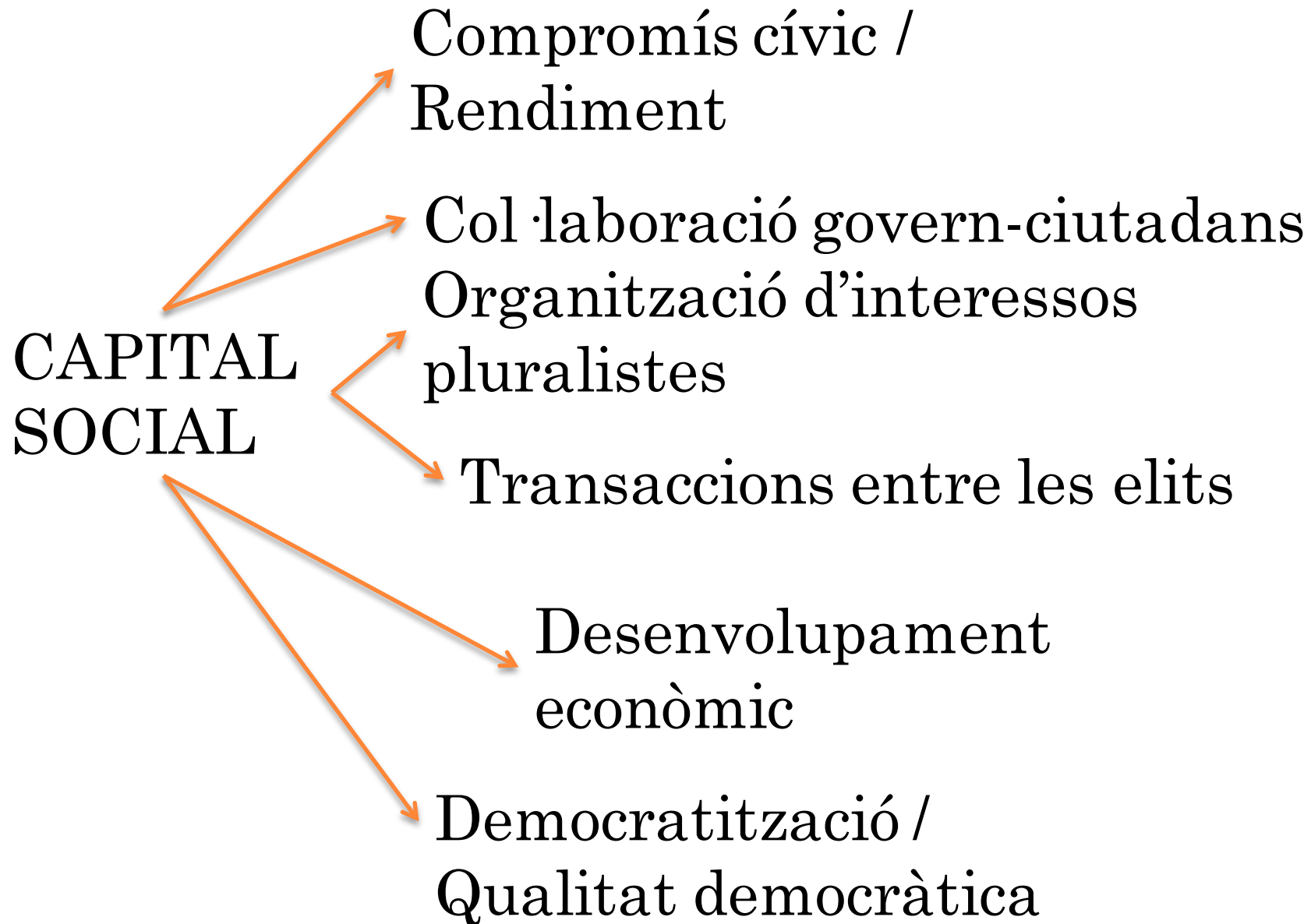


Putnam: *Capital social y cooperaci3n*  
(equilibri hobbesià)

# CAPITAL SOCIAL: CONSEQÜÈNCIES



# CONSEQÜÈNCIES POLÍTIQUES



# CONSEQÜÈNCIES I MECANISMES

## ○ Compromís cívic

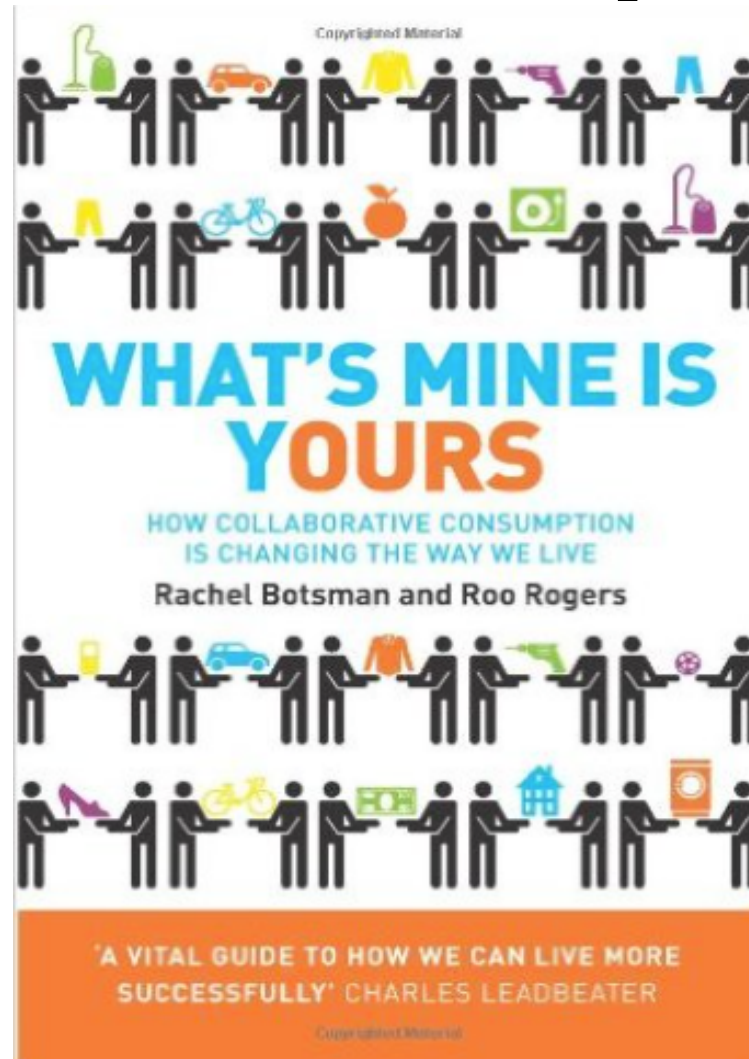
- + capital social > + compromís cívic > + control del govern i rendició de comptes > + qualitat democràtica
- Responsabilitat vs. eficiència?
  - Participació dels extremistes? (Fiorina)

- Col·laboració govern-ciutadans
  - + capital social > + confiança en les institucions > - costos de transacció (implementació) del govern.
  - *Mal*/baix capital social > desconfiança > corrupció

- Organització d'interessos pluralistes
  - + Capital social > + cooperació > + pluralitat de grups d'interès
    - *Linking/bridging* capital social
  - Boix-Posner (2000) com s'articulen
    - Incentius selectius vs. capital social
  - Sobrecàrrega de demandes?

- Transaccions entre les elits
  - Capital social > + transaccions i consensos entre les elits vs. maximalismes
  - Capital social > democràcia consensual > qualitat democràtica

- Desenvolupament econòmic
  - Capital social > formes més complexes d'intercanvi > desenvolupament econòmic



- Democratització / Qualitat democràtica
  - Tecnologia > capital social > desafiament als règims autoritaris o injustícies > (qualitat) democràtica

La tecnologia facilita:

- . Compartir (privat)
- . Col·laborar (privat)
- . Acció col·lectiva



# DECLIVI DEL CAPITAL SOCIAL?

- El desenvolupament de la societat civil (lleialtats secundàries, voluntàries) entronca amb teoria de la modernització.
- El declivi del capital social en les societats democràtiques avançades està relacionat amb canvis econòmics i socials.
  - *Sitcoms* vs. acció col·lectiva
  - Bowling Alone (Putnam, 2000)
  - Crisi de *membres*: partits, esglésies....



- Les institucions polítiques continuen tenint un paper central en el desenvolupament de la societat civil.
  - La societat civil estableix institucions
  - Las institucions *socialitzen* la societat civil (futura)



VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTIICS

## CARACTERÍSTIQUES, CAUSES I CONSEQÜÈNCIES DEL CANVI CULTURAL

Prof. Dr. Oscar Barberà

# OBJECTIUS

- Familiaritzar-se amb els postulats de la teoria de la modernització i amb les revisions posteriors.
- Assenyalar-ne les principals ...
  - Característiques
  - Causes
  - Conseqüències
- Introduir-se en el disseny de marcs analítics.

# EL CANVI CULTURAL: CARACTERÍSTIQUES

# LA PROBLEMÀTICA

- Canvia la cultura política?
- Quan s'evidencien canvis de cultura política (1945-)?
- Com es manifesten els canvis en la cultura política?



Selma (2014)

Milk (*Mi nombre es Harvey Milk*) (2008)



Serge Hamboura .. Crowd of marching protestors. sign reading "Sorbonne Teachers against



*Capitanes de abril (Portugal) (2000)*







*Good bye Lenin (2003)*







# INGLEHART

- **Com es pot donar compte dels canvis de valors dels europeus?**
  - Noves variables
- **Com s'explica el canvi?**
  - Àmbit sistèmic
  - Àmbit individual
- **Quines conseqüències té el canvi?**
- **Dades**
  - Eurobaròmetres (inicialment)
  - WVS

# Com es manifesta el canvi cultural?

- **Dimensions del canvi de valors**
  - Primera etapa (industrialització)
    - **Valors tradicionals vs. valors seculars-racionals**
  - Segona etapa (postindustrialització)
    - **Supervivència vs. autoexpressió**
- **El canvi no és lineal!**

# Canvi cultural i etapes de desenvolupament socioeconòmic

**Industrialització**

**Postindustrialització**

**Secular-racional vs.  
Tradicional**

**Supervivència vs.  
Autoexpressió**

Secularització de  
l'autoritat

Emancipació de  
l'autoritat

Secularització  
religiosa

Religiositat  
personalitzada

Riscos egocèntrics

Riscos humanistes



TABLA 1.2. *Diferencias entre la influencia de las fases industrial y posindustrial de la modernización en los valores humanos*

<i>Industrialización</i>	<i>Posindustrialización</i>
Intensificación de la explotación de los recursos naturales	La explotación continuada de la naturaleza hace que aumenten los riesgos ecológicos
Sentimiento de control tecnológico sobre las fuerzas naturales	Resurgimiento de las preocupaciones espirituales sobre la protección de lo creado
Aumento masivo del énfasis en los valores secular-racionales	Aumento lento del énfasis en los valores secular-racionales
Organización regimentada de las actividades humanas	Organización individualizada de las actividades humanas
Débil sentimiento de autonomía individual de la sociedad	Sentimiento de autonomía individual en la sociedad
Aumento lento del énfasis en los valores de la autoexpresión	Aumento masivo del énfasis en los valores de la autoexpresión

# TRADICIONAL VS. SECULAR-RACIONAL

## ○ **Secularització de l'autoritat**

- Canvis en el fonament de l'autoritat
  - Religió → secular-racional

Racionalització, centralització i burocratització

## ○ **Secularització religiosa**

- Creença en Déu, assistència a actes religiosos...

## ○ **Riscos egocèntrics**

- Percepció de riscos personals, no col·lectius

# SUPERVIVÈNCIA VS. AUTOEXPRESSIÓ

Necesidades sociales y de actualización (posmaterialistas).

Estética.

Intelectual.

Sentido de pertenencia y autoestima.

Bellas ciudades/naturaleza.

Importancia de las ideas.

Libertad de expresión.

Sociedad menos impersonal.

Que la propia opinión tenga mayor peso en el trabajo y la comunidad.

Que la propia opinión influya más sobre el gobierno.

Necesidades fisiológicas (materialistas).

Seguridad física.

Seguridad económica.

Fuerzas defensivas fuertes.

Lucha contra el crimen.

Mantenimiento del orden.

Economía estable.

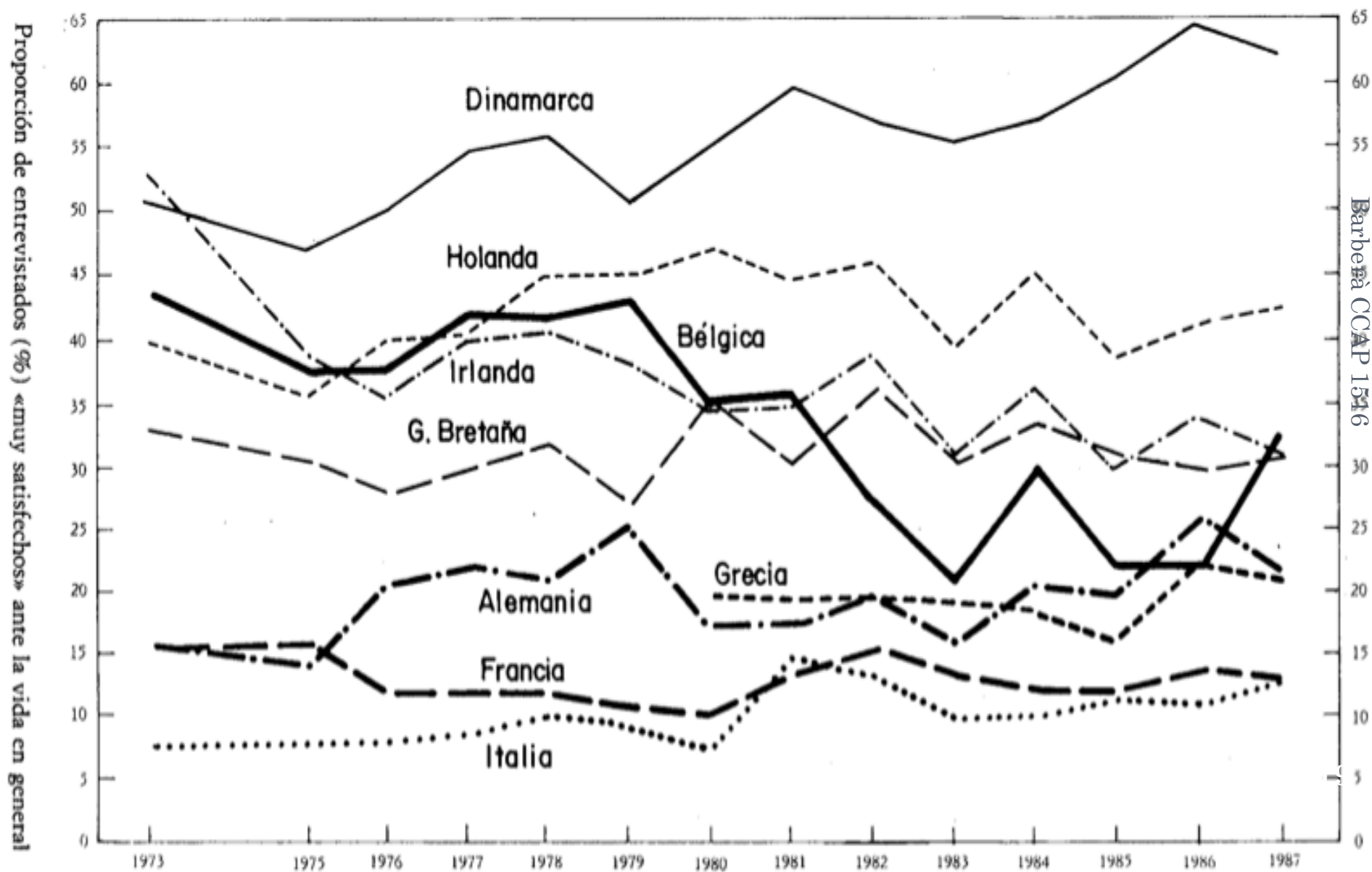
Crecimiento económico.

Lucha contra el alza de los precios.

FIGURA 1

Las diferencias culturales son relativamente duraderas, pero no inmutables: diferencias entre naciones en los niveles de satisfacción ante la vida en general, 1973-1987.

Basada en encuestas del Eurobarómetro de cada uno de los años respectivos



# EL CANVI CULTURAL: CAUSES

# BASE: T. DE LA MODERNITZACIÓ

## ○ Fonaments

- Desenvolupament econòmic > canvi social (cultural) > democràcia
- Determinisme (inicial)

## ○ Dimensions

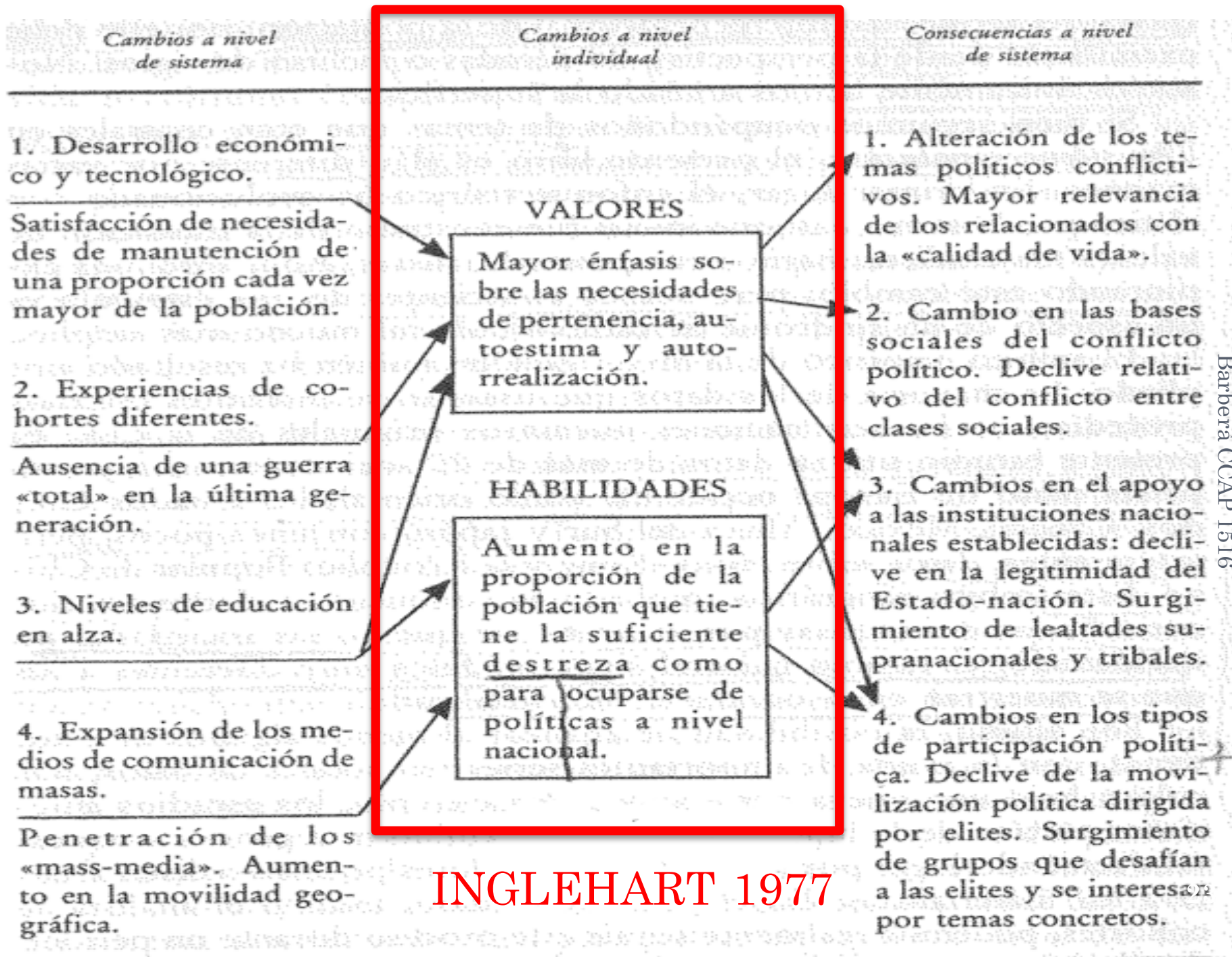
- Modernització econòmica
- Modernització social
- Canvi de valors
- Modernització política

## ○ Problemes

- Resistència dels valors al canvi
- Paper de les institucions

# INGELHART

- **Causes del canvi cultural**
  - Àmbit sistèmic
  - Àmbit individual
- **Evolució dels marcs explicatius**
  - 1977-dècada de 1990
    - Èmfasi en els valors d'autoexpressió
  - Dècada del 2000
    - Distinció entre dues etapes del canvi: valors seculars-racionals i valors d'autoexpressió



Barberà CCAP 1516

## INGLEHART 1977

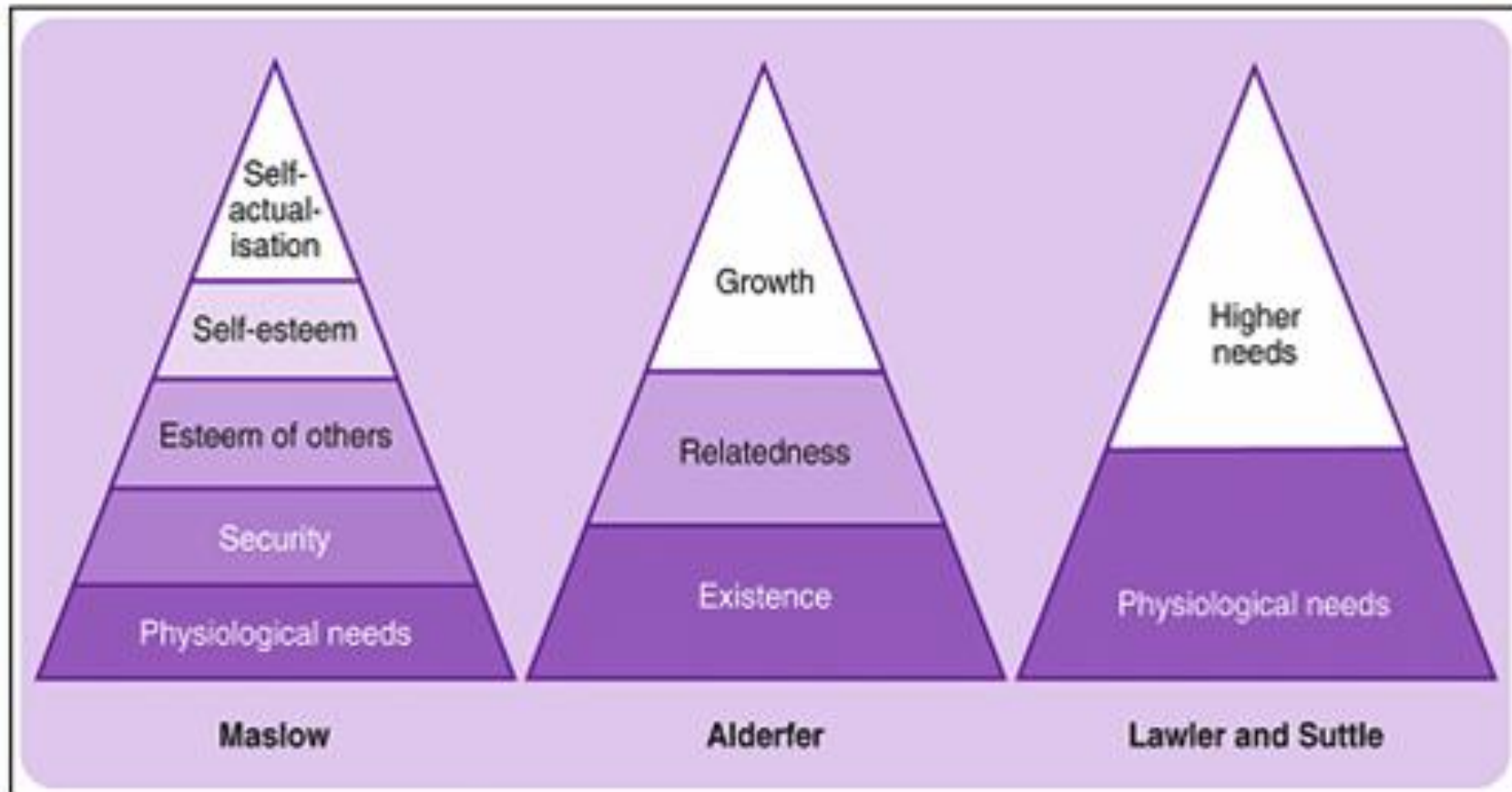
Fuente: Inglehart, 1977: 5.



# CAUSES: ÀMBIT INDIVIDUAL

- Com s'explica el canvi de valors en l'àmbit individual?
- Revisió de la teoria de la modernització
  - Hipòtesi de l'**escassetat**
    - Valors materials / postmaterials
  - Hipòtesi de la **socialització**
    - Desajust entre canvi econòmic i canvi de valors

# NECESSITATS HUMANES

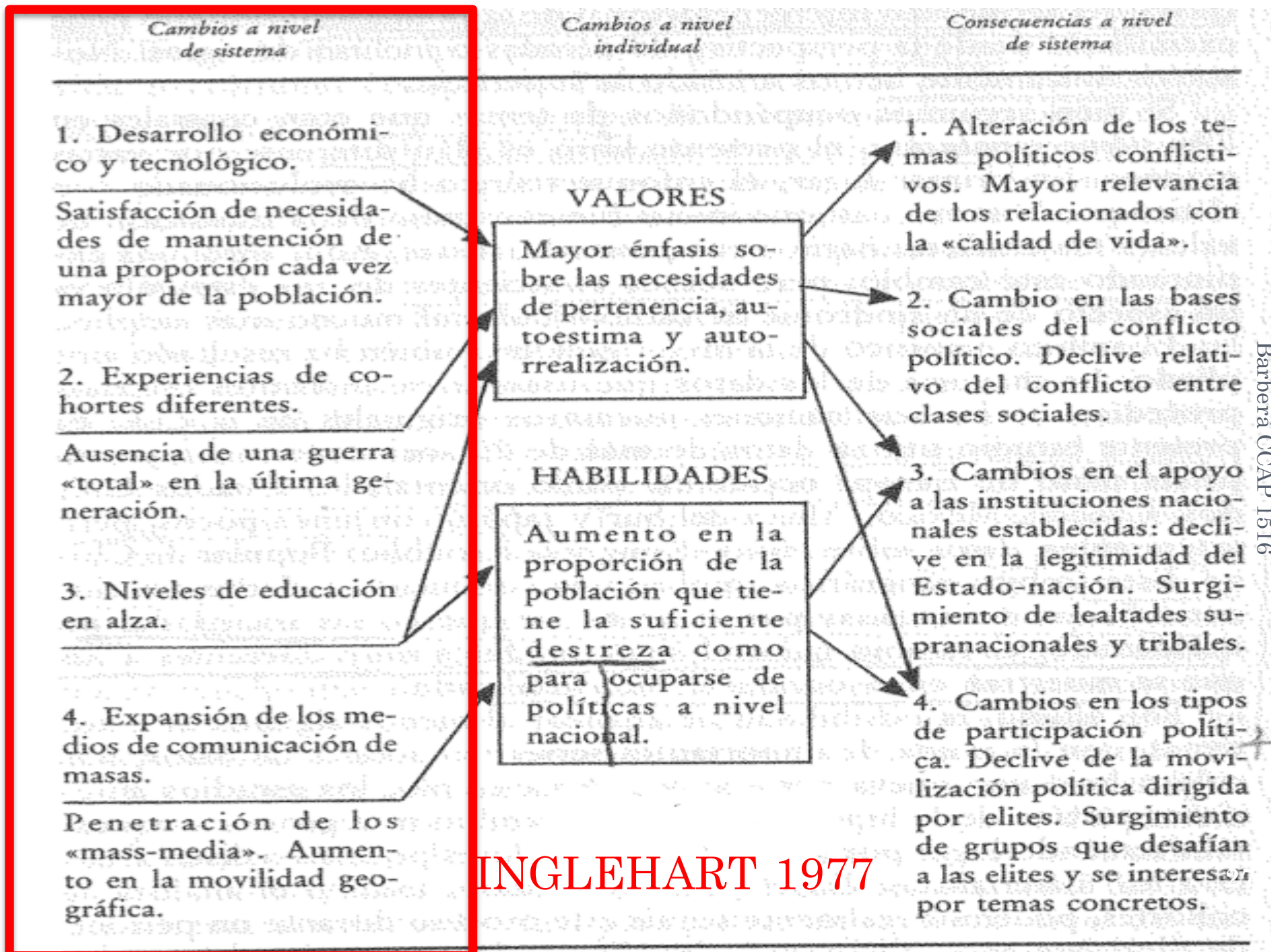


- Hipòtesi de l'escassetat

# CAUSES: ÀMBIT SISTÈMIC

## INGLEHART 1977-dècada de 1990

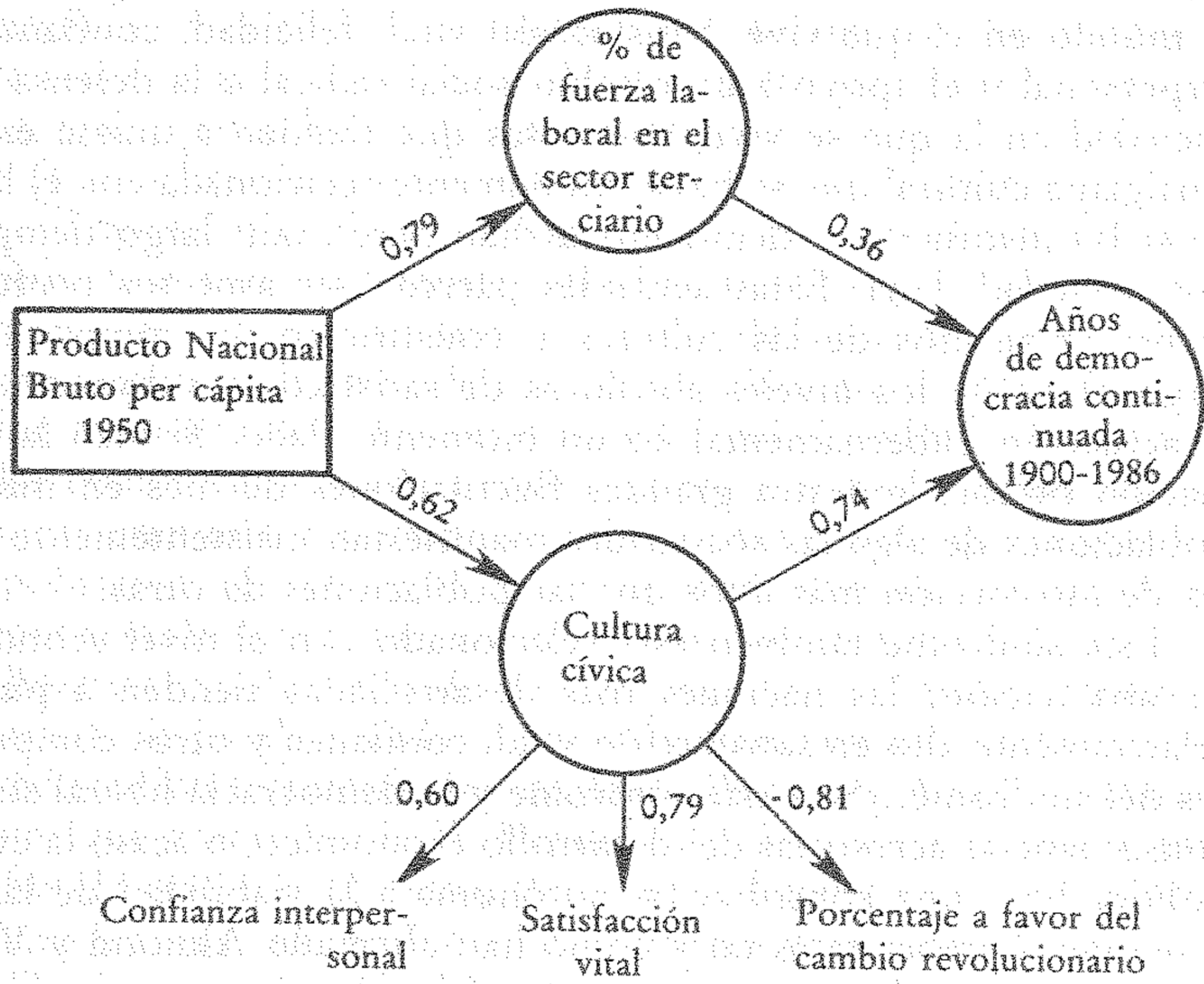
- Com s'explica el canvi de valors d'àmbit sistèmic?
- **Factors**
  - Desenvolupament econòmic i tecnològic
    - Experiències generacionals
    - Pau
    - Estabilitat democràtica
  - Canvi en els nivells d'educació
  - Expansió dels *mass media*



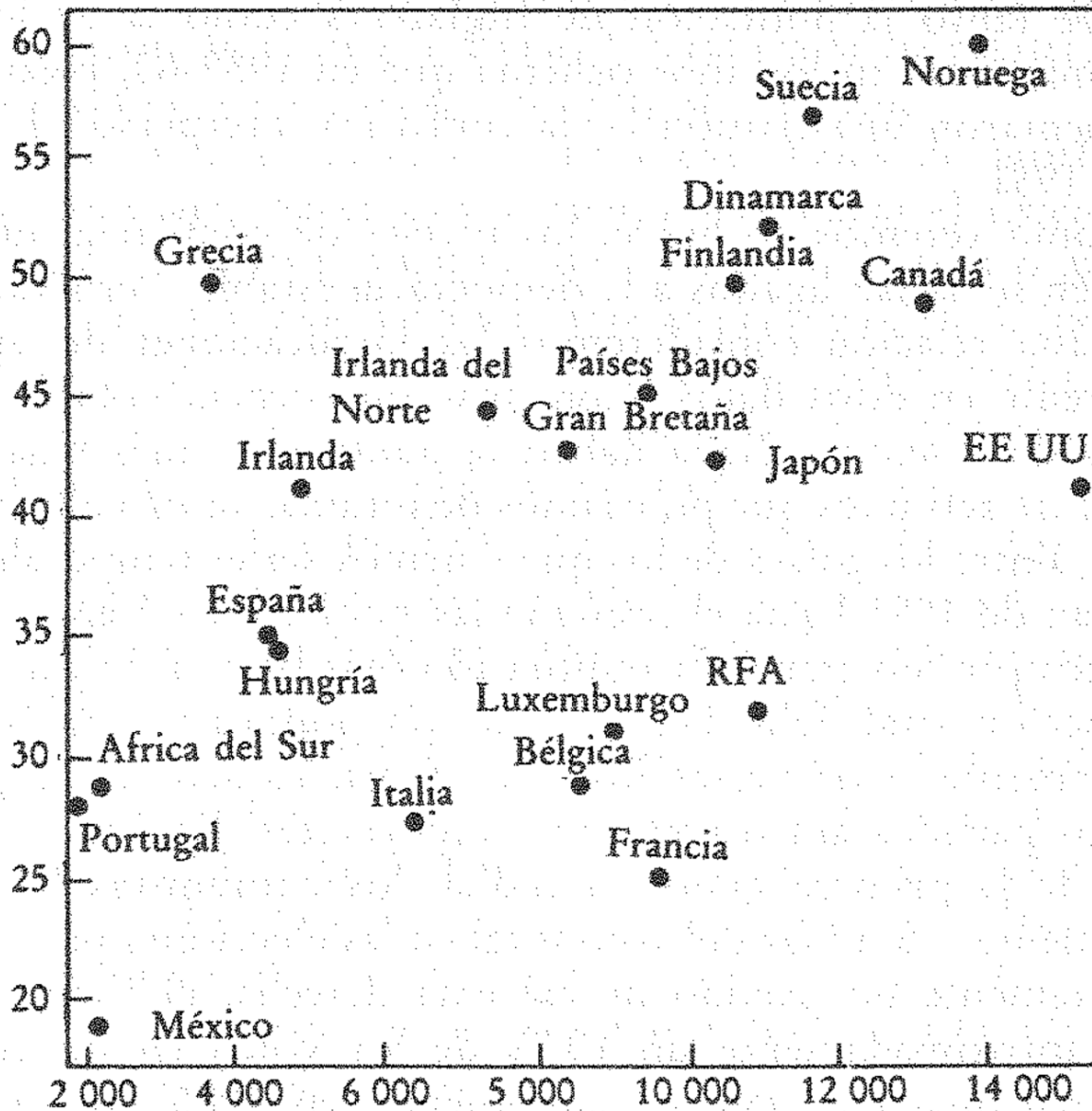
INGLEHART 1977

Barberà CCAP 1516

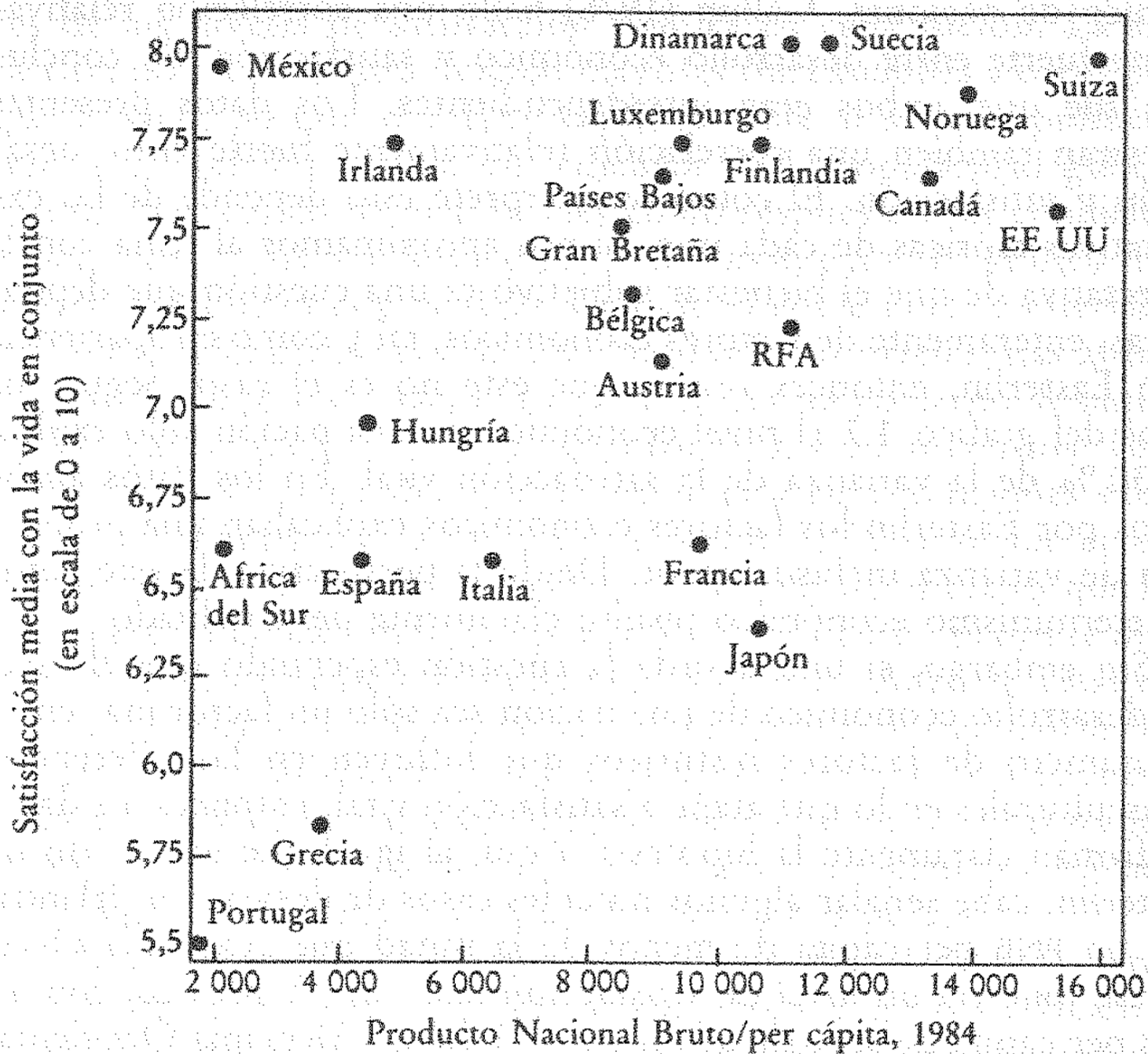
Fuente: Inglehart, 1977: 5.

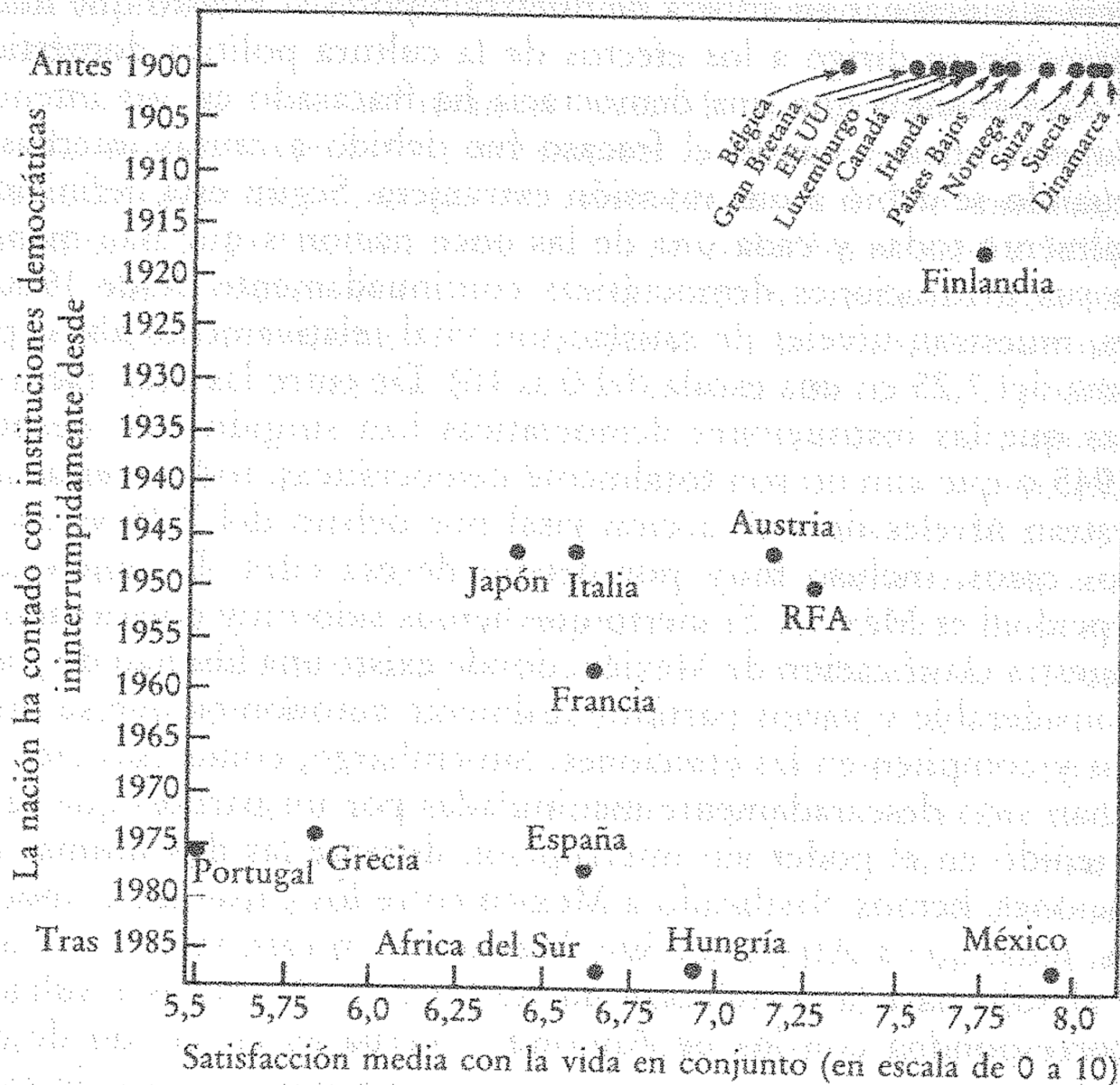


Porcentaje de los que afirman que «se puede confiar en la mayoría de la gente»



Producto Nacional Bruto per cápita en 1984  
(en dólares americanos)







# INGLEHART 2006

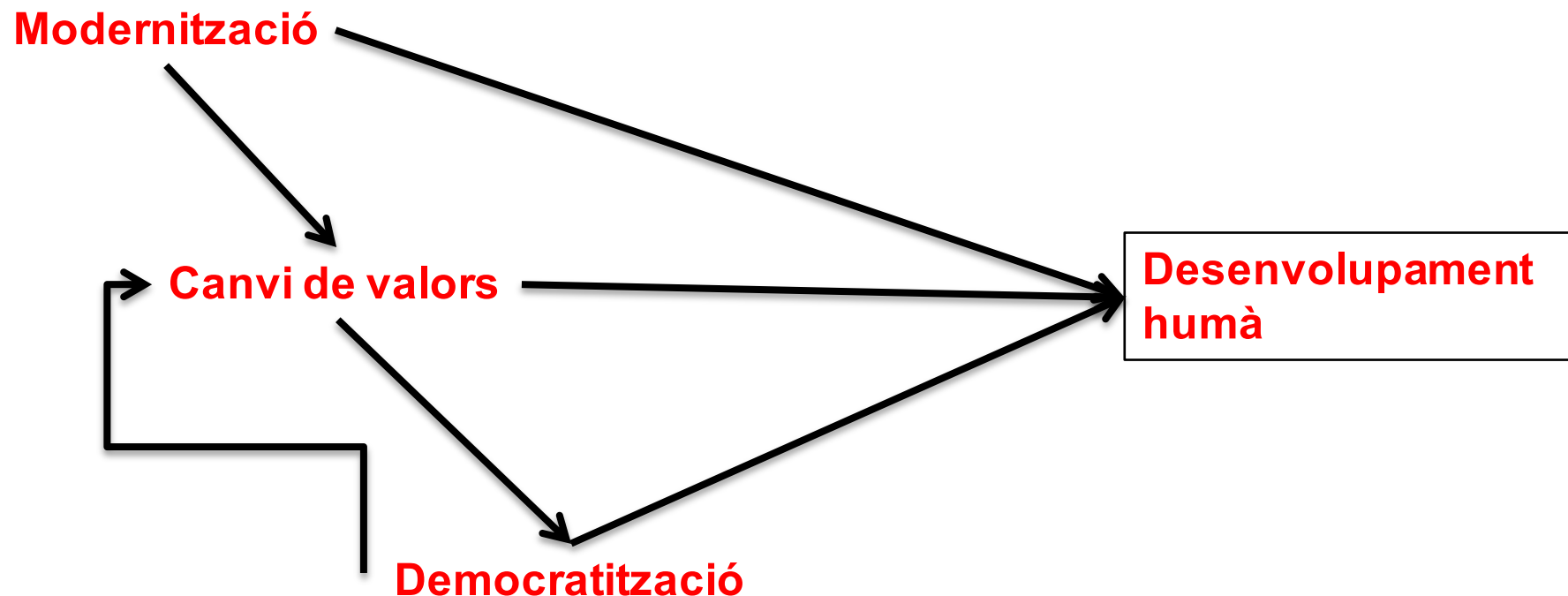
- Nova revisió de la teoria de la modernització
  - Causes i conseqüències del desenvolupament humà
    - DH = ampliació de la capacitat d'elecció de la humanitat
    - Dimensions: econòmica, valors, institucional
    - Model

TABLA I.1. *El proceso de desarrollo humano*

	Desarrollo humano		
	<i>Dimensión socioeconómica</i>	<i>Dimensión cultural</i>	<i>Dimensión institucional</i>
<i>Procesos que impulsan el desarrollo humano</i>	Modernización	Cambio de valores	Democratización
<i>Componentes del desarrollo humano</i>	Recursos socioeconómicos	Valores de la autoexpresión	Libertades políticas y civiles
<i>Contribuciones al desarrollo humano</i>	Acentuación de las <i>capacidades</i> de las personas para actuar de acuerdo con su elección	Más <i>prioridad</i> de las personas a actuar de acuerdo con su elección	Ampliación de los <i>derechos</i> de las personas para actuar de acuerdo con su elección
<i>Tema fundamental</i>	Ampliación de la <i>elección humana</i> (Una sociedad cada vez más humanista)		

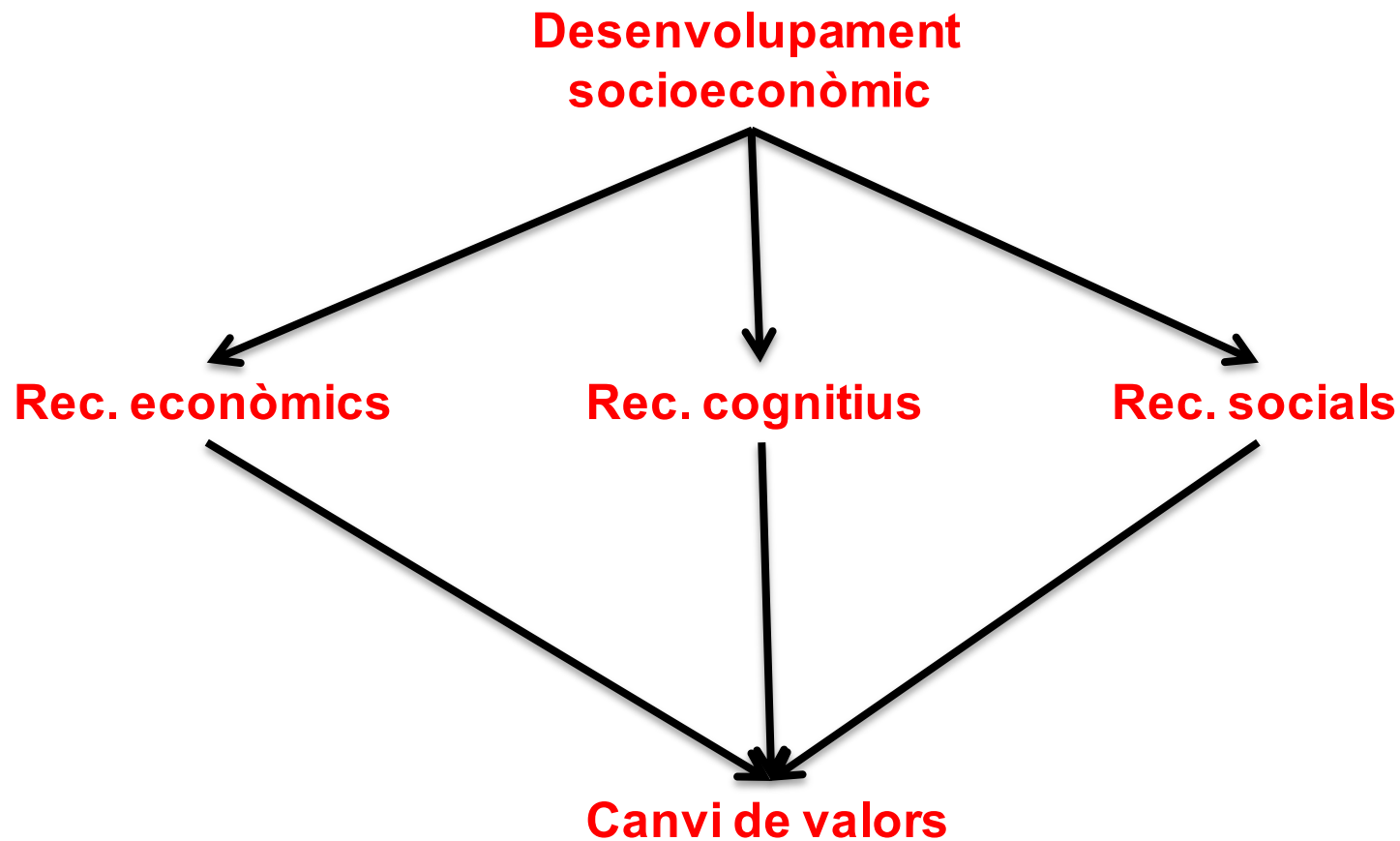
FUENTE: Adaptación a partir de Welzel (2002, p. 46).

- Quina relació hi ha entre modernització, canvi de valors i democratització?
  - Inglehart: primacia de la modernització



# DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC

- Quina relació hi ha entre modernització i canvi de valors?



# Importància del **desenvolupament econòmic (DE)**

## 1. Canvia els fonaments de subsistència material (recursos materials)

- Els valors actuals reflecteixen les condicions existencials dominants
- Els canvis en les condicions materials fan canviar els valors ... amb el temps
  - Importància de la trajectòria
  - Sense automatismes

## 2. Comporta mobilització cognitiva (recursos intel·lectuals)

- Cada classe de societat requereix nivells educatius i habilitats específiques
- Més informació i capacitat d'anàlisi

## 3. Augmenta la complexitat social i diversifica les interaccions humanes (recursos socials).

- Més autonomia dels grups socials
- Menys força de rols preestablits: sexe, classe...

TABLA 1.1. *Los efectos emancipadores del desarrollo socioeconómico*

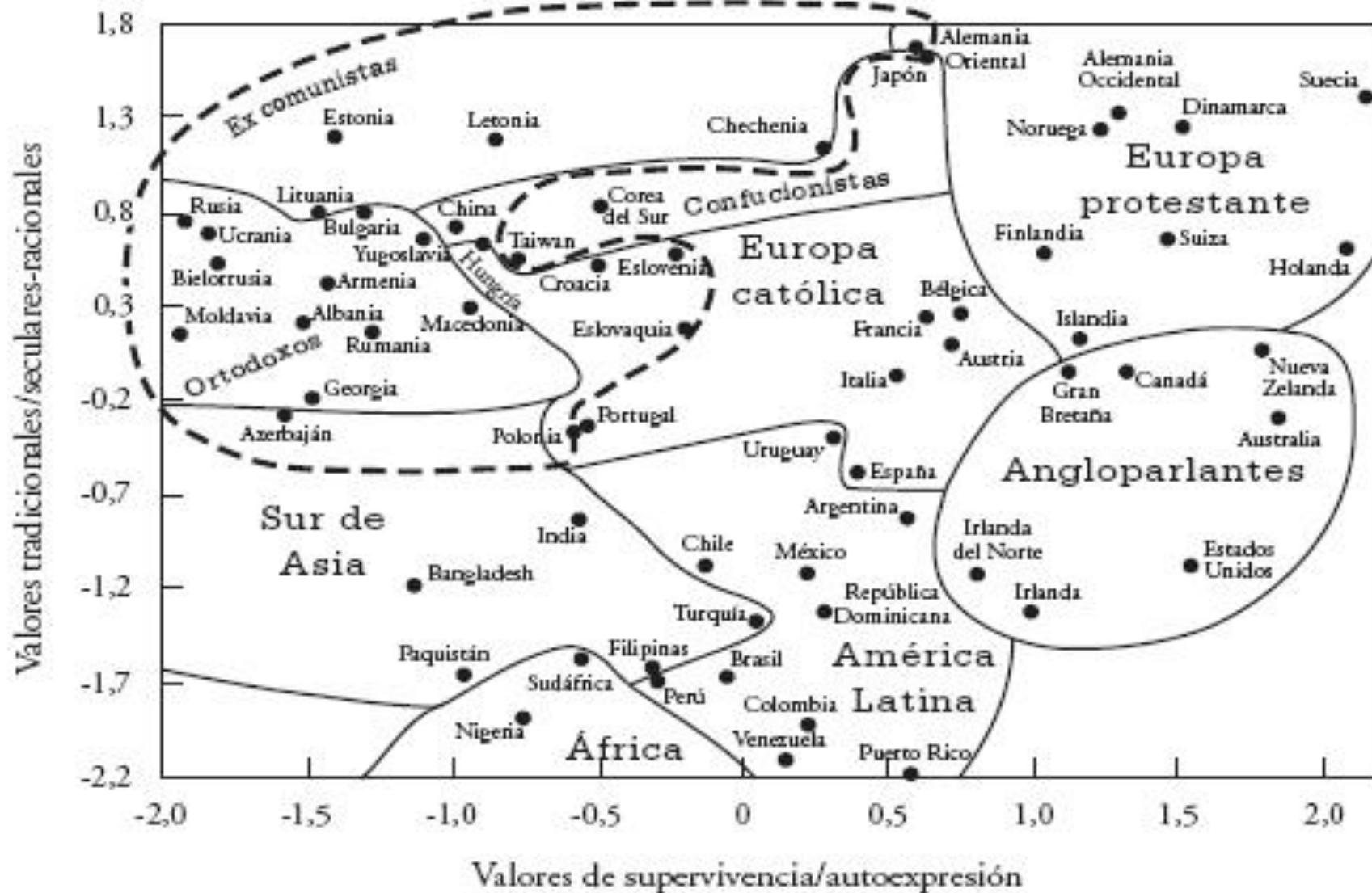
<i>Desarrollo socioeconómico</i>		
El desarrollo económico y el Estado de bienestar incrementan los recursos económicos de las personas.	El aumento de los niveles de educación, la expansión de la comunicación de masas y la propagación del trabajo intelectual incrementan los recursos intelectuales de las personas.	El aumento de la complejidad social y la diversificación de las interacciones humanas incrementan los recursos sociales de las personas.
Las personas adquieren seguridad material.	Las personas adquieren más autonomía cognitiva.	Las personas adquieren más independencia social.
Reducción de las constricciones a la elección humana		
Aumento de la autonomía humana		

# CANVI CULTURAL

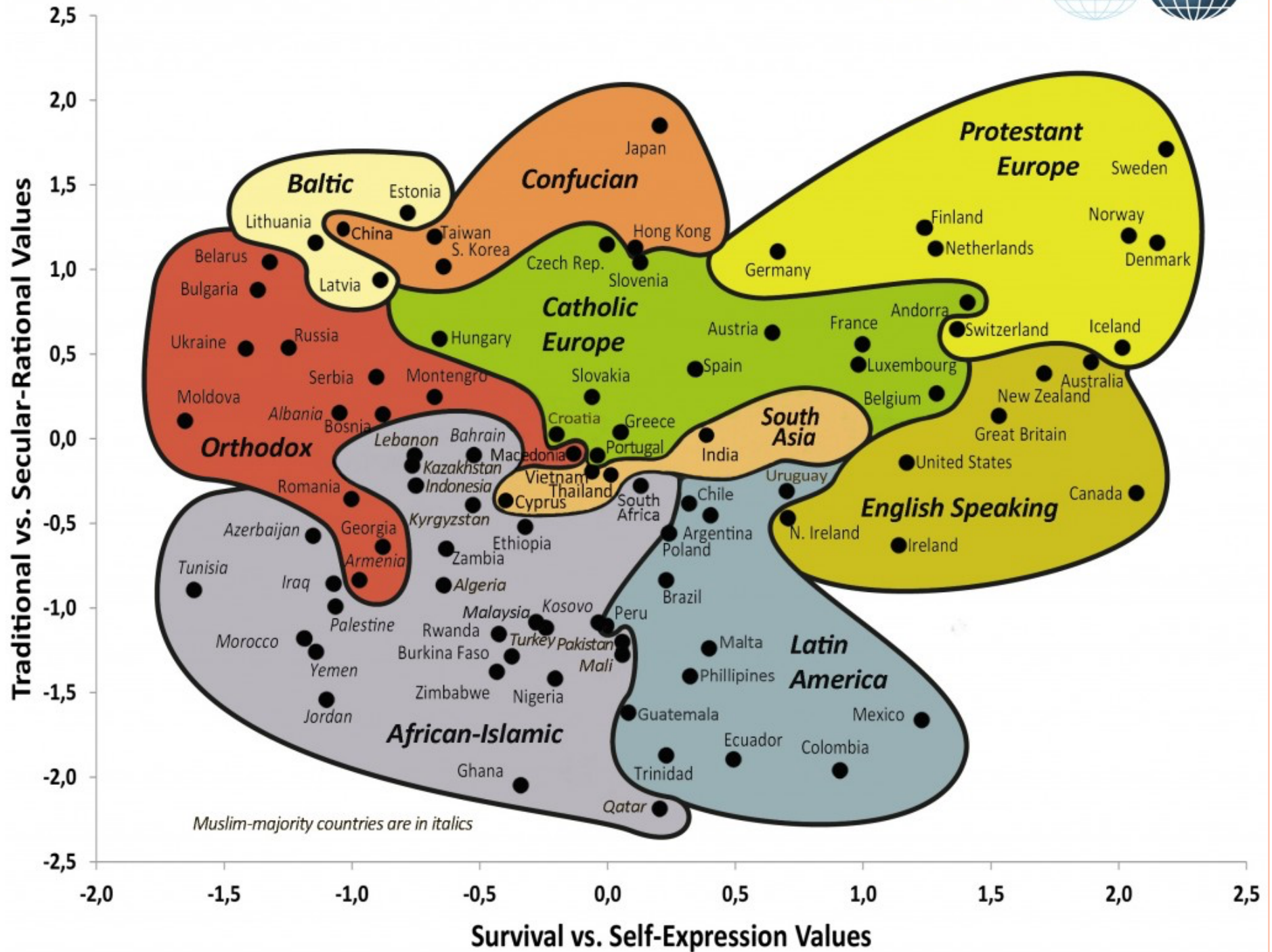
1. Importància dels marcs culturals tradicionals
  - Dependència del passat o trajectòria (*path dependency*)
2. Les visions del món i les orientacions de valor reflecteixen experiències vitals bàsiques
  - Importància de la socialització
3. La modernització no és un procés lineal i el canvi cultural no ocorre en línia recta
  - Valors d'autoexpressió en societats preindustrials
- 4. És reversible



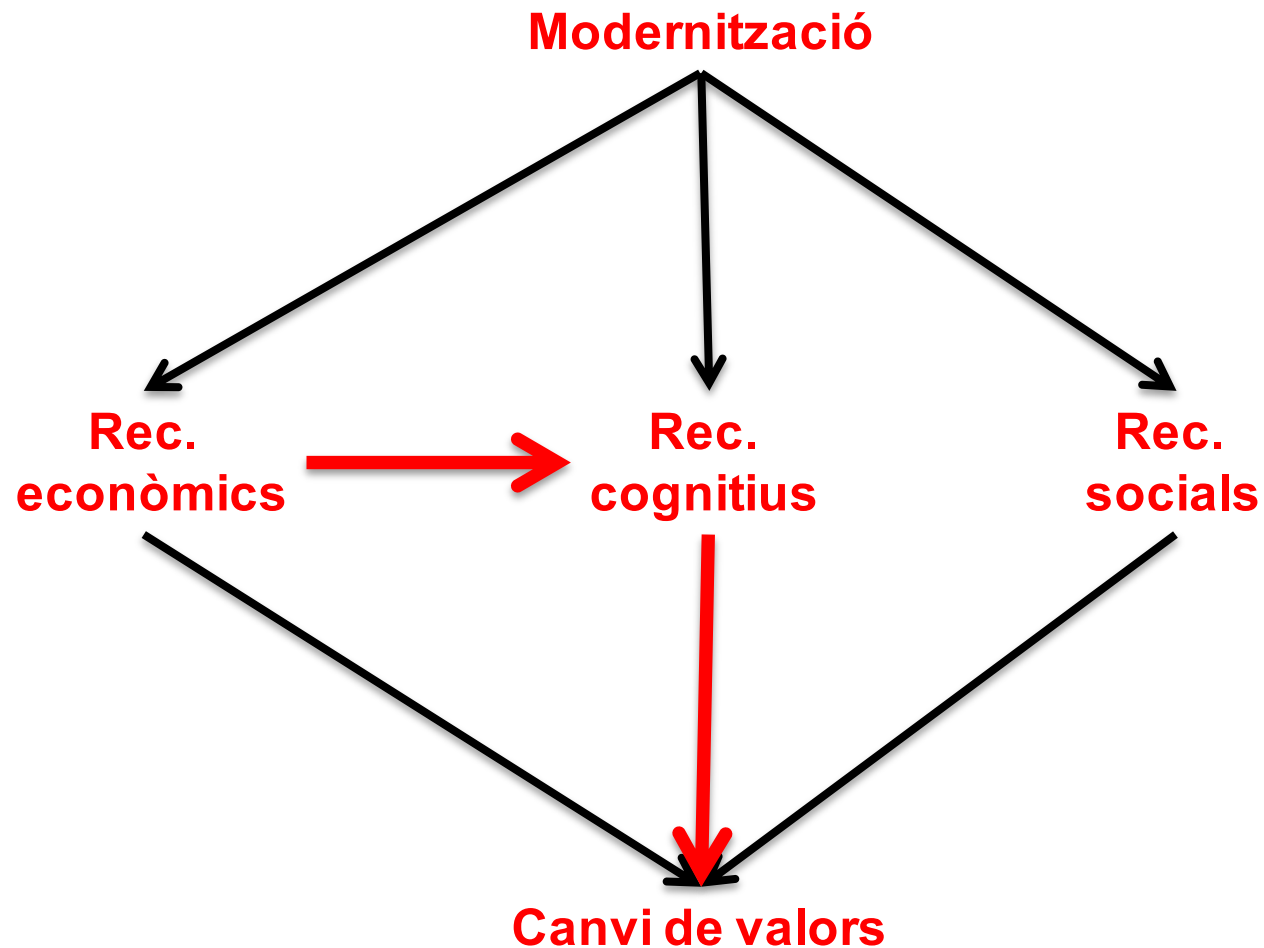
Figura 2  
Mapa cultural del mundo alrededor de 1995



Fuente: datos de la Encuesta Mundial de Valores.



- Quina relació hi ha entre modernització i canvi de valors?



# REVISIÓ DE LA T. DE MODERNITZACIÓ

1. El desenvolupament econòmic impulsa canvis de valors

- Però hi ha altres factors no econòmics (socialització, herència cultural, etc.)

2. El canvi depèn de la trajectòria

- Importància de la religió i de l'herència cultural tradicional

3. La modernització cultural no és irreversible

- Reversibilitat i canvi econòmic

#### 4. El procés de canvi cultural no és lineal

- De la tradició als valors seculars-racionals
- Dels valor seculars-racionals a l'autoexpressió

#### 5. La modernització cultural no és occidentalització

#### 6. El canvi cultural dóna lloc a una nova classe de societat humana (conseqüències)

- Democràcia
- Autonomia personal
- ...Desenvolupament humà

# EL CANVI CULTURAL: CONSEQÜÈNCIES

# INGLEHART 1977

- Quines conseqüències té el canvi cultural?
  - **Qüestions o temes nous (*issues*)** en l'agenda política
  - **Alteració de les bases socials del conflicte (*clivelles*)**
  - **Canvis en el suport a les institucions**
    - Supranacionals
    - Tribals
  - **Canvis en els tipus de participació**
    - Grups que desafien les elits
  - **(Canvis de sistemes de partits)**

Cambios a nivel de sistema

Cambios a nivel individual

Consecuencias a nivel de sistema

1. Desarrollo económico y tecnológico.

Satisfacción de necesidades de manutención de una proporción cada vez mayor de la población.

2. Experiencias de cohortes diferentes.

Ausencia de una guerra «total» en la última generación.

3. Niveles de educación en alza.

4. Expansión de los medios de comunicación de masas.

Penetración de los «mass-media». Aumento en la movilidad geográfica.

### VALORES

Mayor énfasis sobre las necesidades de pertenencia, autoestima y autorrealización.

### HABILIDADES

Aumento en la proporción de la población que tiene la suficiente destreza como para ocuparse de políticas a nivel nacional.

1. Alteración de los temas políticos conflictivos. Mayor relevancia de los relacionados con la «calidad de vida».

2. Cambio en las bases sociales del conflicto político. Declive relativo del conflicto entre clases sociales.

3. Cambios en el apoyo a las instituciones nacionales establecidas: declive en la legitimidad del Estado-nación. Surgimiento de lealtades supranacionales y tribales.

4. Cambios en los tipos de participación política. Declive de la movilización política dirigida por elites. Surgimiento de grupos que desafían a las elites y se interesan por temas concretos.

INGLEHART 1977



# INGLEHART 2006

- Els valors d'autoexpressió com a *determinants* de la **democràcia (i de la qualitat democràtica)**
  - Condicions socioeconòmiques (Lipset)
  - Cultura política (Almond i Verba)
  - Capital social (Putnam)
  - ...

# Relació entre canvi cultural i democràcia de qualitat

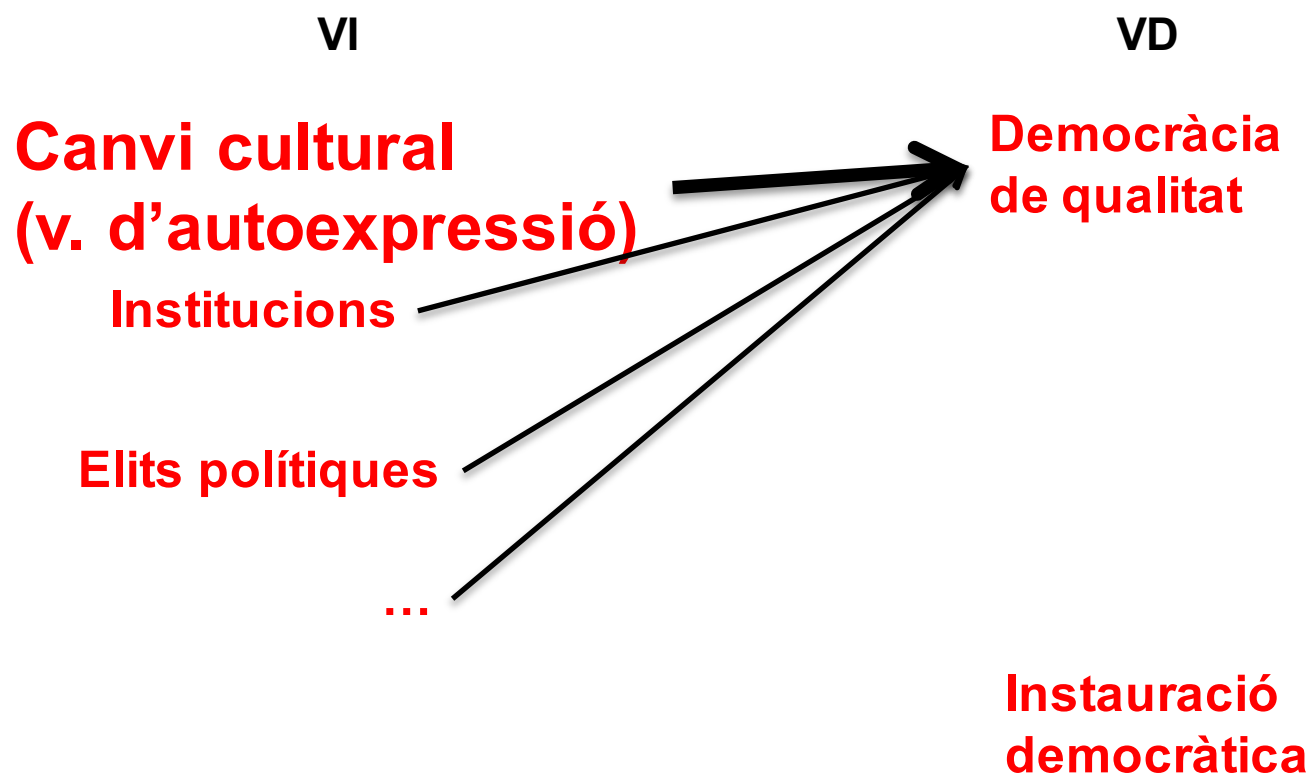


FIGURA 7.1. Valores de la autoexpresión y democracia formal

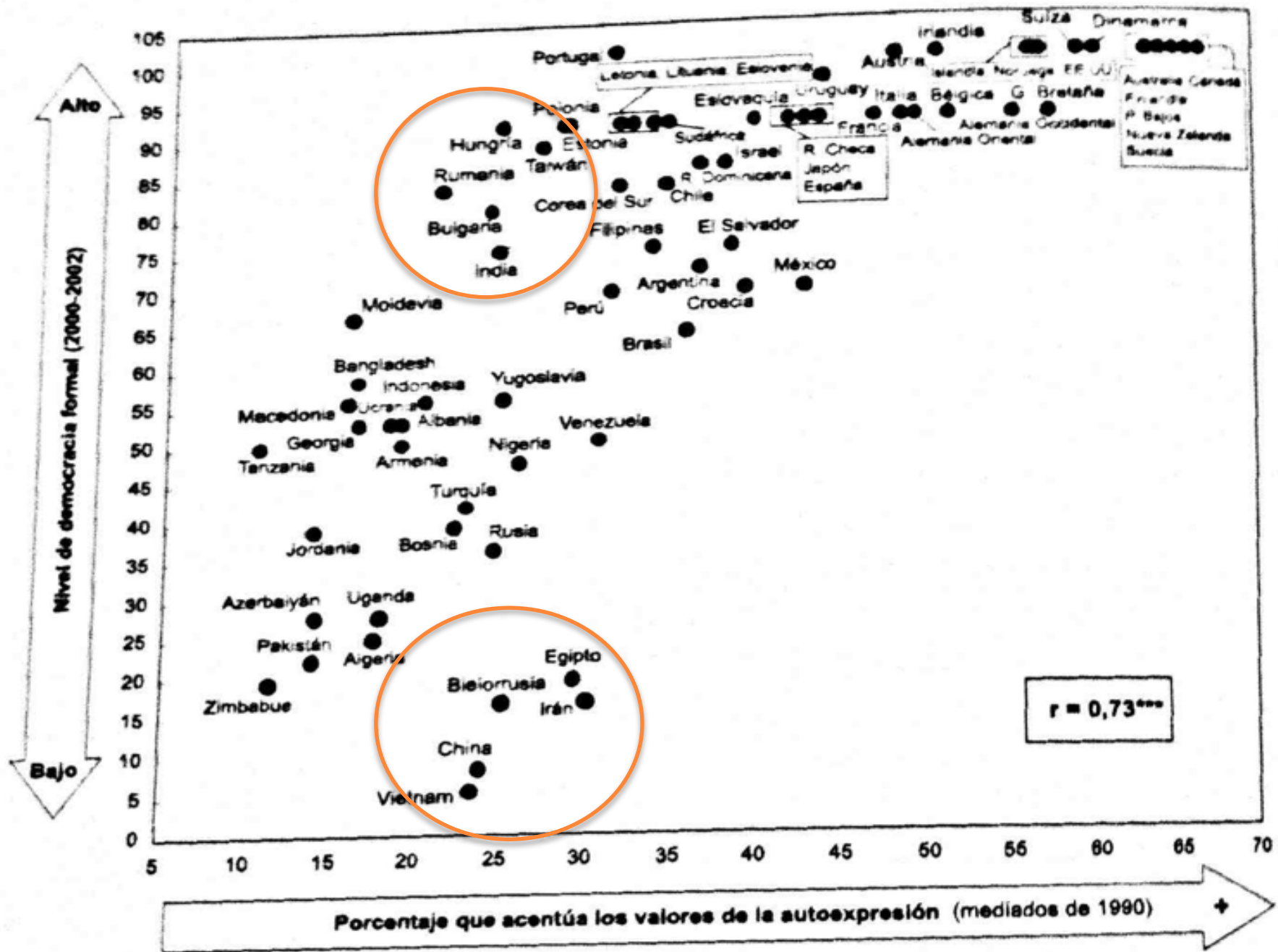
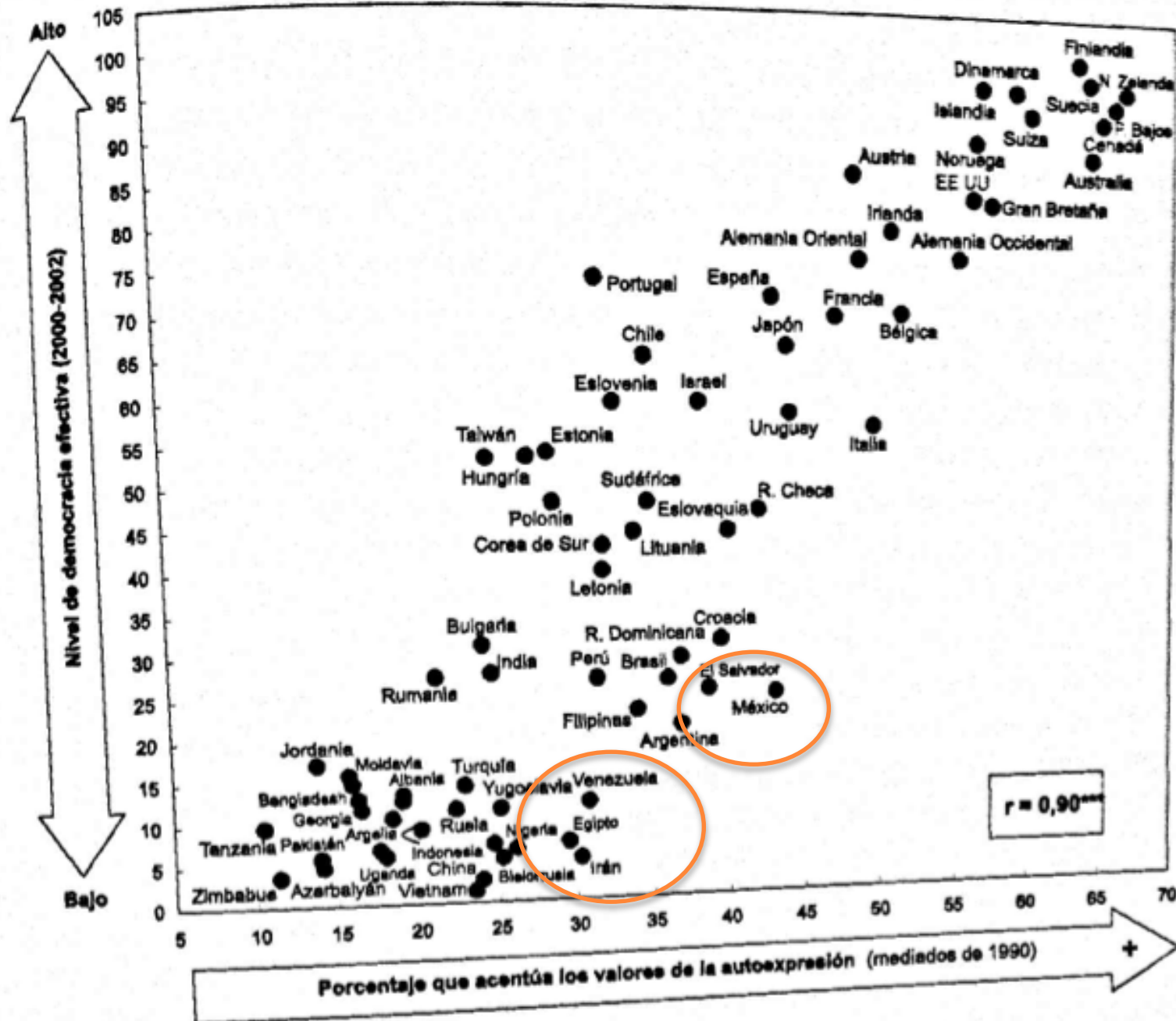


FIGURA 7.2. Valores de la autoexpresión y democracia efectiva



## ○ Problemes de les figures

- **Associació vs. causalitat**

Què és abans: la cultura o les institucions?

- **Control temporal**

No es controla l'existència prèvia de la democràcia

# ¿La **modernització** manté les democràcies existents o promou l'**aparició de noves democràcies**?

- Przeworski i Limongi (1997)

La modernització no causa noves democràcies; però fomenta la supervivència de les existents.

Inglehart (2006)

La modernització (postindustrialització) i l'emergència dels valors d'autoexpressió és la clau en l'aparició de noves democràcies.

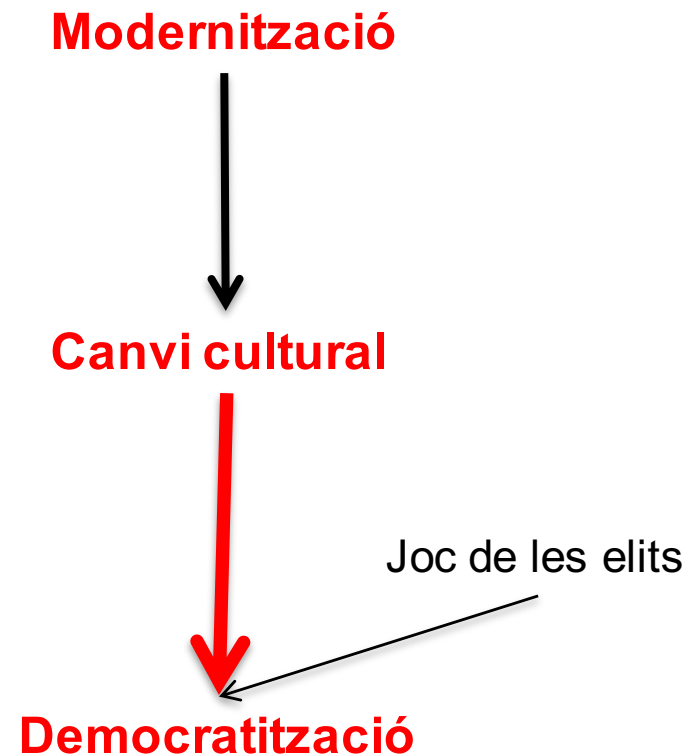
## INGLEHART 2006

1. Els canvis de **valors** tendeixen a ser previs a canvis institucionals i assenyalen **la direcció** del canvi.

- Els nivells absoluts (l'estoc) importen més que la variació recent

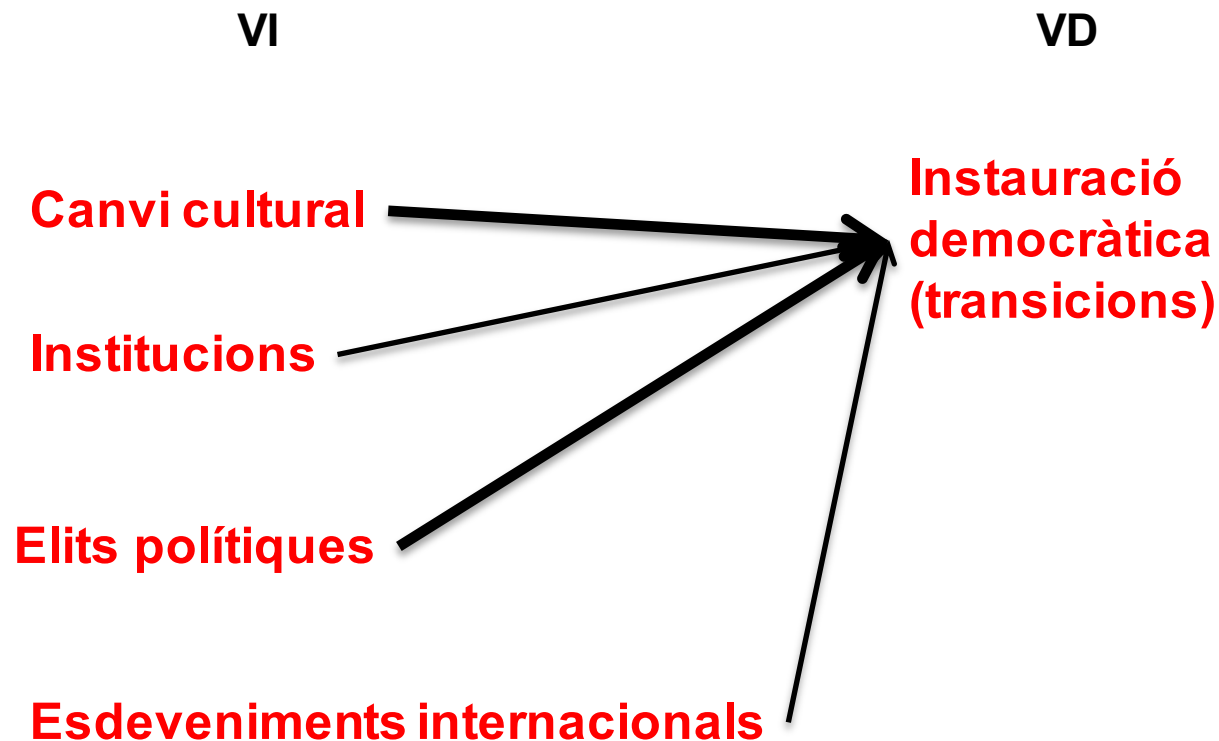
2. La ***causa immediata*** i el ***moment*** del canvi depèn de les **elits**.

- Quina relació hi ha entre modernització, canvi de valors i democratització (I)?





- Quina relació hi ha entre modernització, canvi de valors i **instauració democràtica (II)**?



## T. DE LA MODERNITZACIÓ VS. INSTITUCIONALISME

### Institucionalisme

- Els valors prodemocràtics emergeixen a través de l'habitució i l'aprenentatge institucional (Rustow).
- La supervivència de la democràcia depèn del comportament de les elits o dels dissenys institucionals (O'Donnell, Linz i Lijphart).
- **Problemes**  
Europa de l'Est: democràcia sense valors

## T. de la modernització (Inglehart *et al.*)

- Modernització → canvi cultural → democràcia
- La majoria de processos de democratització

### ○ Problemes

- Índia: pobra però democràtica
- Grenada: pobra però democràtica
- Alemanya (Bonn, dècada de 1950): pobra però democràtica (?)
  
- Països petrolers: rics (?) però no democràtics
- Singapur: rica però no democràtica
- Alemanya (Weimar): rica (?) però no democràtica

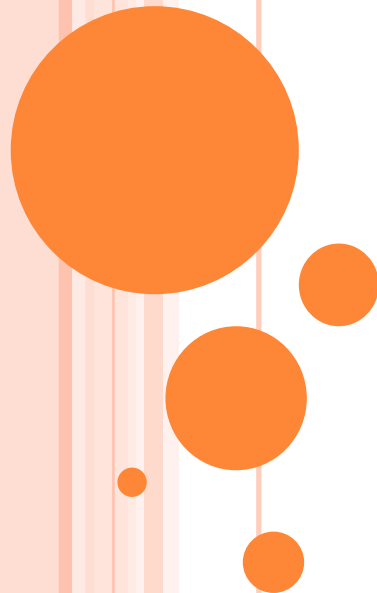


VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORAMENT I ACTORS POLÍTICS

## COMPORAMENT POLÍTIC

Prof. Dr. Oscar Barberà



# OBJECTIUS

- Identificar les principals aproximacions normatives a la participació política.
- Definir què és participació política i els tipus principals.
- Identificar els principals enfocaments amb què s'explica el comportament polític.
- Descriure els principals models amb què s'explica el comportament polític.
- Introduir-se en l'elaboració de marc analítics.



# PARTICIPACIÓ POLÍTICA: TEORIES NORMATIVES



# TEORIES NORMATIVES DE LA PARTICIPACIÓ

- Teoria participativa / el superciudadà
- Teoria elitista / democràcia representativa



**TABLA 1.1. Teoría participativa y teoría elitista de la democracia: una síntesis**

	<i>Teoría participativa</i>	<i>Teoría elitista</i>
¿Quién y cómo debe participar?	Los interesados deben participar activa y directamente en la toma de decisiones públicas en todos los ámbitos.	Los ciudadanos deben participar en la elección de representantes. No es necesaria una participación masiva y continuada ya que la toma de decisiones corresponde a los políticos.
¿Qué hay detrás de la no participación?	Insatisfacción, distanciamiento de la política.	Satisfacción con el funcionamiento del sistema político.
¿Cuáles son las consecuencias de una elevada participación en todas sus formas?	Mejores ciudadanos. Mejores decisiones y mejor implementación de las mismas.	Sobrecarga de demandas. Inestabilidad política.
Críticas	No especifica cómo poner en marcha mecanismos participativos extensivos e intensivos factibles. Presupone una ciudadanía interesada y activa. La población intensamente participante no es representativa del conjunto.	Restringe excesivamente la relación entre ciudadanos y política al ámbito electoral. Se despreocupa de las actitudes de apatía política. Ignora la importancia de movimientos sociales como agentes de cambio político y social.
Algunos autores	Rousseau, Macpherson Pateman, Barber	Schumpeter, Sartori, Huntington





# ○ Punts de trobada: la sofisticació política

## Dreceres

- Limitar els àmbits d'interès (*issues*)
- Usar els valors i principis generals
- Dalton (2002)
  - Seguir el grup
  - (Mobilització cognitiva)
  - (Abaixar els costos d'informació)



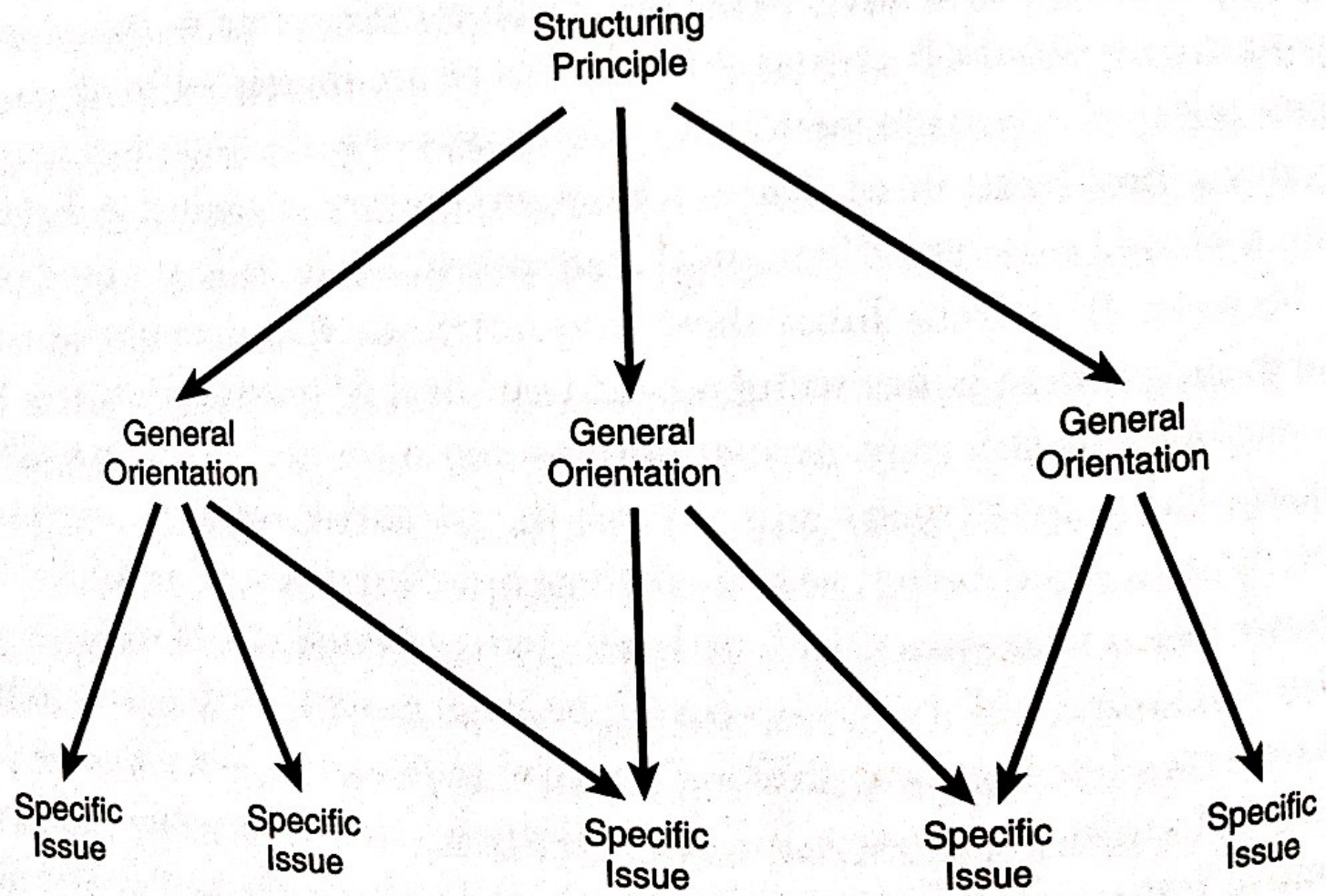
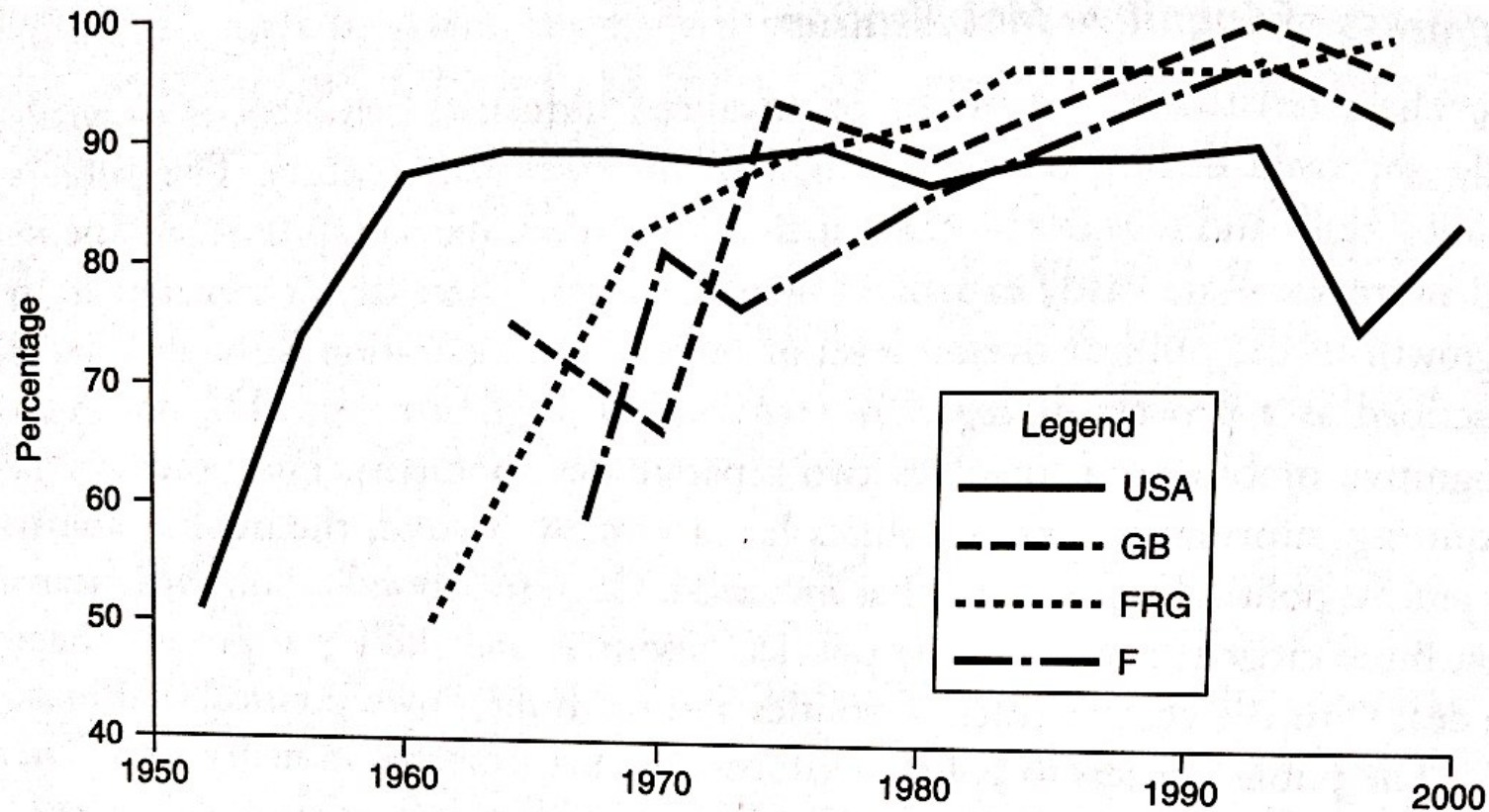


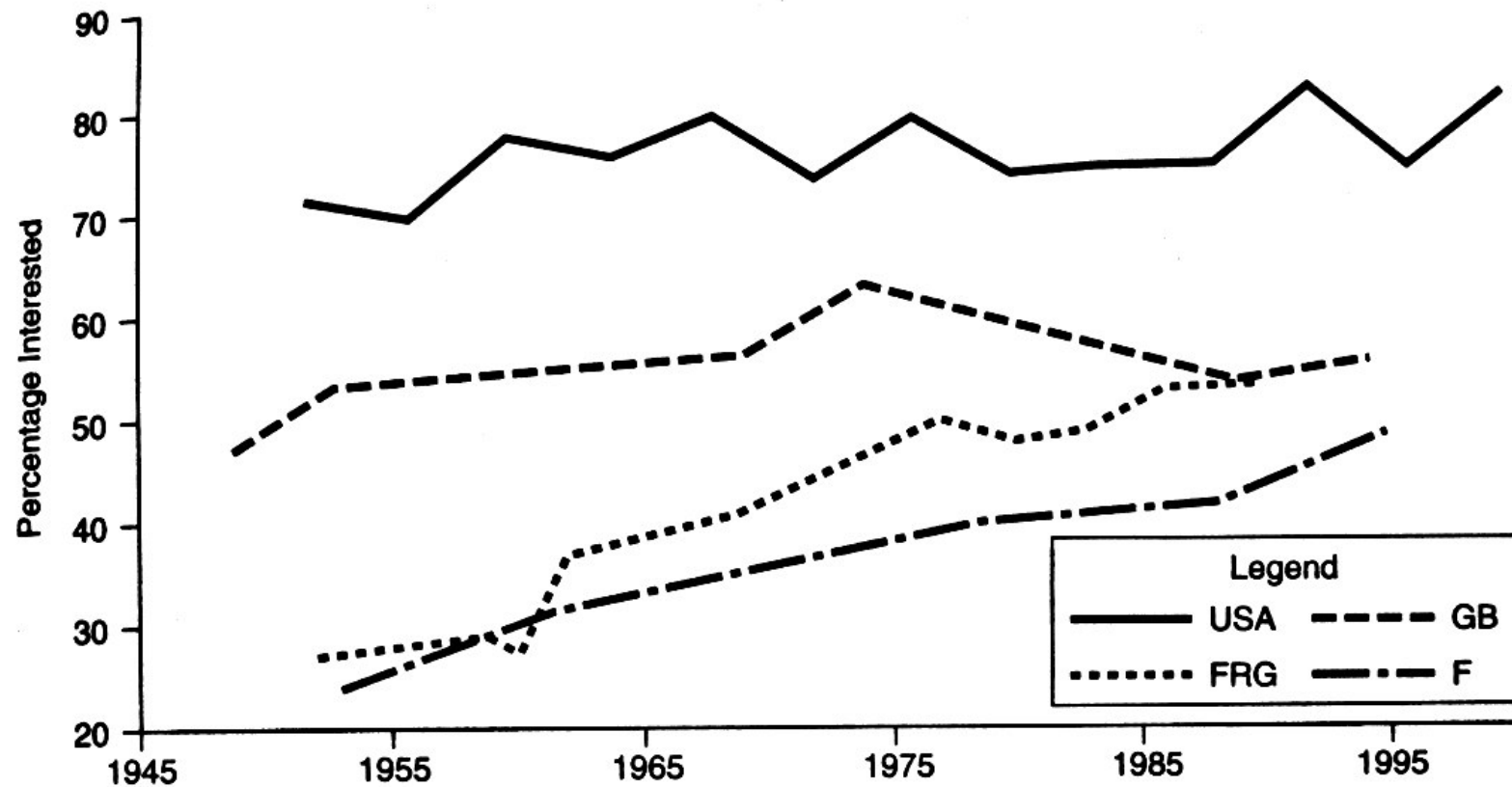
Figure 2.4 A Hierarchical Model of Beliefs

## 20 CITIZEN POLITICS



**Figure 2.2** The Growth of Television as a Source of Political Information

*Sources: United States, 1952–2000: American National Election Studies; Great Britain, 1963–74: British Election Studies, 1980–97: Eurobarometer 15, 37, and 47; Germany, 1961–69: German Election Studies, 1980–92: Eurobarometer 15, 37, and 47; France, 1965–74: Gallup (1976b), 1980–92: Eurobarometer 15, 37, and 47.*



**Figure 2.3 Interest in Politics**

*Sources: United States, 1952–2000: American National Election Studies; Great Britain, 1949–53: Gallup (1976a), 1963–79: British Election Studies, 1989: Eurobarometer 31A, 1994: Eurobarometer 41.1; Germany, 1952–90: Noelle-Neumann and Köcher (1993, 617–18); France, 1953 and 1978: Charlot (1980), 1962: Gallup (1976b), 1978–95: French Election Studies.*

# PARTICIPACIÓ POLÍTICA: DEFINICIÓ, TIPUS Y FORMES



# LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA

## ÉS

Accions adreçades a influir en processos electorals.

Accions adreçades a influir en els polítics (lobbisme).

Accions adreçades a influir en agents no *polítics* (empreses, etc.).

Accions de resposta a decisions polítiques.

Participació en institucions polítiques, grups o moviments socials.

## NO ÉS

Interès per la política.

Conversar sobre política/polítiques públiques.

Participar en grups purament socials.

Accions adreçades a obtenir beneficis particulars dels poders públics.

**Tenir càrrecs públics**



# TIPUS DE PARTICIPACIÓ

- **Comportament polític individual**
  - **Ciutadans**
    - Convencional vs. no convencional
  - **Elit**
    - Convencional vs. no convencional
- **Comportament polític col·lectiu**
  - **Partits**
  - **Grups**
  - **Moviments socials**



# TIPUS DE PARTICIPACIÓ

## Ciutadans

- **Electoral vs. no electoral**
- **Convencional vs. no convencional**
  - Barnes & Kaase, 1979
- ***Exit / voice / (loyalty)***
  - Hirschman, 1970





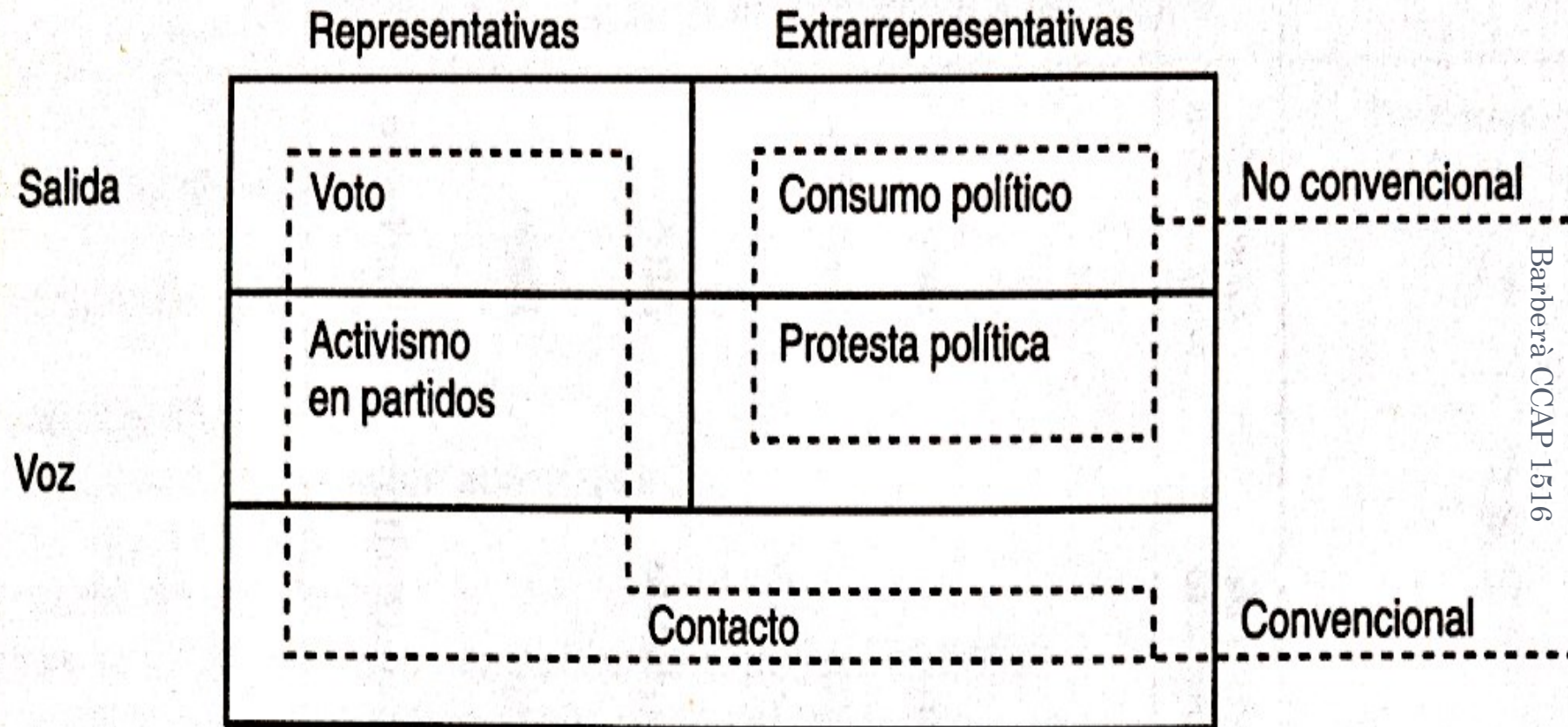
# FORMES DE PARTICIPACIÓ

## Ciutadans

- Vot
- Activisme en partits, grups, MS
- Contacte polític: cartes, correus electrònics, promoció de vot (*getting out the vote*)...
- Consum polític: boicots...
- Protesta política: no legal, violenta...

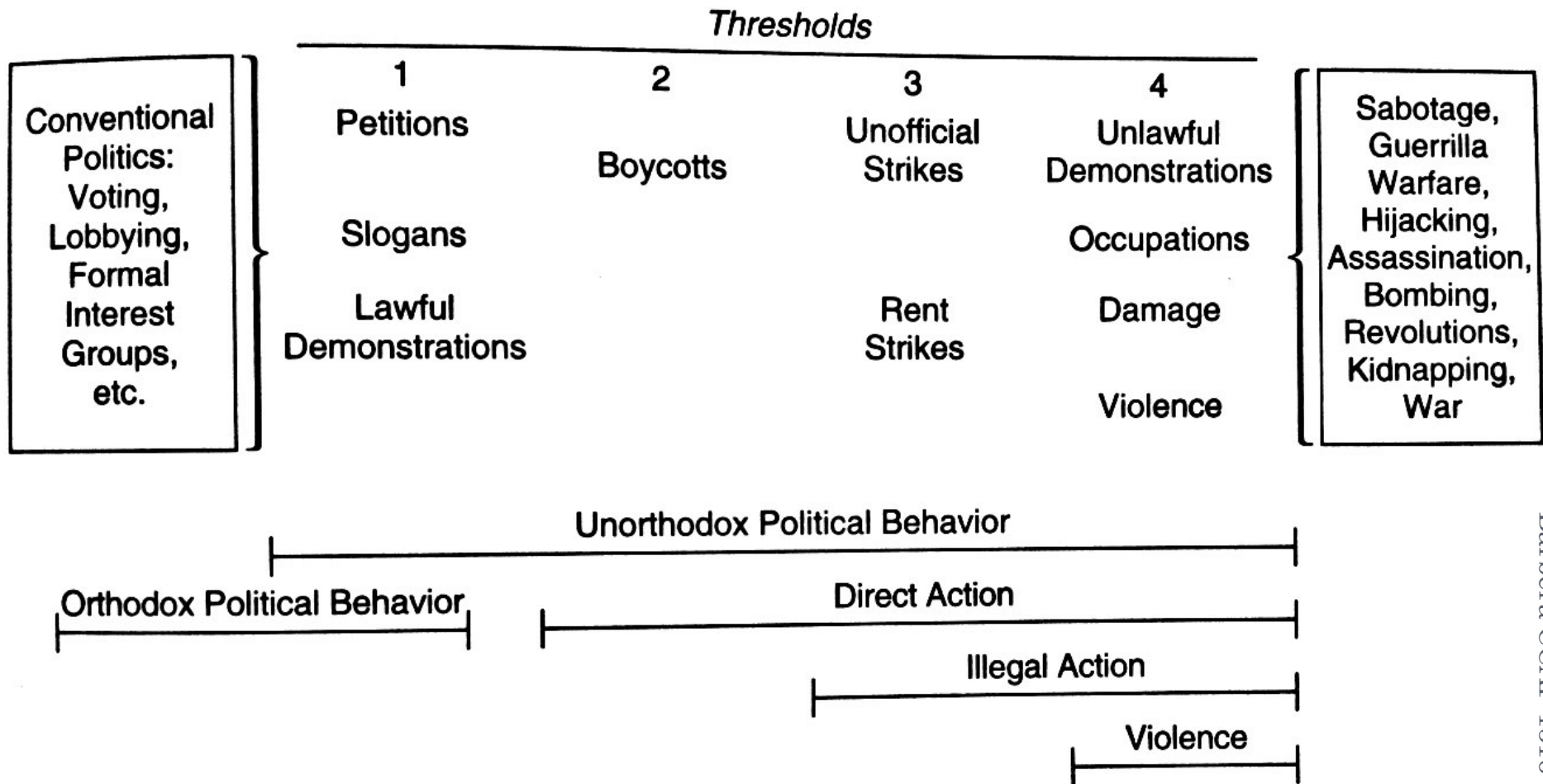


# EL COMPORTAMIENTO POLÍTICO



FUENTE: Teorell, Torcal y Montero (2003).

GRÁFICO 1.1. *Una tipología de formas de participación política.*



Barberà CCAP 1516

**Figure 4.1 Conceptual Diagram of Unconventional Political Behavior**

*Source:* Marsh (1977, 42), with modifications.

Fuente: Dalton 2002 *Citizen Politics*

**TABLA 1.2. Tipos de participación política y sus características**

<i>Modos de participación política</i>	<i>Tipo de influencia</i>	<i>Recursos necesarios</i>	<i>Ámbito del resultado</i>	<i>Nivel de conflicto</i>	<i>Grado de cooperación</i>	
	Capacidad para comunicar información	Capacidad de presión				
Voto	Baja	Alta	Tiempo	Colectivo	Alto	Bajo
En campañas electorales	Variable	Alta	Tiempo Habilidades Dinero	Colectivo	Alto	Variable
Actividades comunitarias	Alta	Variable	Tiempo Habilidades	Colectivo	Variable	Alto
Contactar autoridades	Alta	Baja	Tiempo Habilidades	Particular	Bajo	Bajo
Protesta	Alta	Alta	Tiempo Habilidades	Colectivo	El más alto	Variable

FUENTE: Dalton (2002), p. 34 con modificaciones.

<i>Tipo de participación</i>	<i>Porcentaje que lo ha ejercido</i>
<i>Participación electoral</i>	84
<i>Protesta política</i>	
Asistió a una manifestación autorizada	37
Firmó una petición	36
Participó en una huelga	30
Ocupó edificios, participó en encierros o bloqueó el tráfico	5
Hizo pintadas, causó daños a señales de tráfico u otro mobiliario público	1
Usó la violencia personal para enfrentarse a otros manifestantes o a la policía	1
<i>Contacto político</i>	
Visitó cargos públicos o representantes políticos	13
Escribió cartas a los medios de comunicación para denunciar un problema	9
<i>Consumo político</i>	
Compró productos por razones éticas, políticas, medioambientales	13
Boicoteó productos	7
<i>Participación en la campaña electoral</i>	
Asistió a un mitin	7
Trabajó para un partido	2
Contribuyó económicamente	1
<i>Participación en organizaciones políticas</i>	
Sindicato	7
ONG u organización de solidaridad	5
Organización profesional	4
Partido político	3
Organización empresarial	2
Organización ecologista	1



TABLA 1.5. Evolución de la participación política no convencional en Europa occidental

	1959	1974	1980	1990	1999
Portugal					34
España				32	36
Alemania del Oeste	16	34	48	57	50
Finlandia		26	40	38	54
Islandia			40	55	58
Austria					58
Irlanda del Norte					61
Irlanda			32	46	64
Italia	10	34	50	56	64
Alemania del Este					66
Holanda		28	37	54	68
Noruega			58	68	69
Dinamarca			48	59	70
Francia			52	57	73
Bélgica			27	51	76
Suecia			58	74	77
Reino Unido	18	31	66	77	81

FUENTE: R. Topf (2003). «Political participation: Citizens and the State Revisited.» Trabajo presentado en el ECPR, Edimburgo. Incluye porcentaje de personas que en alguna ocasión han tomado parte en un acto no convencional a partir de la Encuesta Mundial de Valores.

Font: Anduiza i Bosch 2004

# PARTICIPACIÓ POLÍTICA: ENFOCAMENTS TEÒRICS



# ENFOCAMENTS

## ○ Conductisme

- De les institucions als individus
- Explicar comportaments (*behaviours*) de manera científica





TABLA 1.6. *Behaviorismo y posbehaviorismo*

<i>Credo behaviorista</i>	<i>Credo posbehaviorista</i>
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. La investigación debe buscar regularidades en el comportamiento político, expresadas en generalizaciones.</li> <li>2. Estas generalizaciones deben ser contrastadas.</li> <li>3. Las técnicas de recogida de datos deben ser conscientes, refinadas, rigurosas y validadas.</li> <li>4. La precisión requiere cuantificación.</li> <li>5. Las valoraciones éticas y las explicaciones empíricas deben mantenerse separadas.</li> <li>6. La investigación debe ser sistemática y fundamentarse en una teoría.</li> <li>7. El conocimiento puro es previo y básico para el conocimiento práctico.</li> <li>8. La ciencia política no puede ignorar la investigación llevada a cabo en otras ciencias sociales.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. El contenido debe primar sobre la técnica.</li> <li>2. El conductismo esconde una ideología de conservadurismo empírico.</li> <li>3. El conductismo pierde contacto con la realidad.</li> <li>4. La investigación sobre valores y su desarrollo son un componente esencial del estudio de la política.</li> <li>5. Los intelectuales tienen una responsabilidad social y política, sin la cual se convierten en meros mecánicos.</li> <li>6. Conocer implica la responsabilidad de actuar.</li> <li>7. La politización de la profesión es inevitable y deseable.</li> </ol>

FUENTE: Adaptado de D. Easton (1965) y (1969).

Font: Anduiza i Bosch 2004

## ○ Elecció racional

- Comportament com a càlcul
- Costos, beneficis, capacitat d'influència
- Problemes de l'acció col·lectiva:
  - Dilema del presoner (Hobbes)
  - Problema del polissó (*free rider*) (Olson)
  - Dilema dels comuns (Ostrom)



TABLA 1.7. *Cálculo de la utilidad de participar en una huelga (dilema del prisionero)*

		Los demás	
		COOPERAN Apoyan la huelga (se obtiene beneficio B)	NO COOPERAN No apoyan la huelga (no se obtiene beneficio B)
Yo	COOPERO Apoyo la huelga (sufro costes C)	B-C	0-C
	NO COOPERO No apoyo la huelga (no sufro C)	B	0

B = beneficios, objetivos de la huelga (subida de salario)

C = costes de la participación (pérdida de salario los días de huelga)

PARTICIPACIÓ POLÍTICA:  
FACTORS EXPLICATIUS  
(CAUSES)



## ○ Com s'expliquen les causes de....

- L'abstenció electoral?
- El vot pel partit X?
- La participació en organitzacions terroristes?
- La participació en moviments socials?
- La participació en escarnis (*escraches*)?
- El boicot a productes d'un país?
- La desobediència civil?

...



# FACTORS I NIVELLS

## ○ Factors de l'explicació

- Economia
- Societat
- Institucions (dret)
- Psicologia

## ○ Nivells de l'explicació

- Macro: sistema polític
- Meso: grups polítics
- Micro: individus



**TABLA 1.8. *Las explicaciones de la participación política***

	<b>FACTORES SOCIOECONÓMICOS</b>	<b>FACTORES POLÍTICOS</b>
<b>MACRO</b>	Desarrollo socioeconómico Modernización	Estructura institucional Contexto político
<b>MESO</b>	Recursos de grupo	Movilización
<b>MICRO</b>	Características socioeconómicas Recursos individuales	Actitudes políticas

# MODELS EXPLICATIUS (BÀSICS)

- **Recursos individuals**
- **Teoria de la modernització**
- **Actituds polítiques (cultura)**
- **Recursos de grup**
- **Context polític (institucional) i econòmic**





# Recursos individuales

## *El modelo de los recursos socioeconómicos de Verba y Nie*

Circunstancias  
sociales de los  
individuos (SES)



Actitudes políticas  
(Eficacia, deber  
cívico, etc.)



Decisión  
de participar



Niveles de  
participación,  
tipos y perfil  
de la población  
participante

# Teoria de la modernització

*La teoría de la modernización y la participación política*

**NIVEL  
ECONÓMICO**

Desarrollo  
económico



**NIVEL  
SOCIAL**

Cambios en las  
pautas de grupos,  
estratificación y  
urbanización



**NIVEL  
POLÍTICO**

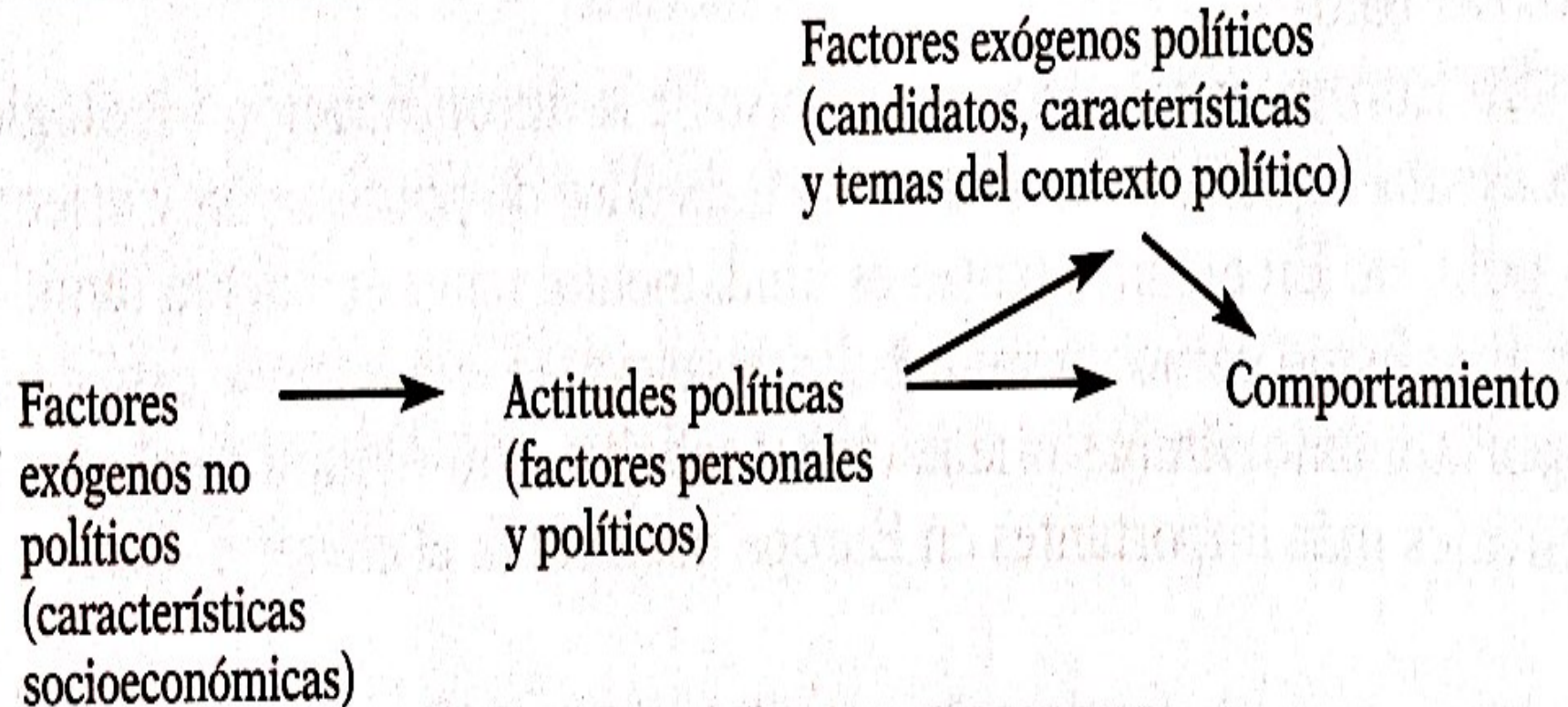
Cambios en la  
distribución de  
actitudes y  
cogniciones



Incrementos en  
la participación

# Model de les actituds polítiques (cultura)

*El modelo de las actitudes políticas según Campbell*



**TABLA 1.9. Algunos ejemplos de actitudes políticas según el tipo y el objeto hacia el que se dirigen**

<i>Objeto</i>	<i>Tipo de actitud</i>		
	<i>Orientaciones cognitivas</i>	<i>Orientaciones afectivas</i>	<i>Evaluaciones instrumentales</i>
<i>Comunidad</i>	Interés por la política	Identidad nacional Autoubicación ideológica	Confianza interpersonal
<i>Régimen</i> <i>Principios</i>		Valoración de la democracia como la mejor forma de gobierno	
<i>Rendimiento</i>			Satisfacción con el funcionamiento de la democracia en su país
<i>Instituciones</i>	Conocimiento de instituciones políticas	Identificación partidista	Confianza en las instituciones Eficacia externa
<i>Autoridades</i>	Conocimiento de líderes	Valoración de los políticos	Valoración de la gestión del gobierno/oposición
<i>Individuo</i>			Eficacia interna

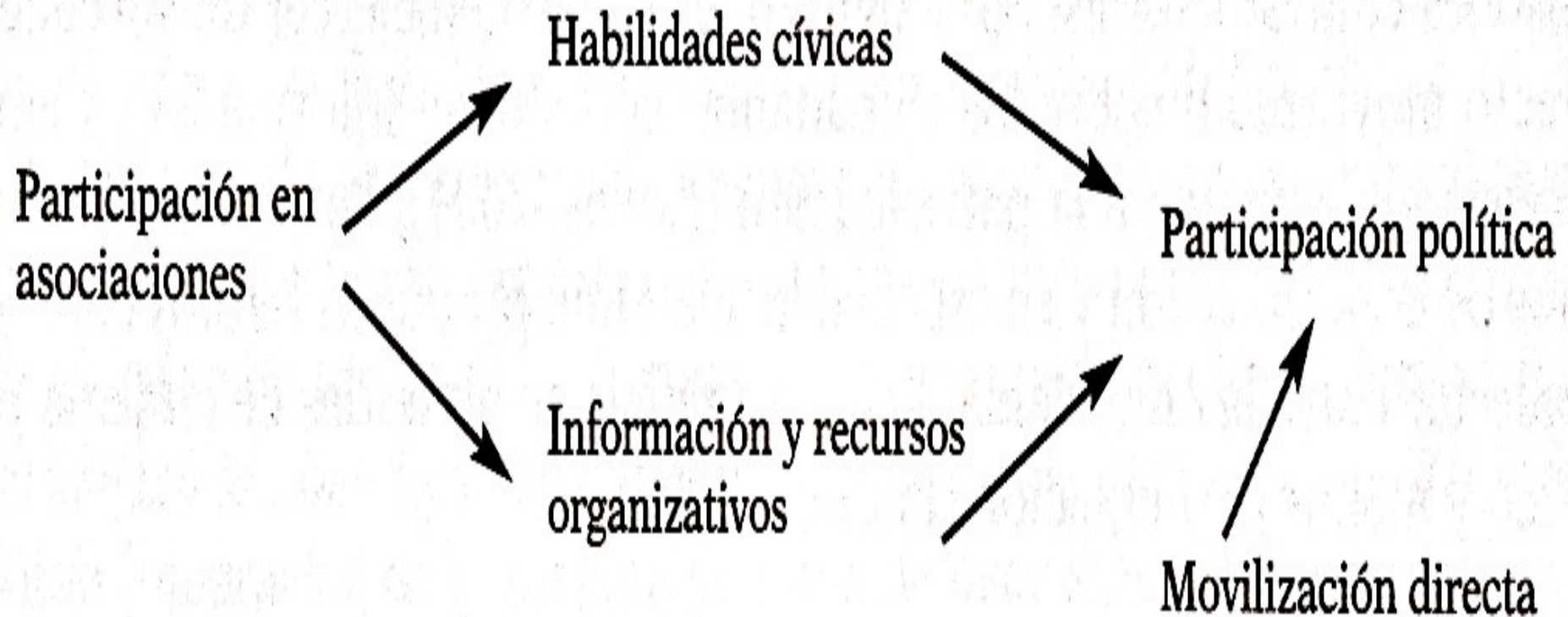
**TABLA 1.10. Ejemplos de operacionalización de algunas actitudes políticas**

<i>Actitud</i>	<i>Operacionalización</i>
<i>Implicación</i>	
Interés por la política	<i>Para comenzar, ¿diría Ud. que, en líneas generales, la política le interesa mucho, bastante, poco o nada?</i>
Eficacia política	<p><i>Indíqueme, por favor, ¿hasta qué punto está Ud. muy de acuerdo, de acuerdo, en desacuerdo o muy en desacuerdo con cada una de las siguientes frases?:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><i>— Por lo general, la política es tan complicada que la gente como yo no puede entender lo que pasa (Interna)</i></li> <li><i>— A través del voto, la gente como yo puede influir en la política (Interna)</i></li> <li><i>— Los políticos no se preocupan mucho de lo que piensa la gente como yo (Externa)</i></li> <li><i>— Esté quien esté en el poder, siempre busca sus intereses personales (Externa)</i></li> </ul>
<i>Politización</i>	
Cercanía a un partido	<p><i>¿Podría indicarme si se siente Ud. cercano o próximo a algún partido o coalición política? (Sí/No) (Indica presencia o ausencia)</i></p> <p><i>¿Y a qué partido o coalición se siente Ud. más cercano? (Indica dirección)</i></p> <p><i>¿Y con respecto a este partido o coalición, diría Ud. que se siente muy cercano, bastante cercano o algo cercano? (Indica intensidad)</i></p>

# Recursos de grup i mobilització

## *Recursos de grupo, movilización y participación*

---





VNIVERSITAT  VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

## ANÀLISI ELECTORAL

**Prof. Dr. Oscar Barberà**

# OBJECTIUS

- Identificar les principals fonts i bases de dades electorals.
- Assenyalar els principals problemes de cada tècnica de recollida d'informació.
- Familiaritzar-se amb l'anàlisi descriptiva de resultats.



# ELECCIONS: CARACTERÍSTIQUES I FUNCIONS

# CARACTERÍSTIQUES (DAHL + *et al.*)

1. Convocatòria periòdica.
2. Neutralitat del govern en l'organització del procés electoral.
3. Llibertat d'expressió, d'oposició i d'associació.
4. Llibertat de sufragi actiu i passiu.
5. Sufragi universal, igual i secret.
6. Igualtat en l'accés dels candidats als recursos.
7. Informació plural i independent.
- ...
8. Absència de frau, manipulació i coacció.
9. Instància independent per a dirimir conflictes.

# FUNCIONS DE LES ELECCIONS

1. Produir representació
2. Seleccionar govern
3. Produir legitimitat

# **FONTS DE DADES: RESULTATS ELECTORALS**

# RESULTATS ELECTORALS. ESPANYA

Web del Ministeri de l'Interior (oficial)

([www.infoelectoral.mir.es](http://www.infoelectoral.mir.es))

Dades (1977-)

- Generals: Congrés - Senat
- Municipals
- Europees
- NO: AUTONÒMIQUES

Agregació

- Espanya / CA / Província / Municipi
- NO: MESA ELECTORAL

Disponible per a partits polítics

# RESULTATS ELECTORALS. ESPANYA

Web Argos (Generalitat Valenciana) (no oficial)

([www.pre.gva.es](http://www.pre.gva.es))

Dades (1980-)

- Autònòmiques

Agregació

-CA/província

-NO: MUNICIPI / MESA ELECTORAL (SÍ CV)

# RESULTATS ELECTORALS. ESPANYA

ALTRES DADES (no oficial)

- **Història electoral**

(<http://www.historiaelectoral.com/>)

# RESULTATS ELECTORALS. EUROPA

**Web del Parlament Europeu (OI Espanya)**  
(oficial?)

<http://www.europarl.es/view/es/Elecciones.html>

Dades (1999-)

- Eleccions UE

Agregació

País



# RESULTATS ELECTORALS. EUROPA

**Web European Election Database (no oficial)**  
([http://www.nsd.uib.no/european\\_election\\_database](http://www.nsd.uib.no/european_election_database))

Dades (1990-)

- Eleccions UE

- Eleccions generals

Agregació

- País (35) / província
- No: *infra*

# RESULTATS ELECTORALS. EUROPA

Web Parties and Elections (no oficial)

<http://www.parties-and-elections.eu/>

Dades (1945)

-Eleccions generals

Agregació

-País

-No: *infra*

# RESULTATS ELECTORALS. EUROPA

Web CEVIPOL (no oficial)

<http://dev.ulb.ac.be/cevipol/en/elections.html>

Dades (1945)

- Eleccions EU
- Eleccions generals
- Eleccions regionals

Agregació

- Al nivell de cada elecció
- No: *infra*

# RESULTATS ELECTORALS. EUROPA

## ALTRES WEBS (no oficial)

- **Web Election Resources on the Internet**

<http://electionresources.org/western.europe.html>

- **Web Lijphart Elections Archive** (restringit)

<http://libraries.ucsd.edu/locations/sshl/data-gov-info-gis/ssds/guides/lij/>

- **Web IDEA Internacional** (només participació electoral)

<http://www.idea.int/vt/index.cfm>

- **KEESINGS Contemporary Archive** (restringit)

[http://www.keesings.com/search?kssp\\_selected\\_tab=article&kssp\\_a\\_id=7n02hun](http://www.keesings.com/search?kssp_selected_tab=article&kssp_a_id=7n02hun)

- **WIKIPEDIA**

# **FONTS DE DADES: ENQUESTES**

# ENQUESTES ELECTORALS. ESPANYA

Web del CIS (públic)

[www.cis.es](http://www.cis.es)

Dades (1969-)

- Baròmetres electorals
- Estudis monogràfics
- Enquestes preelectorals i postelectorals

# ENQUESTES ELECTORALS. ESPANYA

Web de l'Observatori Autonòmic (públic)

<http://www.opa151.com/>

Dades (2001)

-Baròmetre (irregular)

# ENQUESTES ELECTORALS. ESPANYA

## ENQUESTES REGIONALS: CATALUNYA

### ○ Web de l'ICPS (públic)

<http://www.icps.es/sondeigs.asp>

Dades (1989-)

- Baròmetre anual de Catalunya

### ○ Web del CEO (públic)

<http://www.ceo.gencat.cat/ceop/AppJava/pages>

Dades (2007-)

- Baròmetres

- Enquestes d'opinió

- Estudis monogràfics



# ENQUESTES ELECTORALS. ESPANYA

## ENQUESTES REGIONALS: ANDALUSIA

### ○ Web de l'IESA (públic)

<http://www.iesa.csic.es/index/buscador>

Dades (?)

- Baròmetre anual d'Andalusia (irregular)

### ○ Web del CADPEA (públic)

[http://cadpea.ugr.es/Egopa\\_ArchivoDocu.aspx](http://cadpea.ugr.es/Egopa_ArchivoDocu.aspx)

Dades (2004)

- Baròmetre anual d'Andalusia

# ENQUESTES ELECTORALS. ESPANYA

## ENQUESTES REGIONALS: EUSKADI

○ **Web de l'Euskobarometro (públic)**

<http://www.ehu.es/euskobarometro/>

Dades (1999)

- Dos baròmetres anuals sobre Euskadi

# ENQUESTES ELECTORALS. EUROPA

## EUROBARÒMETRES (públic)

[http://ec.europa.eu/public\\_opinion/cf/index\\_en.cfm](http://ec.europa.eu/public_opinion/cf/index_en.cfm)

Dades (1973-)

- Dos baròmetres anuals de la UE

## European Election Studies (privat)

<http://www.ees-homepage.net/>

Dades (1979-)

- Enquestes preelectorals en eleccions de la UE

# ENQUESTES ELECTORALS. EUROPA

**World Values Survey (públic)**

[http://www.worldvaluessurvey.org/index\\_surveys](http://www.worldvaluessurvey.org/index_surveys)

Dades (1980-)

- Enquestes sobre cultura política
- Onades: 1980, 1990, 1995, 2000, 2005 i 2010

Barberà CCAP 1415

**International Social Survey Programme  
(públic)**

<http://www.issp.org/>

Dades (1997-)

- ENQUESTES politiques (no electorals)

# ENQUESTES ELECTORALS. EUROPA

## Comparative Study of Electoral Systems (públic)

<http://www.cses.org/>

Dades (dècada de 1990)

- Enquestes electorals elaborades a mitjan anys noranta

Cinc països UE + altres països comparables entre si

## European Social Survey (públic)

<http://www.europeansocialsurvey.org/>

Dades (2001-)

- Cinc rondes des del 2001
- Qüestionari fix + mòduls variables

# **PROBLEMES EN L'ANÀLISI DE DADES ELECTORALS**

# RESULTATS ELECTORALS

## ○ Fal·làcia ecològica

- Robinson (1950).
- Suposar que el que succeeix a nivell col·lectiu també succeeix a nivell individual.
- Solució: enquestes i anàlisi multinivell.

# ENQUESTES ELECTORALS

## ○ Fal·làcia individualista

- Explicar el comportament a partir de factors de nivell individuals (polítics o socioeconòmics) obviant els nivells meso i macro.
- Solució: anàlisi multinivell.



# ENQUESTES ELECTORALS

- **Metodologia de les enquestes**
  - Mostra no representativa
  - Problemes de les no respostes
  - Enquestes i predicció electoral
    - Efecte *underdog* (pena pel perdedor)
    - Efecte *bandwagon* (apuntar-se al carro vencedor)

# ANÀLISI DE DADES: PROBLEMES

TABLA 2.1. Anàlisis del comportament electoral segùn el nivel de anàlisis

<i>Nivel de anàlisis</i>	<i>Pregunta fundamental</i>	<i>Variable dependiente</i>	<i>Variabes explicativas</i>	<i>Limitaciones y problemas</i>
Macro Ecològic Agregado	Cómo influyen las características del contexto en los resultados electorales	Resultados electorales agregados (en distritos, païses, elecciones, etc.)	Características contextuales y características individuales agregadas	Falacia ecològica
Micro	Cómo influyen las características individuales en el comportamiento individual	Comportamiento electoral individual	Características individuales	Falacia individualista
<i>Cross-level o multinivel</i>	Cómo influyen las características individuales y contextuales en el comportamiento individual	Comportamiento electoral individual	Características individuales, características variables individuales agregadas y características del contexto	Introduce diferentes niveles de observación, lo que puede generar problemas de estimación

**ANÀLISI  
DESCRIPTIVA  
DE RESULTATS  
ELECTORALS**

# ORIENTACIÓ DEL VOT

## ○ % de vots vàlids

- No inclou l'abstenció, els vots en blanc ni els invàlids

## ○ % de vots sobre el cens

- Inclou la participació

## ○ **Vot per blocs**

- % v. v.
- % cens

TABLA 2.2. Resultados electorales en la provincia de Barcelona  
(elecciones generales de 2000)

Candidaturas	Votos	% sobre votos válidos	% sobre censo
PSC	909.601	35,5	22,6
CiU	673.558	26,3	16,7
PP	602.777	23,5	14,9
ERC	131.114	5,1	3,3
IC-V	103.778	4,1	2,6
EUiA	64.111	2,5	1,6
Els Verds-Grup Verd	14.922	0,6	0,4
Otros	25.161	0,3	0,6
En blanco	36.486	1,4	0,9
Total	2.561.508	100	
Censo	4.033.017		
Votantes	2.572.428	63,8	Sobre censo
Abstención	1.460.589	36,2	Sobre censo
Votos válidos	2.561.508	99,6	Sobre votantes
Votos nulos	10.920	0,4	Sobre votantes
Votos a candidaturas	2.525.022	98,6	Sobre válidos
Votos en blanco	36.486	1,4	Sobre válidos

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del Ministerio del Interior.

TABLA 2.3. Resultados electorales en la provincia de Barcelona por bloques de partidos (elecciones generales de 2000)

<i>Candidaturas</i>	<i>Votos</i>	<i>% sobre votos válidos</i>	<i>% sobre censo</i>
Votos derecha (PP, CiU)	1.276.335	49,8	31,6
Votos izquierda (PSC, ERC, IC-V, V, EUiA)	1.223.526	47,8	30,5
Otros y en blanco	61.647	1,7	1,5

Barcelona CCAP 1415

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del Ministerio del Interior.

# CONCENTRACIÓ

## ○ Concentració

Vot dels dos principals partits

$$C = \% \text{ vot A} + \% \text{ vot B}$$

Nota: serveix també com a indicador de vulnerabilitat electoral del partit en el govern (vegeu més endavant).

# FRAGMENTACIÓ

## ○ Fragmentació (Rae)

Probabilitat que dos votants a l'atzar es decanten per partits diferents

0= 1 partit / 0,5= bipartidisme / 1= multipartidisme

$$F(\text{Rae}) = 1 - \sum (v_i)^2$$

$V_i$  = proporció de vots sobre 1 (no sobre 100)

Nota: s'han de comptar sempre tots els partits.



# NOMBRE EFECTIU DE PARTITS

- Nombre efectiu de partits (Laakso-Taagepera)

Nombre de partits imaginaris d'igual dimensió que donarien lloc al mateix grau de fragmentació

Barberà CCAP 1415

$$NEP = 1/\text{suma } (v_i)^2$$

$$NEP = 1/(1-F) \text{ (càlcul alternatiu)}$$

$V_i$  = proporció de vots sobre 1 (no sobre 100)

$F$  = fragmentació (Rae)

**TABLA 2.4. Concentración, fragmentación y número efectivo de partidos según diferentes distribuciones del voto**

( % de voto)	País J	País K	País L	País M
Partido A	40	40	27	20
Partido B	35	35	22	20
Partido C	25	10	20	20
Partido D	—	10	15	20
Partido E	—	5	14	20
Partido F	—	—	4	—
Concentración	75	75	49	40
Fragmentación	0,66	0,70	0,8	0,8
NEP electorales	2,3	3,3	5	5

Barberà CCAP 1415

TABLA 2.5. *Cálculo de la fragmentación y número efectivo de partidos electorales (distrito de Madrid, elecciones generales 2000)*

<i>Candidaturas</i>	$v_i$	$v_i^2$	
PP	0,525	0,276	
PSOE	0,331	0,109	
IU	0,091	0,008	
GIL	0,011	0,000	
Los Verdes	0,008	0,000	
Los Verdes-C. de Madrid	0,007	0,000	
Otros	0,001	0,000	
	suma $v_i^2 =$	0,39	NEP = $1/\text{suma } v_i^2$
	F = $1 - \text{suma } v_i^2 =$	0,61	NEP = $1/(1 - F) =$ 2,5

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del Ministerio del Interior.

# EXERCICI

Calculeu la concentració, blocs (D/I) fragmentació i NEP electoral (VV):

Partit	Vots	% VV	E	% E
PP	1.390.233	53,3	20	60,6
PSOE	697.474	26,8	10	30,3
EUPV-EV	169.786	6,5	1	3,0
UPYD	146.064	5,6	1	3,0
Compromís	125.306	4,8	1	3,0
PACMA	12.508	0,5	0	0,0
ESPAÑA 2000	9.266	0,4	0	0,0
Altres partits		2,1	0	0,0
		<b>100,0</b>		<b>100,0</b>

# EXERCICI

<b>Partit</b>	<b>V</b>	<b>V2</b>
PP	0,530	0,281
PSOE	0,268	0,072
EUPV-EV	0,065	0,004
UPYD	0,056	0,003
Compromís	0,048	0,002
PACMA	0,005	0,000
ESPAÑA 2000	0,004	0,000
Altres partits	0,021	0,000
	<b>1,00</b>	<b>0,36</b>

# EXERCICI

<b>Concentració</b>	80,1	
<b>Vot x blocs</b>		
<b>D</b>	59,3	PP/UPYD/E2000
<b>I</b>	38,6	PSOE/EUPV/Compromís/PACMA
<b>Fragm. (Rae)</b>	0,64	
<b>NEP</b>	2,78	

# CANVIS ENTRE ELECCIONS

## ○ Tipus d'eleccions

TABLA 2.6. *Tipos de elecciones según la estabilidad y el cambio en los resultados y las bases de apoyo*

	<i>Cambio en el resultado</i>	<i>Continuidad en el resultado</i>
<i>Cambio en las bases de apoyo.</i>	Elecciones críticas	Elecciones de conversión
<i>Estabilidad en las bases de apoyo.</i>	Elecciones desviadas	Elecciones de continuidad

FUENTE: M. Harrop y W. Miller (1987), *Elections and voters. A comparative introduction*. Nueva York: New Amsterdam Books (p. 79).

# VOLATILITAT ELECTORAL

## ○ Volatilitat electoral TOTAL

Canvis mínims (nets) que s'han hagut de produir entre dues eleccions.

$$VT = \text{suma } I V_{i2} - V_{i1} I + I V_{z2} - V_{z1} I \dots / 2$$

$V_i$  percentatge de vots del partit I i del partit Z (tants com n'hi haja)

$$VT = VB + VIB \text{ (fórmula alternativa)}$$

Nota: el resultat de la resta s'ha d'indicar sempre en absolut (positiu) (p. ex. -6 seria 6).

Problemes: coalicions



TABLA 2.7. *Cálculo de la volatilidad electoral*

1982	% votos 1979	% votos 1982	diferencia	∣diferencial
UCD	35,0	6,8	-28,2	28,2
PSOE	30,5	48,4	17,9	17,9
PCE	10,8	4,0	-6,8	6,8
AP	6,0	26,5	20,5	20,5
CDS	0,0	2,9	2,9	2,9
CiU	2,7	3,7	1,0	1,0
PNV	1,5	1,9	0,4	0,4
EE	0,5	0,5	0,0	0,0
ERC	0,7	0,7	0,0	0,0
HB	1,0	1,0	0,0	0,0
PAR	0,2	0,0	-0,2	0,2
Otros	11,1	3,6	-7,5	7,5
			Suma =	85,4
			Volatilidad total =	42,7

# VOLATILITAT ELECTORAL

## ○ Volatilitat entre blocs

Canvis mínims (nets) que s'han hagut de produir entre dues eleccions entre partits de blocs diferents.

$$VB = \sum I (V_{i2} - V_{i1}) + (V_{z2} - V_{z1}) \dots I + I V_{y2} - V_{y1} \\ I \dots / 2$$

$V_i$  percentatge de vots en l'elecció 1 i 2 del partit I i del partit Z (dreta) + partit I (esquerra) (tants com n'hi haja per bloc).

**TABLA 2.8.** *Cálculo de la volatilidad entre bloques izquierda-derecha entre las elecciones de 1996 y 2000*

	<i>% votos 1996</i>	<i>% votos 2000</i>	<i>diferencia</i>	<i>ldiferencial</i>
Derecha	50	56	6	6
Izquierda	50	44	-6	6
			Suma =	12
			Volatilidad entre bloques =	6

Barberà CCAP 1415

# VOLATILITAT ELECTORAL

## ○ Volatilitat intrablocs

Canvis mínims (nets) que s'han hagut de produir entre dues eleccions entre partits del mateix bloc.

$$VIB = VT - VB$$

Tab. 2. *Misure di volatilità aggregata*

$VP = P_iV; P_jV; P_kV \dots P_nV$	Volatilità partitiche tra due elezioni prese con il loro segno algebrico
$VB = \frac{ P_iV + P_jV \dots + P_kV  +  P_xV + P_yV \dots + P_nv }{2}$	Volatilità di Blocco
(o semplicemente $ P_iV + P_jV \dots + P_kV $ )	
$VT = \frac{ P_iV  +  P_jV  \dots +  P_xV  \dots +  P_nV }{2}$	Volatilità Totale
$VIB = VT - VB$	Volatilità Intra-Blocco

Barberà CCAP 1415

TAB. 3. Relazioni tra VT, VB e VIB (esempi)

## I Esempio

Blocchi	=							
Partiti	=	1			2			
		A	B	C	D	E	F	
VP	=	+6	-2	-1	-5	-2	+4	
VB	=	$\frac{ (+6 - 2 - 1)  +  (-5 - 2 + 4) }{2}$						= 3
VT	=	$\frac{ +6  +  -2  +  -1  +  -5  +  -2  +  +4 }{2}$						= 10
VIB	=	VT-VB						= 7 (10-3)

## II Esempio

Blocchi =	$\begin{array}{c} 1 \qquad \qquad \qquad 2 \\ \underbrace{\hspace{10em}} \qquad \underbrace{\hspace{10em}} \\ A \quad B \quad C \quad D \quad E \quad F \end{array}$	
Partiti =		
VP =	$+2 \quad +1 \quad +3 \quad -5 \quad -1 \quad 0$	
VB =	$\frac{ (+2 + 1 + 3)  +  (-5 - 1 + 0) }{2}$	= 6
VT =	$\frac{ +2  +  +1  +  +3  +  -5  +  -1  +  0 }{2}$	= 6
VIB =	<div style="border: 1px solid black; display: inline-block; padding: 5px 20px;">VT-VB</div>	= 0 (6-6)

# EXERCICI

○ Calculeu les volatilitats següents: VT, VIB i VB

Dreta: UCD / AP / CDS / CiU/ PNV / PAR / **Altres partits\***

TABLA 2.7. *Cálculo de la volatilidad electoral*

1982	% votos 1979	% votos 1982	diferencia	ldiferencial
UCD	35,0	6,8	-28,2	28,2
PSOE	30,5	48,4	17,9	17,9
PCE	10,8	4,0	-6,8	6,8
AP	6,0	26,5	20,5	20,5
CDS	0,0	2,9	2,9	2,9
CiU	2,7	3,7	1,0	1,0
PNV	1,5	1,9	0,4	0,4
EE	0,5	0,5	0,0	0,0
ERC	0,7	0,7	0,0	0,0
HB	1,0	1,0	0,0	0,0
PAR	0,2	0,0	-0,2	0,2
Otros	11,1	3,6	-7,5	7,5
			Suma =	85,4
			Volatilidad total =	42,7



# EXERCICI

$$VT = 42,7$$

$$VB = 16,45$$

Nota: importa molt situar *els altres*; per això se sol dividir *altres dretes* i *altres esquerres*.

$$VIB = 26,25$$

# TRANSFERÈNCIES DE VOT

- **Volatilitat electoral individual**

Càlcul, a partir d'enquestes d'opinió, de la transferència de vot dels votants entre eleccions.

Problema: falta de memòria, canvis en les percepcions...

TABLA 2.9. Voto en 2000 según recuerdo de voto en 1996 (porcentaje sobre total)

1996	2000					Res. elect Total
	PP	PSOE	IU	Otros y blanco	No votó	
PP	29	1	0,1	1	2	33
PSOE	4	19	0,5	2	3	29
IU	1	1	3,1	1	1	7
Otros y blanco	1	1	0,5	7	2	12
No votó	2	1	0,3	2	8	13
Sin edad	2	2	0,4	1	2	7
Total	39	25	5	14	18	100

Barberà CCAP 1415

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del estudio 2.384 del CIS.

## Taula de transferències (dades en nombres absoluts, no percentatges)

La columna de l'esquerra és vot en les eleccions del 2010.

La fila de dalt és intenció de vot el 2012.

Valors absoluts	Total	Intenció de vot al Parlament de Catalunya											
		PPC	CiU	ERC	PSC	ICV-EUiA	C's	SI	Altres Nul	En blanc	No votaria	No sap	No cont
<b>30. I em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al Parlament de Catalunya?</b>													
B: Segur/a va votar M Pond	2018	37	603	185	115	117	29	23	61	23	29	567	229
B: Segur/a va votar M Real	2030	41	654	207	89	94	27	22	55	27	29	565	220
PPC	65 =	25	4	0	2	0	6	0	0	1	6	15	4
CiU	756	6	490	28	8	3	6	1	13	3	10	168	19
ERC	227	0	34	123	0	0	0	4	6	0	0	55	4
PSC	296	0	40	10	98	14	2	0	2	3	2	106	19
ICV-EUiA	171	0	5	7	2	88	0	0	12	4	0	47	5
C's	27	4	0	0	0	0	8	0	0	0	2	13	0
SI	41	0	6	8	0	0	0	14	2	0	0	11	0
Altres partits	53	0	4	3	0	5	2	2	17	0	2	17	0
Nul	10	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	4	0
En blanc	61	0	4	4	2	5	3	2	0	11	0	28	1
No ho recorda	95	0	9	3	2	1	0	0	0	1	3	64	12
No contesta	217	0	6	1	0	0	0	0	2	0	4	41	163

Barberà CCAP 1415

Font: CEO, Baròmetre d'opinió, 3a onada (REO 705)

# COMPETICIÓ I COMPETITIVITAT

- **Obertura del mercat electoral**

Llibertat per a competir pel vot dels ciutadans

**Indicador: fragmentació**

- **Disponibilitat per a votar per diversos partits**

**Indicador: volatilitat**

Enquestes: probabilitat de votar per partits

# COMPETICIÓ I COMPETITIVITAT

- Diferenciació entre alternatives polítiques

**Indicador: polarització**

Distància ideològica entre els partits més extrems d'un sistema de partits.

$P = \text{posició ideològica A} - \text{posició ideològica Z}$

**Indicador: polarització ponderada**

$P_p = \text{posició A} * \text{vot A} - \text{posició B} * \text{vot B}$

Nota: % VV expressat sobre 1 (no sobre 100)

# COMPETICIÓ I COMPETITIVITAT

- **Vulnerabilitat electoral del partit en el govern**

Probabilitat que el partit perda les eleccions

**Indicador: concentració**

Nota: té sentit ex-post? Podria calcular-se abans a partir de la intenció de vot?



VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

## PARTICIPACIÓ ELECTORAL

Prof. Dr. Oscar Barberà



# OBJECTIUS

- Identificar les principals formes de mesurar la participació electoral.
- Descriure els principals trets d'evolució de la participació electoral a Europa.
- Assenyalar els principals grups de factors emprats per a explicar la participació electoral.
- Identificar algunes de les principals conseqüències de la participació electoral.

# LA PARTICIPACIÓ ELECTORAL: IMPORTÀNCIA MESURAMENT

# PARTICIPACIÓ ELECTORAL: IMPORTÀNCIA

## ○ **Empírica**

- La participació electoral és la més exercida

## ○ **Política**

- El nivell de participació pot canviar els resultats electorals

## ○ Normativa

- Forma de participació diferent:
  - Universal: garanteix l'accés al dret
  - Igual: un ciutadà, un vot
  - Anonimat: no hi ha represàlies
- Permet influència igual sense distinció de recursos o classe social
- És una mostra d'interès per la política i de suport al sistema polític
- Afavoreix el desenvolupament de sentiments d'eficàcia política interna
- L'abstenció reflecteix la ciutadania exclosa del sistema polític

# PARTICIPACIÓ ELECTORAL: ENFOCAMENTS

## ○ Teories participatives

- Massa esporàdica perquè siga clau
- Abstenció
  - Manca d'importància de les eleccions
  - Desafecció per la democràcia representativa

## ○ Teories elitistes

- Única forma de participació imprescindible
- Garanteix la competició entre alternatives
- No cal la participació de tots
- Abstenció = satisfacció amb el sistema

# COM ES MESURA LA PARTICIPACIÓ?

## ○ Resultats electorals

**$P = \text{nombre de vots emesos} / \text{cens} * 100$**

- Problemes:

El cens és correcte?

Vots en blanc?

Vots invàlids?

No tots els països tenen cens oficial

**$P = \text{nombre de vots emesos} / \text{persones en edat de votar} * 100$**

# ○ Enquestes

- La participació sempre és superior
  - a) La gent no admet l'abstencionisme:  
La manera de preguntar importa!
  - b) Els ciutadans abstencionistes no solen aparèixer en les mostres de les enquestes!

# LA PARTICIPACIÓ ELECTORAL: EUROPA



# PARTICIPACIÓ A EUROPA

## FACTORS

### **a) Importen els països?**

- Vot obligatori  
25 països: Àustria, Bèlgica, Suïssa...
- Tradicions més participatives

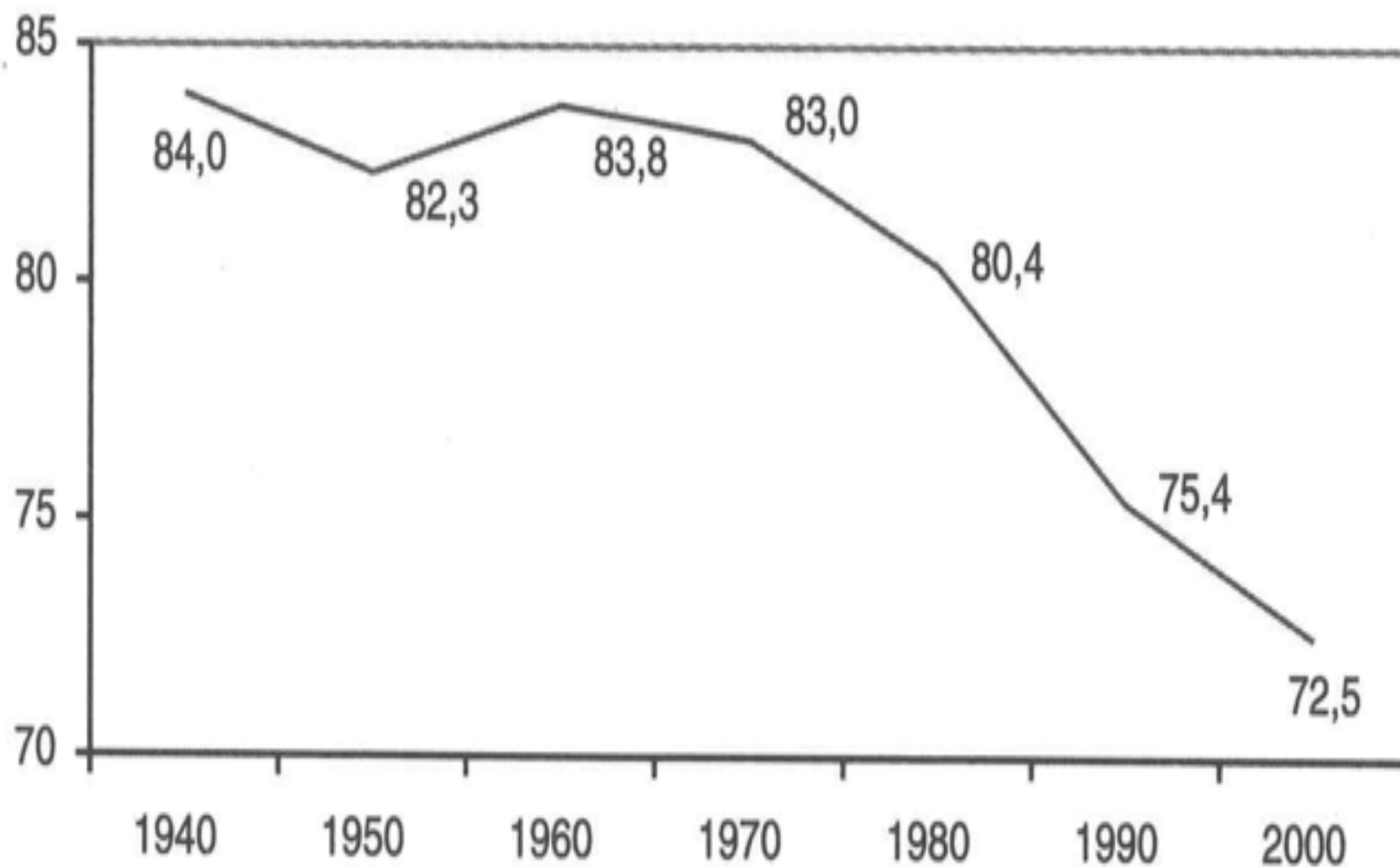
### **b) Importen les generacions?**

- El problema es generalitza
- Les diferències són generacionals

TABLA 3.1. *Participación electoral media en Europa occidental*

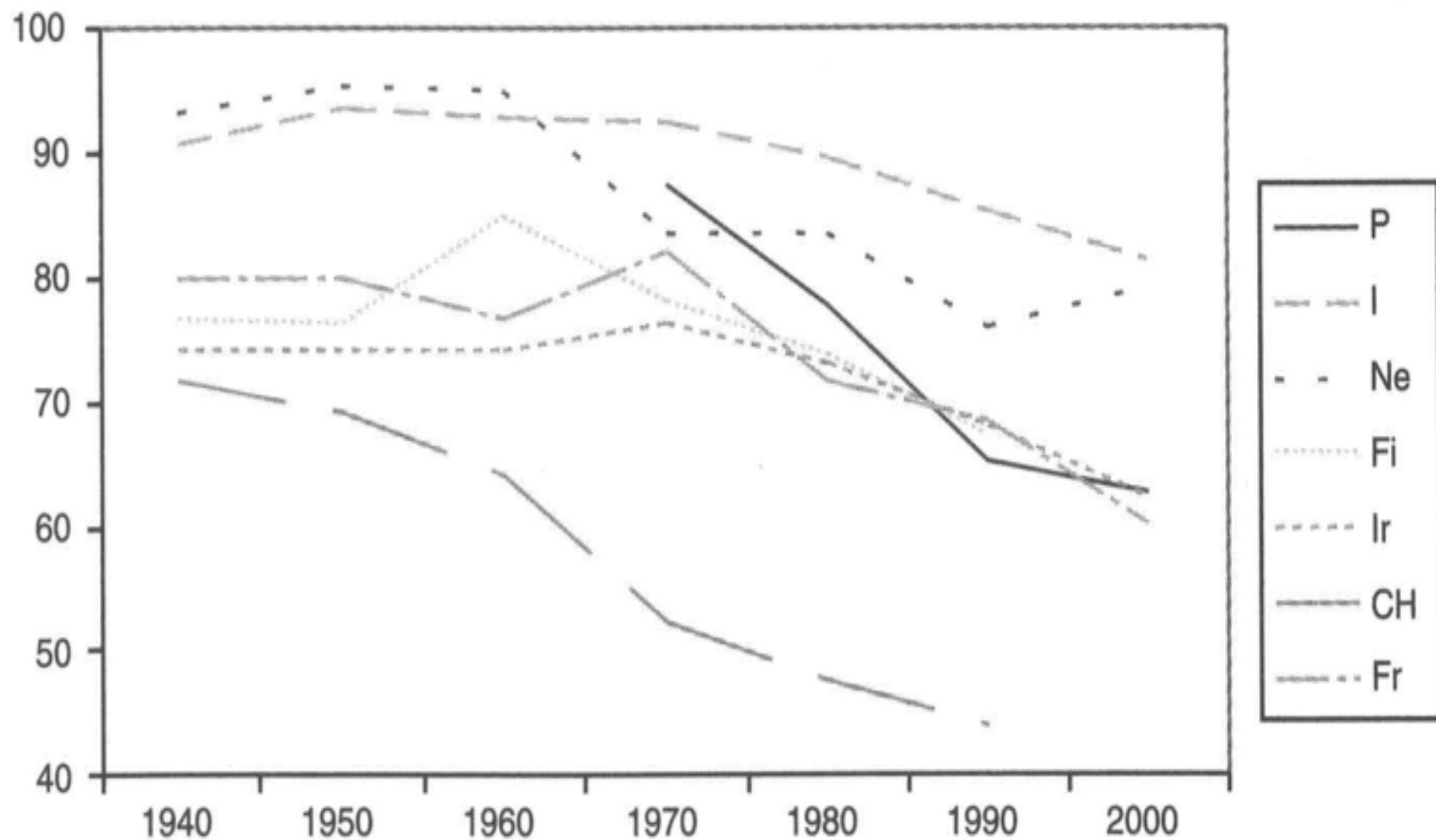
<i>País</i>	<i>Media 1945-2002</i>	<i>Desviación típica</i>	<i>N</i>	<i>Media últimas elecciones</i>
Suiza	56,5	11,0	14	42,2
Irlanda	72,7	4,0	17	68,5
España	73,5	4,6	8	77,4
Reino Unido	75,2	5,5	16	77,7
Portugal	75,7	10,4	11	66,3
Francia	75,7	7,0	17	67,9
Finlandia	76,0	5,8	16	68,6
Grecia	79,8	3,5	17	78,2
Noruega	80,0	3,2	15	75,8
Media	80,8	10,2	252	75,5
Alemania	85,0	4,5	15	79,0
Suecia	85,7	4,7	18	86,8
Dinamarca	85,7	2,5	23	84,3
Países Bajos	87,0	7,5	17	78,8
Italia	89,9	3,9	15	82,9
Austria	91,9	4,1	16	81,9
Bélgica	92,7	1,6	17	91,1

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos de International IDEA [www.idea.int](http://www.idea.int)



FUENTE: Elaboración propia a partir de datos de International Idea.

GRÁFICO 3.1. *Evolución de la participación electoral en Europa occidental.*



FUENTE: Elaboración propia a partir de Anduiza (1999) e International Idea.

GRÁFICO 3.2. *Descenso de la participación electoral en algunos países de Europa.*

## c) Importa el tipus d'elecció?

- Eleccions de primer ordre i eleccions de **segon ordre**
  - Eleccions generals i les altres
- Eleccions *normals* i eleccions excepcionals

## d) Importa la geografia electoral?

+ Participació al Nord – al Sud

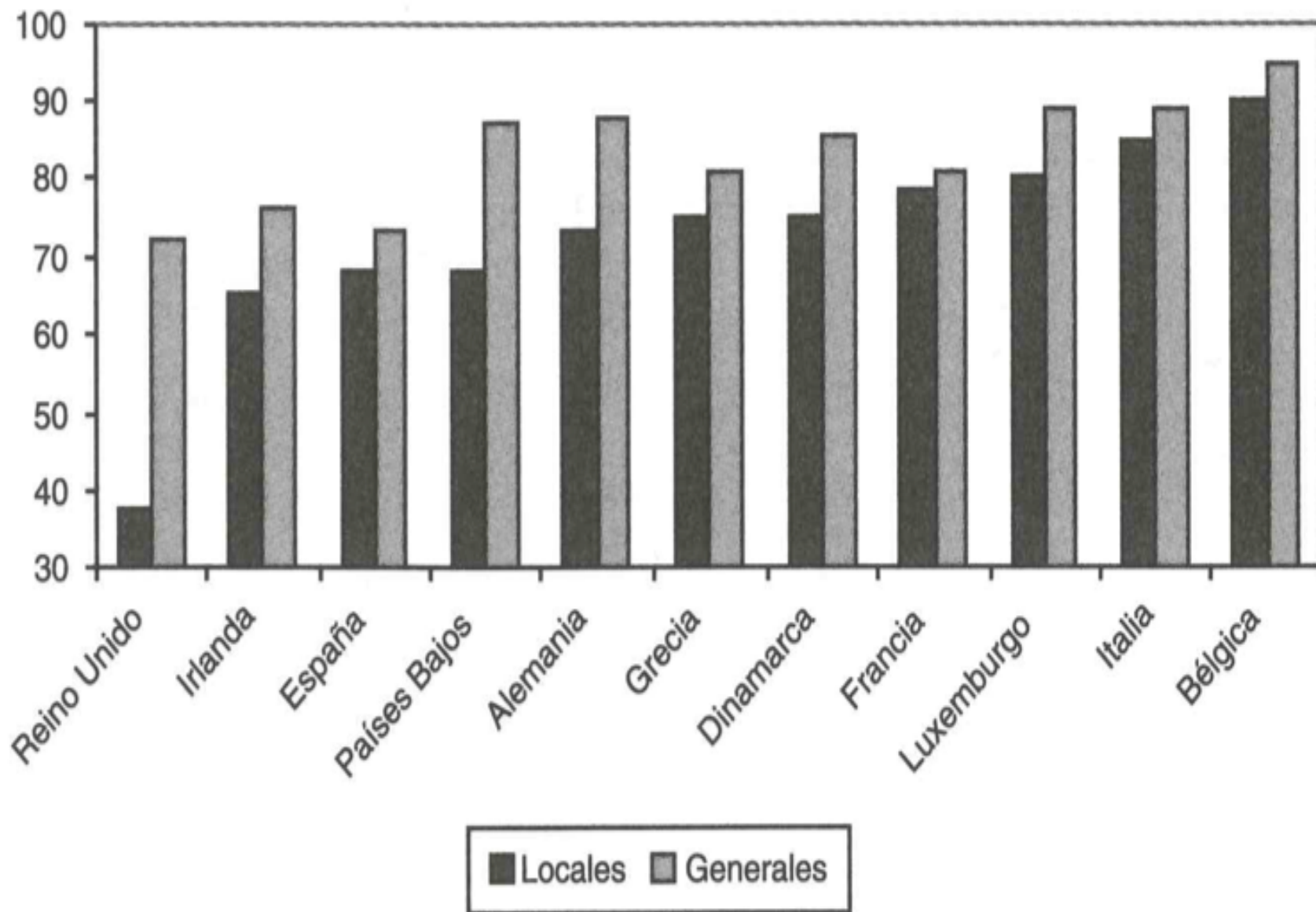
+ Participació al centre – a la perifèria

Nacionalització (homogeneïtzació) del vot

TABLA 2.6. Tipos de elecciones según la estabilidad y el cambio en los resultados y las bases de apoyo

	Cambio en el resultado	Continuidad en el resultado
Cambio en las bases de apoyo.	Elecciones críticas	Elecciones de conversión
Estabilidad en las bases de apoyo.	Elecciones desviadas	Elecciones de continuidad

FUENTE: M. Harrop y W. Miller (1987), *Elections and voters. A comparative introduction*. Nueva York: New Amsterdam Books (p. 79).



FUENTE: I. Delgado (1997). *El comportamiento electoral municipal español, 1979-1995*. Madrid: CIS

GRÁFICO 3.4. *Participación electoral en elecciones locales y generales.*

TABLA 3.2. *Participación en elecciones europeas*

	1979*	1984**	1989	1994***	1999	Media
Alemania	65,7	56,8	62,3	60,0	45,2	58,0
Austria	—	—	—	67,7	49,0	58,4
Bélgica	91,4	92,2	90,7	90,7	90,0	91,0
Dinamarca	47,8	52,3	46,2	52,9	50,4	49,9
España	—	68,5	54,7	59,1	64,3	61,7
Finlandia	—	—	—	57,4	30,1	43,8
Francia	60,7	56,7	48,7	52,7	46,8	53,1
Grecia	78,6	77,2	79,9	71,2	70,2	75,4
Irlanda	63,6	47,6	68,3	44,0	50,5	54,8
Italia	84,9	83,4	81,5	74,8	70,8	79,1
Luxemburgo	88,9	88,8	87,4	88,5	85,8	87,9
Países Bajos	57,8	50,5	47,2	35,6	29,9	44,2
Portugal	—	72,4	51,2	35,5	40,4	49,9
Suecia	—	—	—	41,6	38,3	40,0
Reino Unido	32,3	32,6	36,2	36,4	24,0	32,3
Media	67,2	64,9	62,9	57,9	52,4	58,6

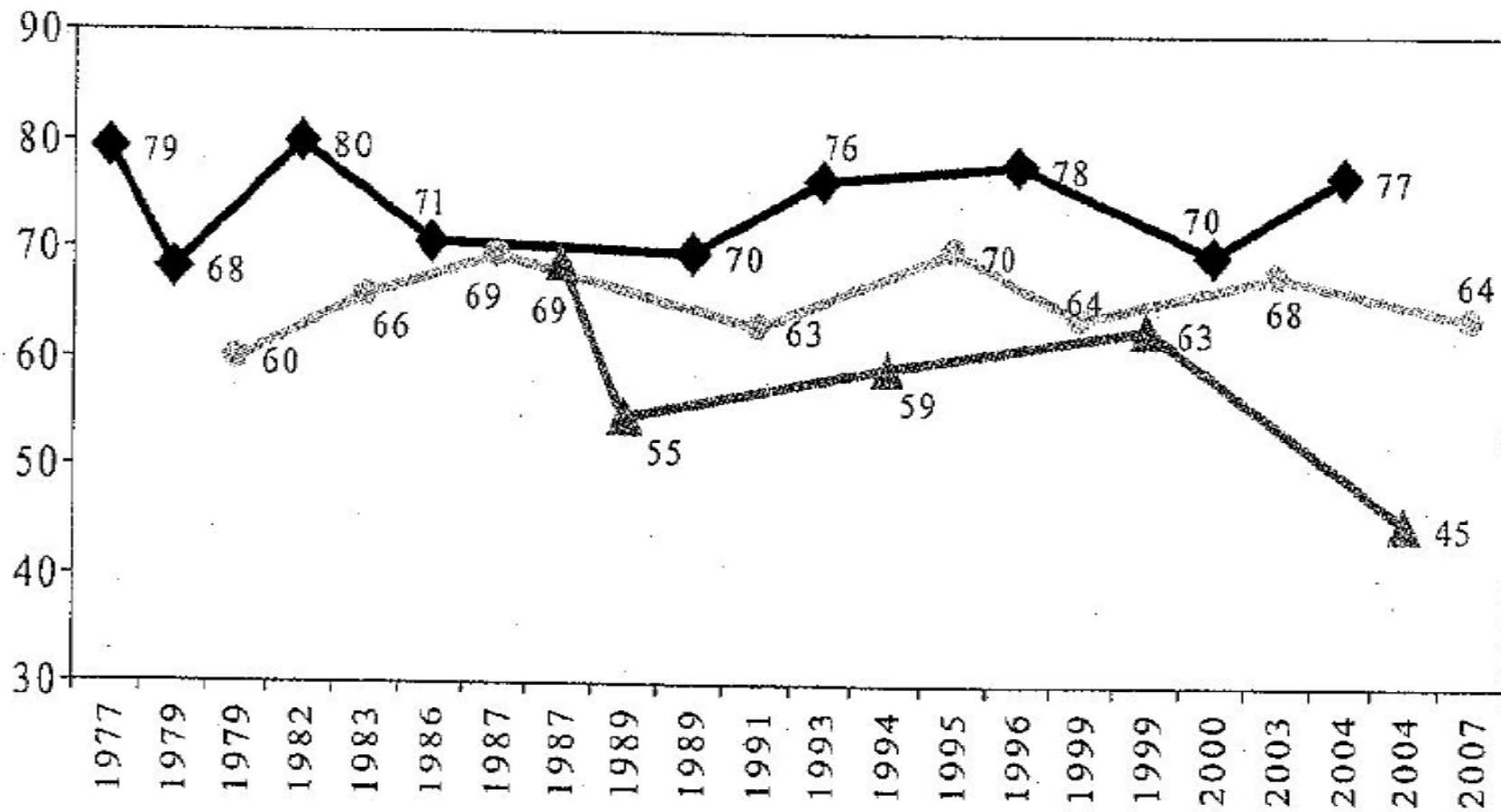
1981 en Grecia \*\* 1987 en España y Portugal \*\*\* 1995 en Austria, Finlandia y Suecia.

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del Parlamento Europeo.

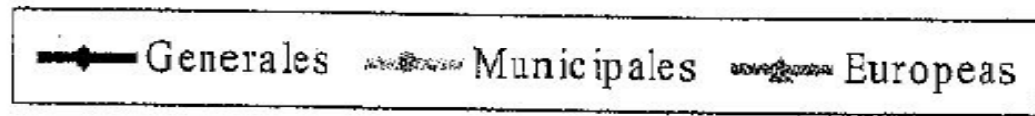


# LA PARTICIPACIÓ ELECTORAL: ESPANYA

GRÁFICO 19.1.—Evolución de la participación electoral en España. Elecciones generales, municipales y al Parlamento Europeo (1977-2007)



Fuente: Font y Méndez, 2008



Fuente: Elaboración propia a partir de datos del Ministerio del Interior.

TABLA 3.3. *Participación en elecciones autonómicas*

	1983	1987	1991	1995	1999	2003	Media
Aragón	66,7	69,7	64,6	71,1	65,8	71,4	68,2
Canarias	60,5	65,4	61,7	64,2	62,7	66,5	63,5
Cantabria	73,6	76,3	72,3	74,0	68,8	75,5	73,4
Castilla-La Mancha	73,3	75,4	72,5	78,8	74,9	77,1	75,3
Castilla y León	70,0	73,2	67,6	74,4	69,4	74,7	71,6
Navarra	70,9	72,9	66,7	68,4	66,2	72,3	69,6
C. Valenciana	67,9	74,5	69,2	76,0	67,8	72,4	71,3
Extremadura	71,9	74,4	71,0	78,3	73,4	77,0	74,3
Baleares	64,8	66,7	60,4	63,6	57,5	63,4	62,7
La Rioja	70,2	72,5	69,0	76,2	68,7	76,4	72,2
Madrid	69,7	69,9	58,8	70,4	60,9	71,0	66,8
Asturias	65,0	66,8	58,7	69,1	63,6	65,6	64,8
Murcia	68,5	73,0	67,2	76,0	67,7	67,7	70,0
Media	68,7	71,6	66,1	72,3	66,7	71,6	69,5

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del Ministerio del Interior.

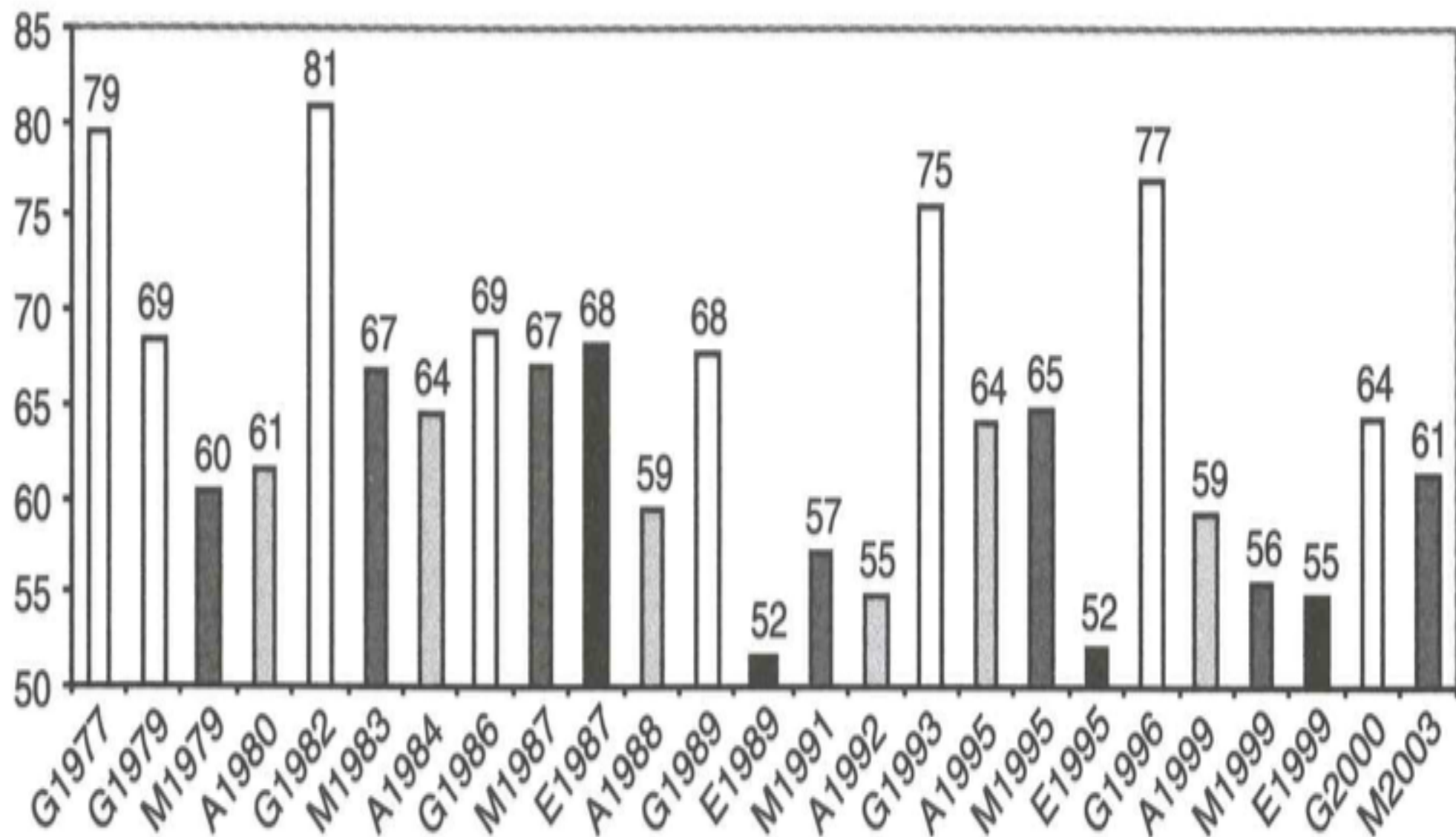
TABLA 3.4. *Evolución de la participación en elecciones autonómicas en Galicia, Andalucía, País Vasco y Cataluña*

	<i>Andalucía</i>	<i>Galicia</i>	<i>País Vasco</i>	<i>Cataluña</i>
1980			59,8	61,4
1981		46,3		
1982	66,2			
1984			69,1	64,3
1985		57,4		
1986	70,7		69,6	
1988				58,8
1989		59,5		
1990	55,3		61,0	
1992				55,0
1993		64,2		
1994	67,3		59,7	
1995				63,6
1996	77,9			
1997		62,5		
1998			70,0	
1999				59,9
2000	78,1			
2001		60,2	79,0	
Media	69,3	58,4	66,9	60,5

# PARTICIPACIÓ A ESPANYA: FENÒMENS

## ○ Abstenció diferencial

- Participar en unes eleccions (generals) i abstenir-se en d'altres (autonòmiques)
- Zones: Catalunya, Madrid, Astúries, CV?
- Factors explicatius
  - *a)* Grau d'interès per la política autonòmica
  - *b)* Manca de propostes programàtiques de l'oposició



FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del ICPS y Ministerio del Interior.

GRÁFICO 3.6. *Participación electoral en Cataluña.*

# LA PARTICIPACIÓ ELECTORAL: EXPLICACIONS GENERALS

# PRINCIPALS EXPLICACIONS DE LA PARTICIPACIÓ ELECTORAL

TABLA 1.8. *Las explicaciones de la participación política*

	FACTORES SOCIOECONÓMICOS	FACTORES POLÍTICOS
MACRO	Desarrollo económico Modernización	Estructura institucional Contexto político
MESO	Recursos de grupo	Movilización
MICRO	Características socioeconómicas Recursos individuales	Actitudes políticas



# POSICIÓ SOCIAL I PARTICIPACIÓ

## ○ Edat

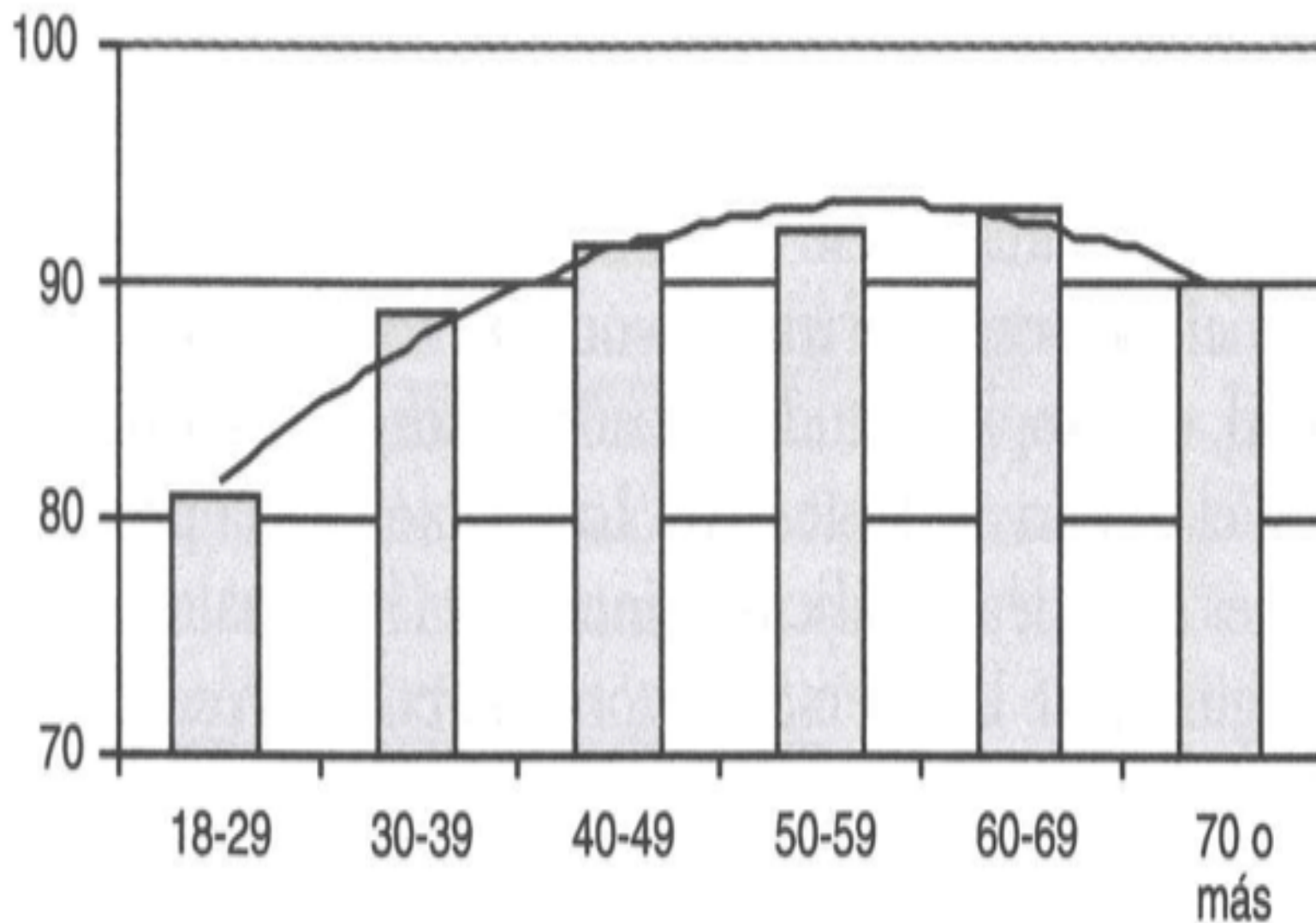
- **H:** efectes vitals
  - WASP vs. joves, vells i dones
- **H:** efectes generacionals

## ○ Nivell d'estudis

- **H:** + facilitat de comprensió de la política
- Poca influència empírica

## ○ Nivell d'ingressos

- **H1:** + ingressos, + oci
- **H2:** + ingressos, – oci
- H1 té més influència empírica



FUENTE: International IDEA (1999). *Youth Voter Participation*. Estocolmo (p. 21).

GRÁFICO 3.7. *Participación electoral según la edad en Europa occidental.*

TABLA 3.5. *Participación por nivel de estudios e ingresos en Europa*

	<i>Nivel de estudios</i>		<i>Nivel de ingresos</i>	
	<i>Bajo</i>	<i>Alto</i>	<i>Primer cuartil</i>	<i>Cuarto cuartil</i>
Alemania	89	95	80	94
Bélgica	96	97	96	98
Dinamarca	90	95	87	97
España	87	84	92	86
Finlandia	91	89	87	92
Francia	85	82	73	89
Gran Bretaña	85	91	82	92
Grecia	98	96	96	98
Países Bajos	88	97	90	95
Irlanda	90	83	86	94
Italia	95	98	96	97
Noruega	83	91	80	92
Portugal	89	80	87	86
Suecia	92	97	89	97
Suiza	51	70	Nd	Nd
Total	88	91	86	93

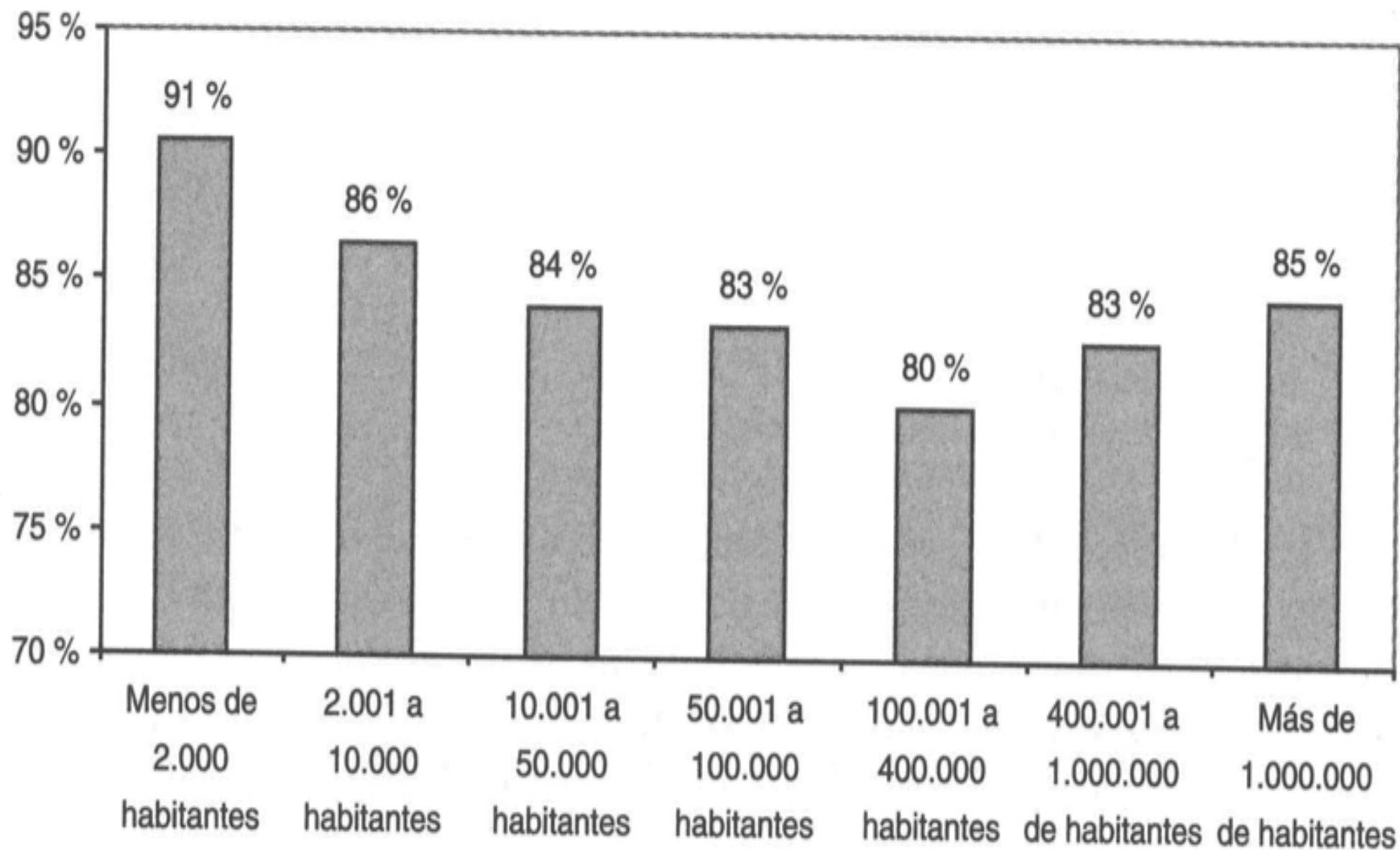
FUENTE: Anduiza (1999, pp. 99 y 102).

## ○ Integració social

- **H:** + posició social, + interacció, + responsabilitat cívica i pressió social
- Confirmat empíricament

## ○ Dimensió del municipi

- **H1:** + urbà, + estímuls (+ informació, + xarxes) (teoria de la modernització)
- **H2:** + petit, + integració social (teoria comunitària)
- H2 empíricament + vàlida



FUENTE: Elaboración propia a partir del estudio 2.382 del CIS.

GRÁFICO 3.8. *Participación por tamaño de hábitat en las elecciones generales de 2000.*

# ACTITUDS POLÍTIQUES I PARTICIPACIÓ

## ○ Interès per la política

- Interès, lectura d'informació, converses
- **H:** + interès per la política, + participació
- L'abstenció com a apatia és més freqüent que l'abstenció com a protesta

## ○ Politització

- Identificació de partit, afiliació, proximitat a un partit, autoubicació ideològica
- Funciona de manera molt semblant a l'interès per la política
- La ideologia té rellevància per a la mobilització

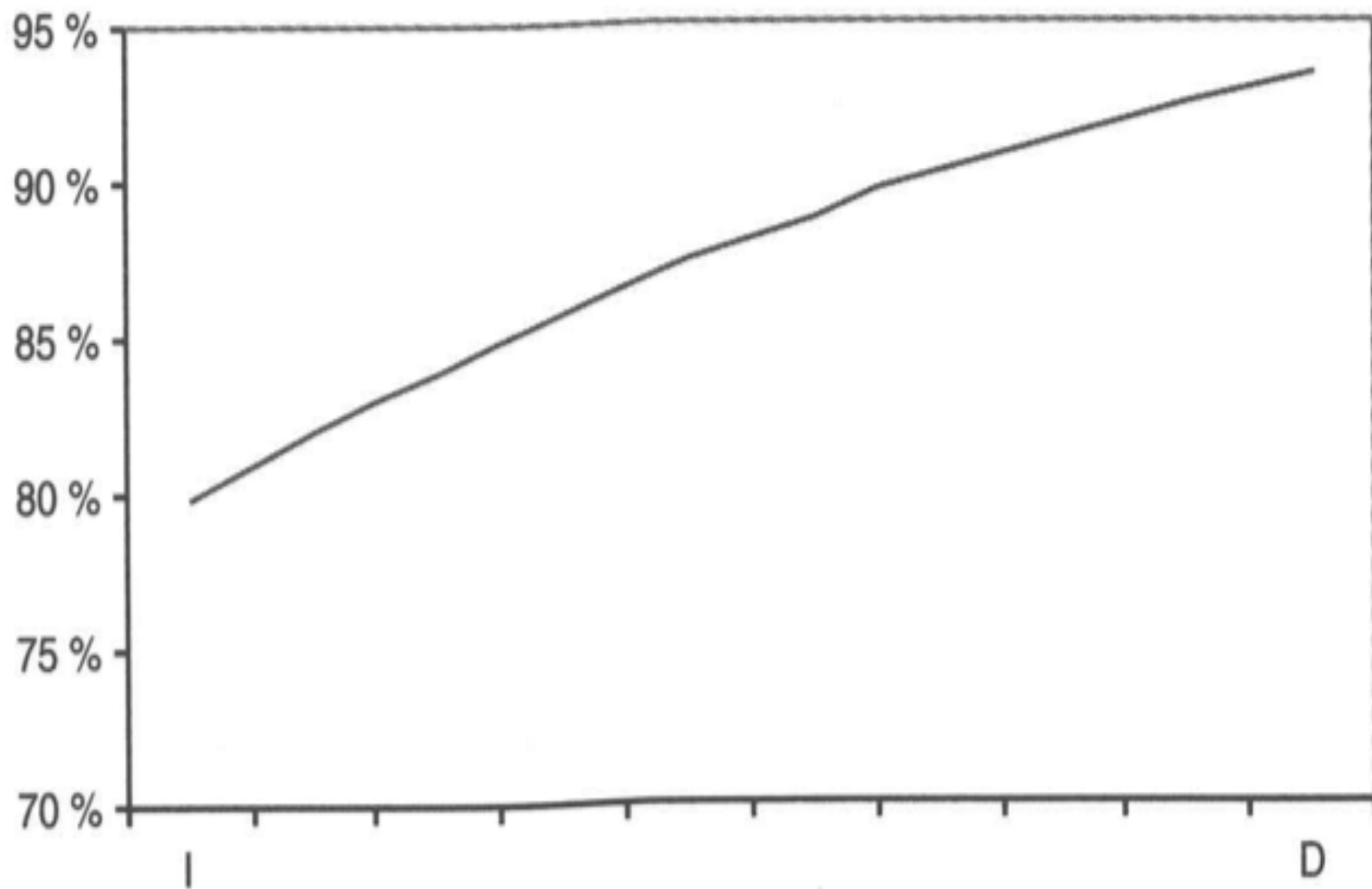
TABLA 3.6. *Participación electoral según interés por la política y politización*

	<i>Interés por la política*</i>		<i>Politización**</i>	
	<i>Bajo</i>	<i>Alto</i>	<i>Baja</i>	<i>Alta</i>
Alemania	85	97	85	94
Bélgica	96	98	96	98
Dinamarca	84	97	88	96
España	85	90	76	92
Finlandia	79	94	81	94
Francia	73	89	70	87
Grecia	95	98	95	99
Reino Unido	83	92	76	93
Irlanda	83	92	81	92
Italia	95	99	95	99
Noruega	80	93	78	92
Países Bajos	89	95	83	97
Portugal	85	86	76	90
Suecia	90	97	91	98
Suiza	46	88	49	79
Total	85	94	83	93

FUENTE: Anduiza (1999, pp. 115 y 118).

\* El índice de interés se construye a partir de varios indicadores de interés (interés reconocido, conversaciones, lectura de información política).

\*\* El índice de politización recoge información sobre la afiliación a partidos y sindicatos, la cercanía a un partido y la autoubicación ideológica del elector (si se ubica o no en la escala izquierda derecha).



FUENTE: Elaboración propia a partir del estudio 2.384 del CIS.

GRÁFICO 3.9. *Participación por autoubicación ideológica en España.*



- **Satisfacció amb la democràcia**
  - **H:** + satisfacció, + participació
- **Valoració general dels partits polítics**
  - Índex compost de diverses preguntes
  - **H:** + valoració, + participació

TABLA 3.7. *Participación política según actitudes políticas evaluativas (%)*

	<i>Participación media</i>
Satisfacción con el funcionamiento de la democracia	
Nada satisfecho	66
Poco satisfecho	77
Bastante satisfecho	88
Muy satisfecho	88
Valoración de los partidos políticos*	
Baja	70
Media	85
Alta	91

FUENTE: Elaboración propia a partir de datos del estudio 2.384 del CIS.

\* Índice de valoración de los partidos políticos elaborado a partir del grado de acuerdo manifestado sobre los siguientes indicadores: «Gracias a los partidos políticos, la gente puede participar en política»; «Los partidos sólo sirven para dividir a la gente»; «Sin partidos no puede haber democracia»; «Los partidos se critican mucho entre sí pero en realidad son todos iguales». La valoración baja indica una visión negativa de los partidos políticos, mientras que la valoración alta indica una visión positiva.

# CONTEXT POLÍTIC I PARTICIPACIÓ

Hipòtesis difícils de contrastar (altres intervinents)

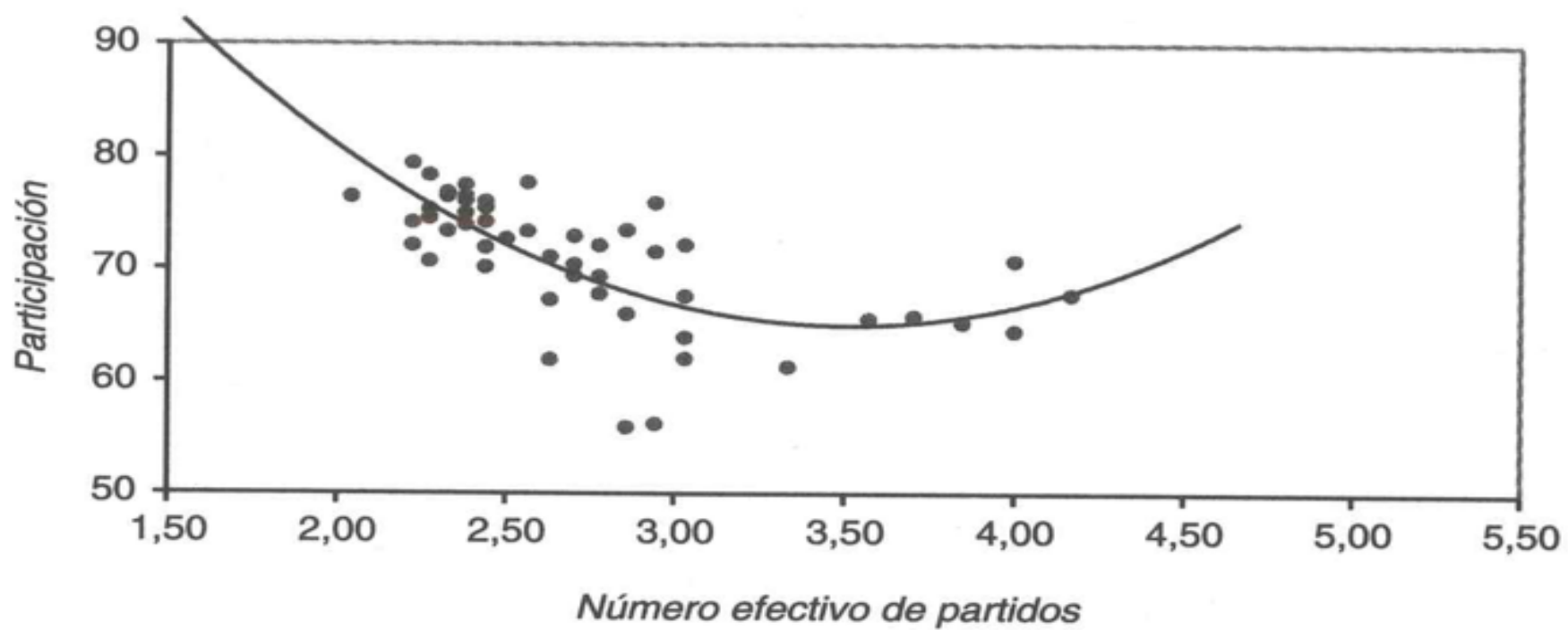
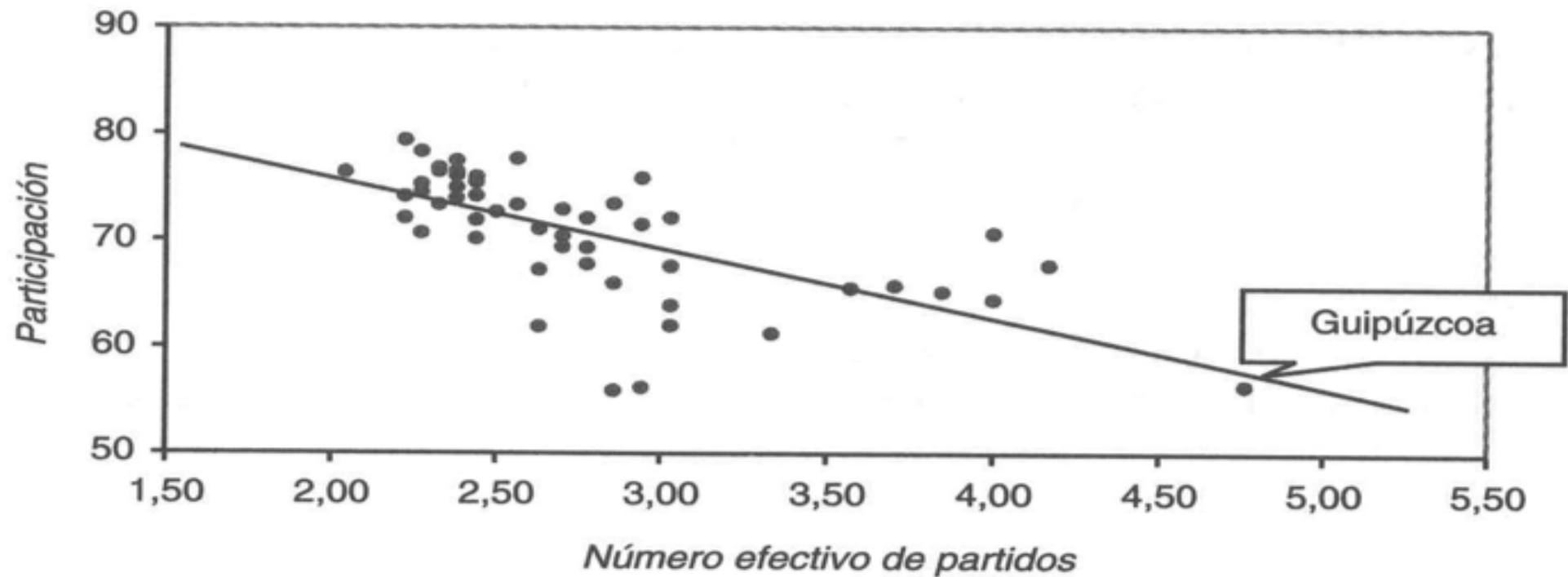
- **Rellevància política de l'òrgan escollit**
  - Tipus d'elecció (1r ordre vs. 2n ordre)
  - **H:** + importància, + participació
- **Sistema electoral**
  - **H1:** uninominal – participació
    - Efectes psicològics del vot
  - **H2:** com més proporcionalitat, més participació

TABLA 3.7. *Participación electoral por tipo de sistema electoral en Europa occidental*

<i>Tipo de sistema electoral</i>	<i>Media</i>	<i>N</i>	<i>Desviación típica</i>
Sistemas con efecto proporcional	84	159	10
Sistemas con efecto mayoritario	76	54	4
Total	82	213	10

FUENTE: Anduiza (1999). Se consideran sistemas con efecto mayoritario los que tienen un umbral efectivo para conseguir representación superior al 10 % de los votos.

- **Nombre de partits**
  - **H1:** + oferta, + participació
  - **H2:** + fragmentació (+ governs de coalició al marge del control electoral), - participació.
  
- **Ancoratges partidistes**
  - **H1:** + encapsulament (clivelles), + participació
  - **H2:** + membres/afiliats, + participació



## ○ **Competitivitat electoral**

- **H:** + competitivitat, + participació

### **La competitivitat i les teories de l'elecció racional sobre la participació**

$$a) \text{ Utilitat de votar} = P * B - C$$

$P$ = probabilitat de canviar el resultat

$B$ = benefici de guanyar

$C$ = cost de votar

$$b) U = P * B - C + D$$

$D$ = deure cívic

- **Incentius directes a la participació**
  - **Vot obligatori**
  - **Facilitats per a votar (públics diferents)**



# CONSEQÜÈNCIES DE L'ABSTENCIÓ

- A qui afavoreix l'abstenció?
  - H1: si l'**abstenció diferencial** està vinculada a l'existència de **vot dual**, a qui siga castigat quan baixa l'abstenció.
  - **Vot dual** = vot al partit P en l'elecció G i pel partit S en l'elecció A.
    - El cas català
    - Les evidències comparades: abstenció no rellevant



VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

**POSICIÓ SOCIAL I VOT**

**Prof. Dr. Oscar Barberà**

# OBJECTIUS

- Identificar la importància de la posició social com a causa del vot.
- Clivella: concepte, funcionament i expressió.
- Assenyalar la relació entre classe social i vot; i també les raons de l'erosió d'aquesta relació.
- Identificar diverses expressions de la relació entre:
  - Denominació religiosa i vot
  - Origen i vot
- Discutir l'aparició de noves clivelles.

# CLIVELLES I ALINEAMENTS ELECTORALS

# OFERTA ELECTORAL I VOT

## Aproximació sociològica

- L'important no és el partit per qui es vota, sinó els partits que hi ha.
- Els partits deriven dels conflictes que han existit/existeixen en la societat.
- Els conflictes van crear bàndols socials oposats
- Els bàndols socials d'ahir corresponen, amb el vot, als partits d'avui (alineaments).

# CLIVELLA: EL CONCEPTE

## ○ Definició

Divisió de la societat en dos bàndols oposats determinats per la posició dels individus en l'estructura social.

## ○ Precisions

- La divisió no pot ser simplement actitudinal (p. ex. orientació esquerra/dreta).
- No totes les divisions estructurals configuren clivelles. Per això és necessari:
  - *a)* La consciència (subjectiva) que la divisió és rellevant.
  - *b)* Una articulació d'aquests valors per grups socials, moviments o partits polítics.

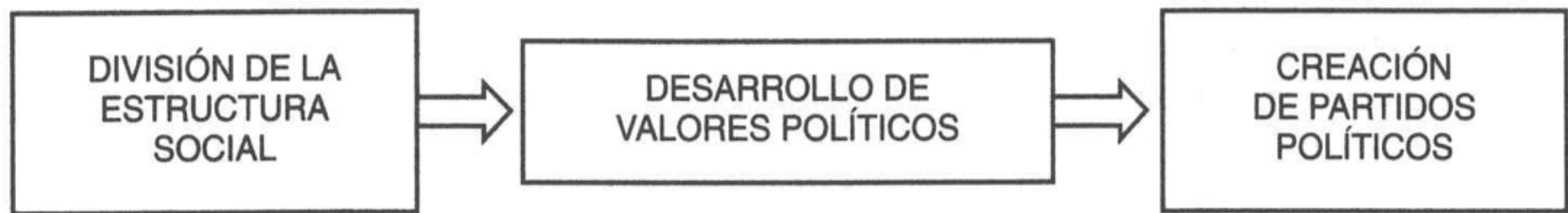


GRÁFICO 4.1. *La actuación de los clivajes.*

# CLIVELLES I SISTEMES DE PARTITS

## Origen de les clivelles

- Bases de diferenciació estructural a Occident:
  - **Formació de l'estat-nació (1650-)**
    - Conflicte centre / perifèria
    - Conflicte església / estat
  - **Revolució Industrial (1800-)**
    - Conflicte rural / urbà
    - Conflicte burgesia / treballadors



- Allà on els conflictes van ser rellevants, cada bàndol es va organitzar per grups i moviments socials que van perdurar més enllà del conflicte.
- Cada grup social va organitzar productes culturals, artístics... i polítics propis.
  - “Del bressol a la tomba”
  - Sanitat, educació, informació, oci...
- Amb el sufragi universal i la legalització, els partits polítics van ajudar a *encapsular* o *congelar* les clivelles.
- El vot era determinat pel context social, no per l'elecció personal.



Protestants



Catòlics

# The co-operative

Obrers (laboristes)



Jueus



Calvinistes



Catòlics valons



Catòlics flamencs

# RELLEVÀNCIA DE LES CLIVELLES 1945-1995

**Table 5.3** Issue dimensions of thirty-six democratic party systems, 1945–96

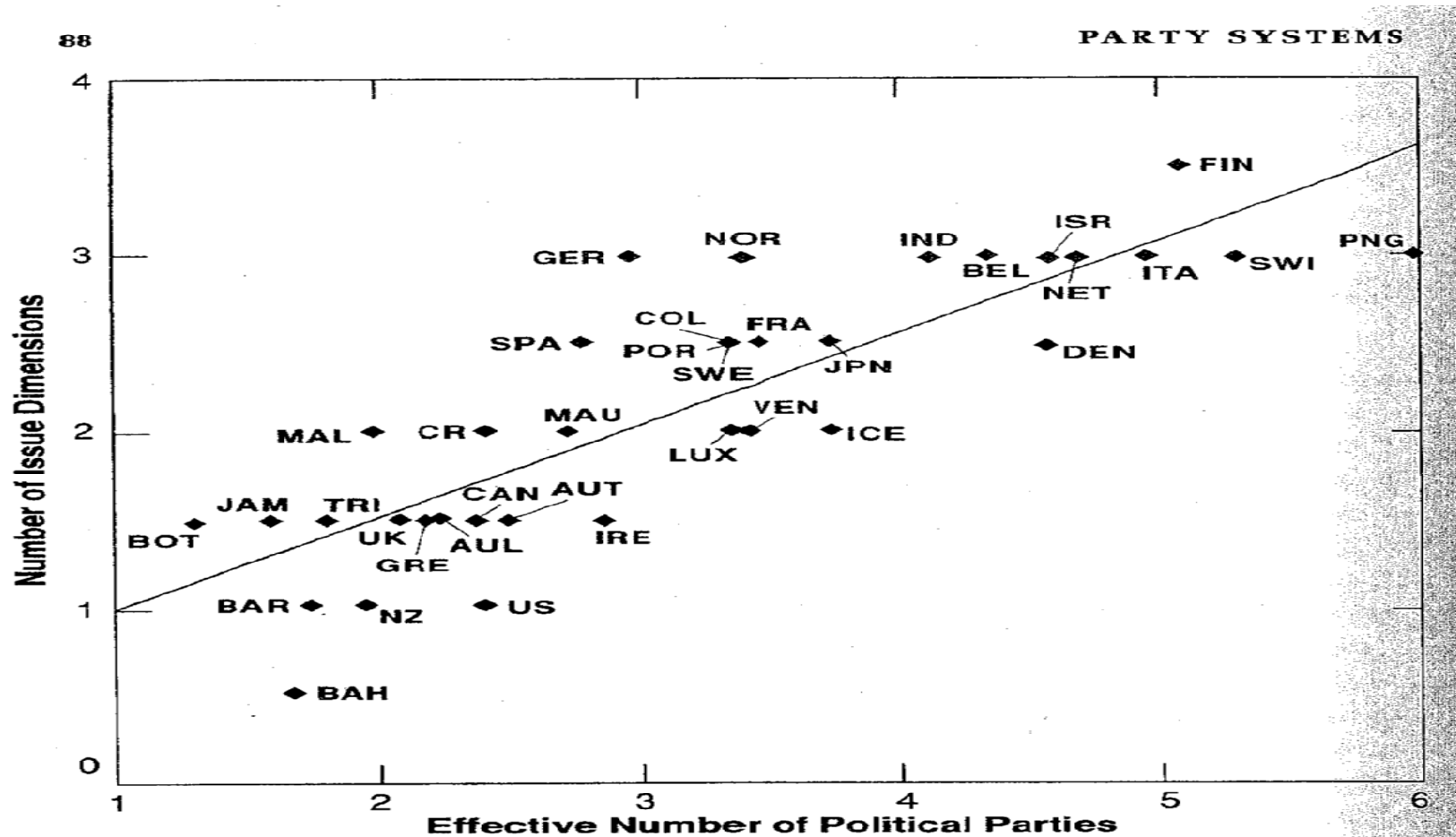
	Socio-economic	Religious	Cultural ethnic	Urban-rural	Regime support	Foreign policy	Post-materialist	Number of dimensions
Finland	H	M	H	M	M	—	—	3.5
Belgium	H	H	H	—	—	—	—	3.0
Germany	H	H	M	—	—	—	M	3.0
India	H	H	M	—	M	—	—	3.0
Israel	H	H	—	—	—	H	—	3.0
Italy	H	H	—	—	M	M	—	3.0
Netherlands	H	H	—	—	—	—	H	3.0
Norway	H	H	—	M	—	—	M	3.0
Papua N.G.	H	M	H	—	—	M	—	3.0
Switzerland	H	H	M	M	—	—	—	3.0
France	H	M	—	—	M	M	—	2.5
Japan	H	M	—	—	M	M	—	2.5
Portugal	H	M	—	—	M	M	—	2.5
Colombia	H	M	—	M	M	—	—	2.5
Denmark	H	M	—	M	—	M	—	2.5
Spain	H	M	H	—	—	—	—	2.5
Sweden	H	M	—	M	—	—	M	2.5
Costa Rica	H	H	—	—	—	—	—	2.0
Luxembourg	H	H	—	—	—	—	—	2.0
Venezuela	H	H	—	—	—	—	—	2.0
Iceland	H	—	—	M	—	M	—	2.0
Malta	H	M	—	—	—	M	—	2.0
Mauritius	H	—	H	—	—	—	—	2.0
Ireland	H	—	—	—	—	M	—	1.5
Jamaica	H	—	—	—	—	M	—	1.5
United Kingdom	H	—	—	—	—	M	—	1.5
Canada	M	—	H	—	—	—	—	1.5
Trinidad	M	—	H	—	—	—	—	1.5
Australia	H	—	—	M	—	—	—	1.5
Austria	H	M	—	—	—	—	—	1.5
Botswana	H	—	M	—	—	—	—	1.5
Greece	H	—	—	—	M	—	—	1.5
Barbados	H	—	—	—	—	—	—	1.0
New Zealand	H	—	—	—	—	—	—	1.0
United States	M	—	M	—	—	—	—	1.0
Bahamas	M	—	—	—	—	—	—	0.5
<b>Total</b>	<b>34.0</b>	<b>16.5</b>	<b>9.5</b>	<b>4.0</b>	<b>4.0</b>	<b>6.5</b>	<b>2.5</b>	<b>77.0</b>

Note: H indicates an issue dimension of high salience and M a medium-salience dimension

Font: Lijphart, 1999

# CLIVELLES I. NOMBRE DE PARTITS

Dimensions polítiques i nombre efectiu de partits parlamentaris



**Fig. 5.1** The relationship between the effective number of parliamentary parties and the number of issue dimensions in thirty-six democracies, 1945–96

Font: Lijphart, 1999

# CLASSE SOCIAL I VOT

Barberà CCAP 1516

# CLASSE SOCIAL I VOT

## ○ Classe social i vot als segles XIX-XX

- Al voltant d'una indústria, tancades, sense mobilitat laboral i amb baix nivell educatiu.
- El vot no es decideix: és automàtic.

## ○ És cert a final del s. XX?

- El vot de classe continua sent important.
- Ja no és automàtic: ni entre els obrers ni entre els burgesos.

## ○ Com es calcula? **Índex d'Alford**

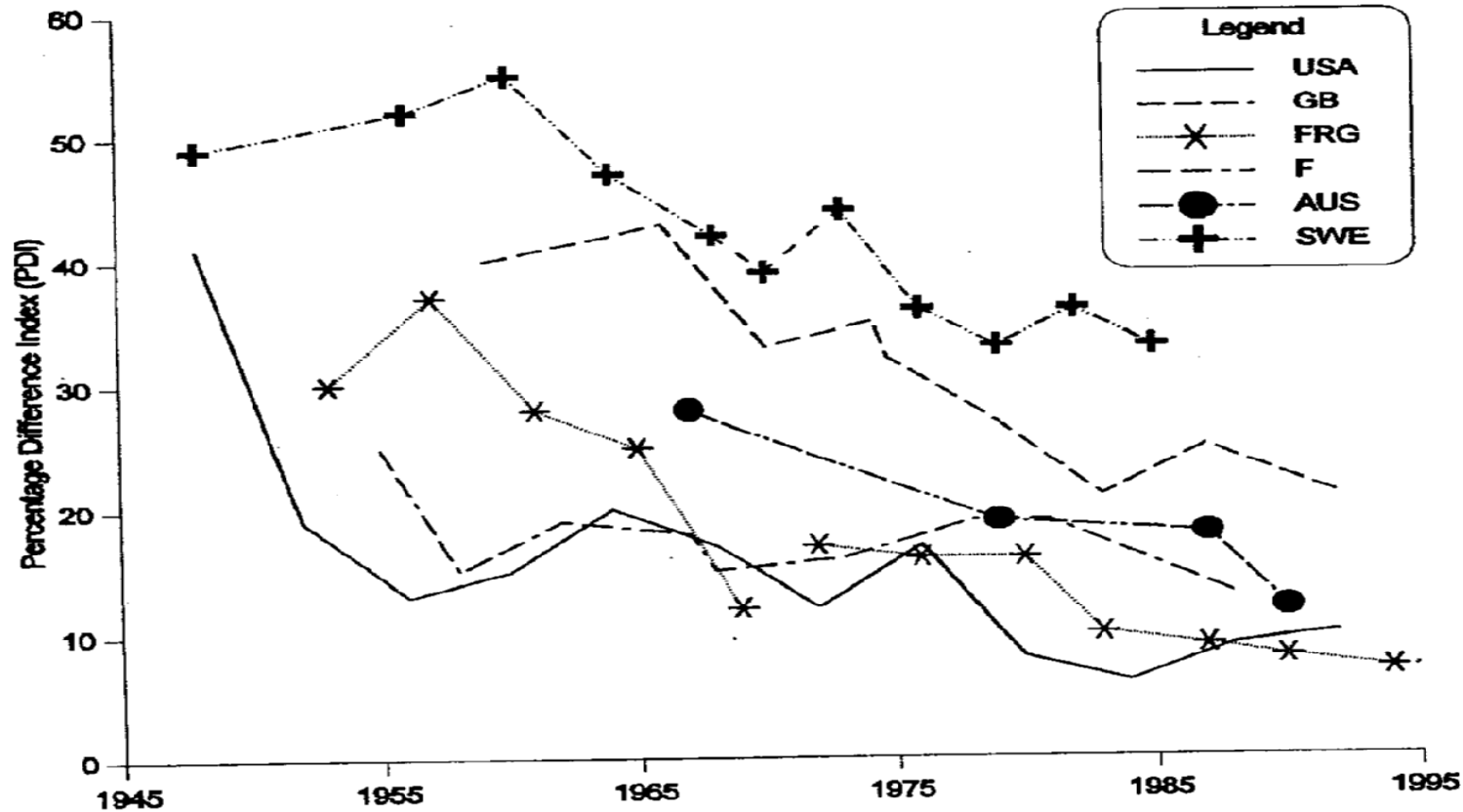
% d'obrers que voten per partits obrers - % de burgesos que voten per partits obrers.

TABLA 4.2. Clase social y voto en algunos países

(CAT)	Clase obrera	Burguesía	(E)	Clase obrera	Burguesía
PSC	40,1	20,1	PSOE	38,6	26,6
CiU	38,6	56,4	PP+	36,6	53,8
ERC	9,5	11,2	IU	14,4	8,2
PP	6	7,3	Reg.	5,7	4,4
(GB)	Clase obrera	Burguesía	(D)	Clase obrera	Burguesía
LAB	56,8	35,4	CDU+	41,6	59,1
CONS	23,6	42,5	SPD	42,6	24,7
LIB	14,1	15,7	B90/G	6,2	7,7
GRE	1,1	1,2	FDP	3,5	3,8
(F)	Clase obrera	Burguesía	(DK)	Clase obrera	Burguesía
PS	43,1	29,9	Lib	23,4	31,8
RPR	20,7	30,3	SocD	35,5	19,6
UDF	12,7	19,6	KF+	13,4	32,8
PC	8,1	3,3	SF	11,5	3,4

FUENTE: Eurobarómetro (fichero agregado), excepto para Cataluña (CIS 2.374).

# PERSISTÈNCIA I CANVI EN EL VOT DE CLASSE



**Figure 13.1.** Trends in Class Voting

SOURCE: Australia (McAllister 1992, 134); Sweden (Inglehart 1990a, 260); other nations (Dalton 1996, chap. 8). Table entries are the Alford Class Voting index, that is, the percentage of the working class preferring a leftist party minus the percentage of the middle class voting for the left. American data are based on congressional elections, except for 1948, which is presidential vote.



**TABLE 9-3 THE DECLINE IN CLASS VOTING**

	1945-60	1961-70	1971-80	1981-90
Austria	-	27.4	28.9	18.3
Belgium	-	25.4	17.9	16.4
Britain	37.3	38.3	24.3	23.4
Denmark	39.8	52.0	28.1	20.9
Finland	48.4	50.2	36.9	35.7
France	24.4	18.3	17.0	11.7
Germany	36.0	24.8	14.9	13.4
Ireland	-	14.1	8.7	7.3
Italy	26.6	14.5	17.8	13.1
Netherlands	14.0	14.7	21.8	15.5
Norway	52.5	32.0	33.8	20.5
Sweden	51.0	40.7	37.3	32.7
<b>MEAN (N)</b>	<b>36.7 (9)</b>	<b>29.4 (12)</b>	<b>24.0 (12)</b>	<b>19.1 (12)</b>

*Note:* Values are those of the Alford index, measuring the difference between the percentage of manual workers voting for left-wing political parties and the percentage of non-manual workers voting for these same parties; the higher the index, the stronger is class voting.

*Source:* Nieuwbeerta, p. 53.

Font: Gallagher, Laver, Mair, 2001

# DEBILITAMENT DEL VOT DE CLASSE

**Per què el vot de classe és menys rellevant?**

- **1. El vot dels obrers és cada dia menys automàtic**
  - Canvis en la sociologia obrera: formació, mobilitat...
- **2. S'han reduït les diferències entre classes socials**
  - Estat del benestar: millores objectives.
  - Canvis subjectius: aburgesament.

- **3. Ha aparegut una nova classe social**
  - Assalariats del sector de serveis.
  - Alts nivells educatius, mobilitat, etc.
- **4. Els partits han adoptat estratègies electorals interclassistes**
  - Canvis en els models de partits: partits d'arreplega (*catch-all*).
  - Apel·lacions no ideològiques, sí per temes, imatge, etc.

# RELIGIOSITAT I VOT

Barberà CCAP 1516

# RELIGIÓ I VOT

## ○ Definició

La denominació religiosa defineix la pertinença d'un individu a una comunitat (estructura)... no la pràctica religiosa individual (identitat).

## ○ La denominació religiosa continua tenint influència en el vot en molts països

- L'Espanya *catòlica* és una excepció...

## ○ No hi ha una pauta comuna

- La relació és contingent amb la situació històrica i cultural del país.
- Les religions predominants tendeixen al *status quo*.
- Les religions minoritàries tendeixen *al canvi*.

TABLA 4.3. *Denominación religiosa y voto en algunos países*

<b>GB</b>	<i>Anglicanos</i>	<i>Católicos</i>	<b>D</b>	<i>Católicos</i>	<i>Luteranos</i>
LAB	40,1	55,8	CDU-S	47,6	31,4
CONS	36,4	25,1	SPD	33,3	46,0
LIB	18,9	14,3	B90/G	8,4	10,6
GRE	1,6	1,7	FDP	4,9	6,3

<b>NL</b>	<i>Católicos</i>	<i>Reformistas</i>	<i>Calvinistas</i>	<i>Otros</i>
PvdA	18,7	18,4	5,9	20,3
VVD+	34,0	36,6	13,9	29,7
CDA+	40,7	41,1	75,4	37,6
Verdes	4,6	2,6	4,3	10,9

<b>US</b>	<i>Protestantes principales</i>	<i>Protestantes evangélicos</i>	<i>Católicos</i>	<i>Otros</i>
Gore	55 %	39 %	48 %	80 %
Bush	43 %	58 %	49 %	15 %
Otros	1 %	3 %	2 %	5 %

FUENTE: Para Europa: Eurobarómetro (fichero agregado), y para EE.UU.: NES 2000.

# ALTRES FORMES DE CLIVELLA RELIGIOSA?

## Clivella religiosa en societats amb denominació religiosa homogènia

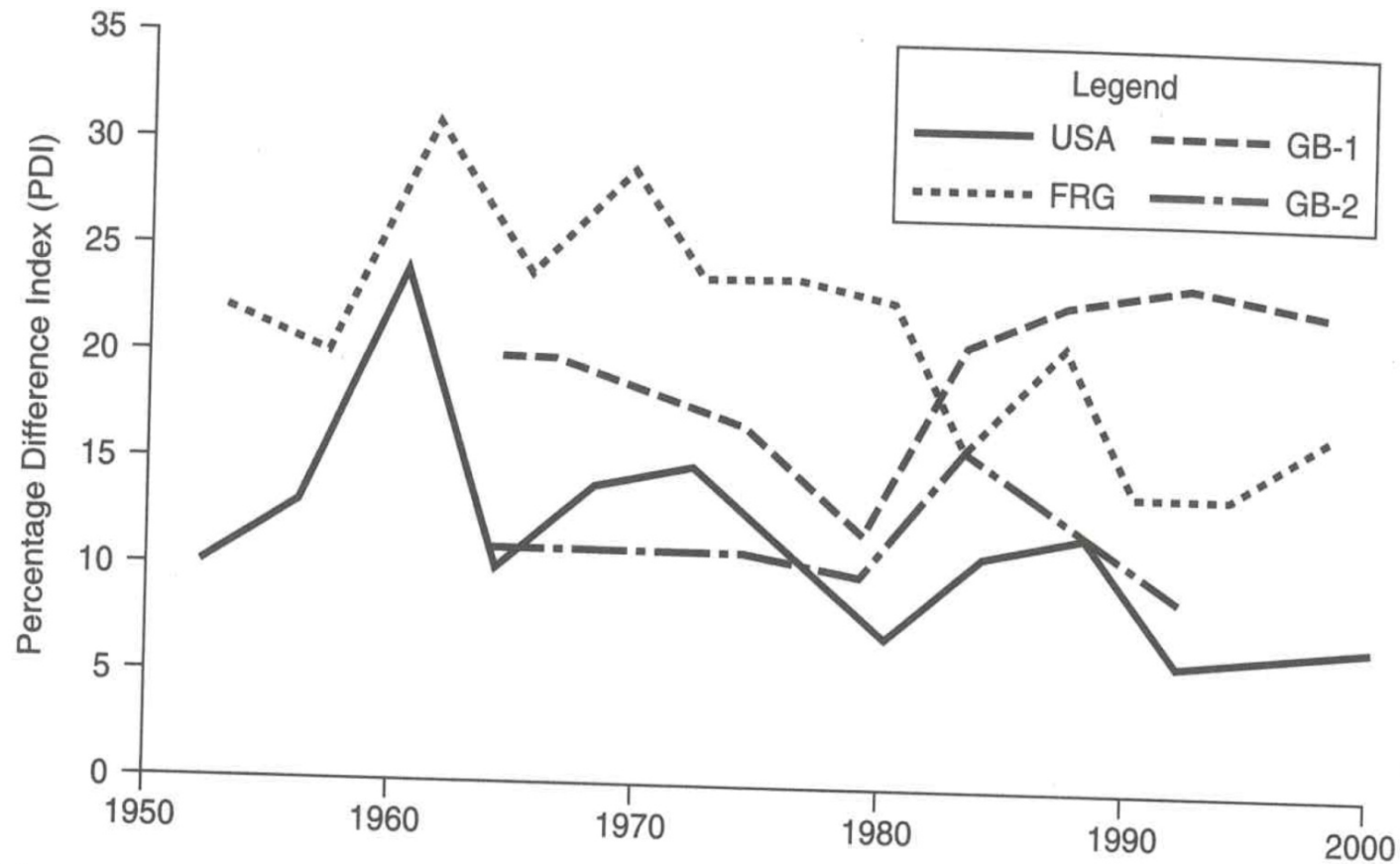
- Catòlics vs. no catòlics / protestants vs. no protestants
- **És una clivella?**
  - És actitudinal? Creients – no creients/ateus
  - És estructural? Pertinença a col·lectius...
- Com s'expliquen les diferències entre països?
  - Tipus de religió?
  - Influència dels partits DC?

# EVOLUCIÓ DE LA CLIVELLA RELIGIOSA

## Descendeix la força d'aquesta clivella, com el vot de classe?

- Arguments a favor
  - **Secularització**
  - Fenomen religiós allunyat de l'esfera pública
- Arguments **en contra**
  - No hi ha pèrdua d'alineaments entre religiositat i vot
  - Però hi ha menys gent en les denominacions religioses respectives
  - Religiositat *postmaterialista*





**Figure 8.4 Trends in Denominational Voting**

*Sources: United States, 1952–2000, American National Election Studies; Great Britain, 1964–97, British Election Studies; Germany, 1953–98, German Election Studies.*

*Notes: Comparisons for the United States and Germany are between Protestants and Catholics. GB-1 is a comparison of the Labour Party vote of Anglicans and Catholics; GB-2 is a comparison of the Conservative Party vote of Anglicans and nonconformists.*

# ORIGEN I VOT

# ORIGEN I VOT

## Diferents versions en diferents països

- Clivella d'identitat nacional
- Clivella ètnica
- Clivella entre centre / perifèria
- Clivella entre rural / urbà

# CLIVELLA D'ORIGEN NACIONAL

## El cas belga

- Clivelles
  - Social + religió + origen nacional (**predominant**)
- Formació tardana de l'estat amb diverses comunitats nacionals prèvies.

## Altres casos

- Irlanda del Nord, Catalunya, País Basc, Gal·les, Bòsnia...
- Indicadors
  - Llengua: Bèlgica i Catalunya
  - Identitat no lingüística: Escòcia i Euskadi?
  - Naixement dels pares (en cas d'immigració recent)

TABLA 4.4. *Origen nacional y voto en Bélgica*

	<i>Flamencos</i>	<i>Valones</i>	<i>Total</i>
CVP	27,1	0,2	17,2
VLD	21,3	0,3	13,5
PS	0,1	32,3	11,9
SP	19,9	0,1	12,6
PRL-FDF	0	28,0	10,3
VB	12,3	0	7,8
PSC	0,2	20,9	7,7
VU	7,4	0	4,7
AGALEV	6,9	0,1	4,4
ECOLO	0,1	10,9	4
Otros	4,6	7,3	5,9

FUENTE: Eurobarómetro (fichero agregado).

TABLA 4.5. *Origen nacional y voto en algunos países*

<b>(NIRL)</b>	<i>Origen autóctono</i>	<i>Origen inglés</i>	<b>(SCO)</b>	<i>Origen autóctono</i>	<i>Origen inglés</i>
SF	5,1	2,5	LAB	52,1	38,3
SDLP	33,6	18,1	LIB	16,6	19,1
Union	40,2	59,8	CONS	6,5	31,2
Lib	15,5	13,2	SNP	31,7	10,9
<b>(CYM)</b>	<i>Origen autóctono</i>	<i>Origen inglés</i>	<b>(CAT)</b>	<i>Origen autóctono</i>	<i>Origen español</i>
LAB	54,2	51,8	CiU	57,0	29,6
LIB	12,9	20,7	PSC	15,8	50,6
CONS	16,3	20,1	PP	3,2	10,1
PCy	10,2	5,4	ERC	18,8	2,2

FUENTE: British Election Study 1997, excepto para Cataluña (CIS 2.374).

# CLIVELLA ÈTNICA

## El cas dels EUA

- Divisions d'origen que tenen característiques racials afegides
  - Blancs, negres, hispans...
  - L'origen racial també va unit a altres clivelles (classe social, etc.)

## Altres casos

- Amèrica Llatina, Sud-àfrica, Oceania...

TABLA 4.6. *Origen étnico y voto en EE.UU.*

US	<i>Blancos</i>	<i>Minorías étnicas</i>
Bush	52,7	26,0
Gore	47,3	74,0

FUENTE: NES 2000.



# CLIVELLA CENTRE / PERIFÈRIA

## El cas espanyol i italià

- Única col·lectivitat nacional i origen ètnic
- Divisions dins d'una mateixa col·lectivitat *nacional*
  - Perifèria rica al nord i pobra al sud
  - Diferències entre identitat regional (centre/perifèria) i nacional?

## Altres casos

- França, Grècia

TABLA 4.7. *Clivaje centro-periferia y voto*

I	<i>Centro</i>	<i>Periferia norte</i>	<i>Periferia sur</i>
Casa (exc. Lega Nord)	51,1	27,6	59,1
Ulivo	38,1	40,7	35,8
Rifondazione	2,0	8,1	1,6
Regionales	0	9,5	0

Regionales: Lega Nord, Südtiroler Volkspartei, Aleanza Lombardia Autonoma y Union Valdôtaine.

E	<i>Centro</i>	<i>Primera periferia</i>	<i>Cataluña y Euskadi</i>
PP	52,4	44,2	31,9
PSOE	35,1	37,5	29,1
IU	6,7	6,6	7,6
Regionales y locales	1,3	8,4	0,2
Nacionalistas	0	0	32,6

Hemos obviado la «segunda periferia» porque asumimos que no es una periferia regional. Los partidos nacionalistas incluyen CiU, ERC, PNB y EA. Los partidos regionales y locales incluyen los demás PANEs.

Fuentes: Resultados oficiales. Ministerios del Interior. Italia 2001 y España 2000.

# CLIVELLA ENTRE RURAL / URBÀ

## El cas escandinau

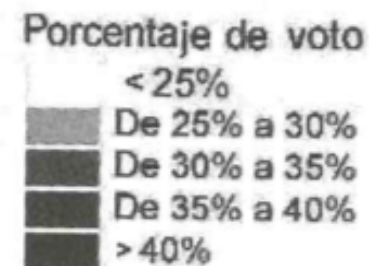
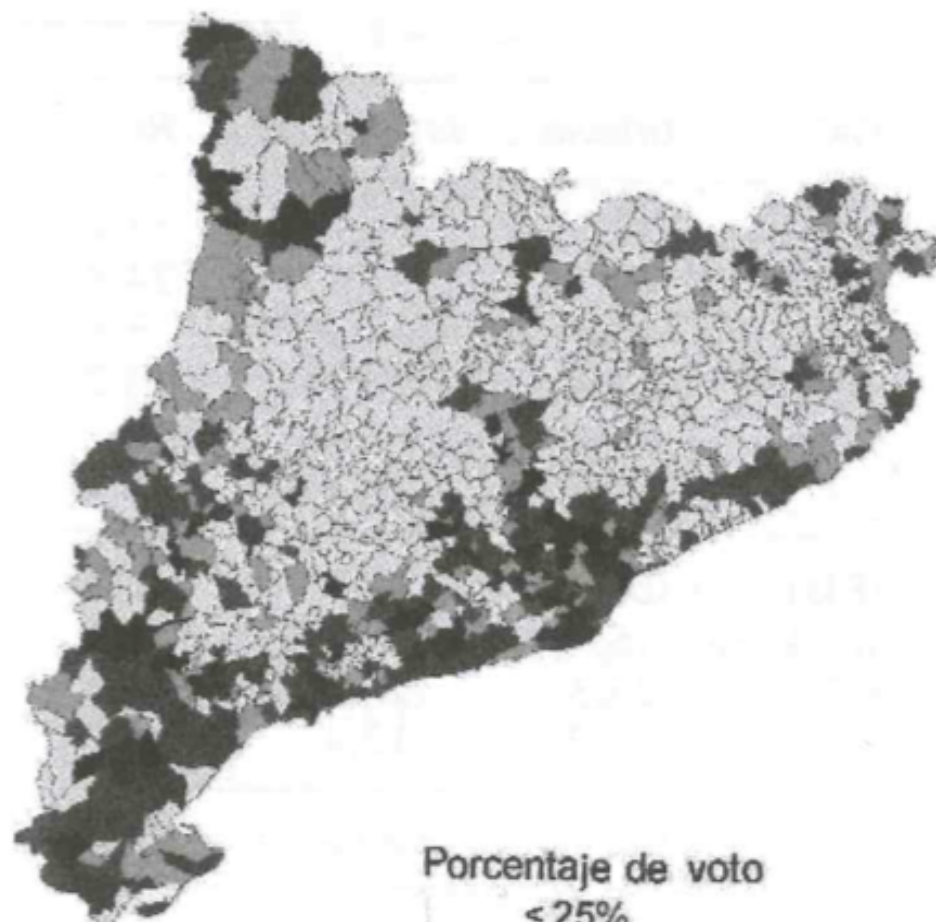
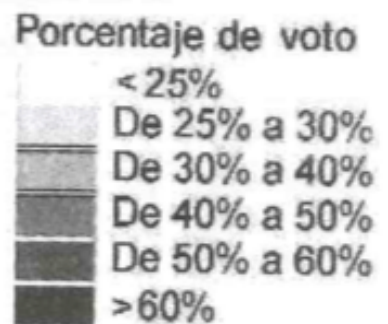
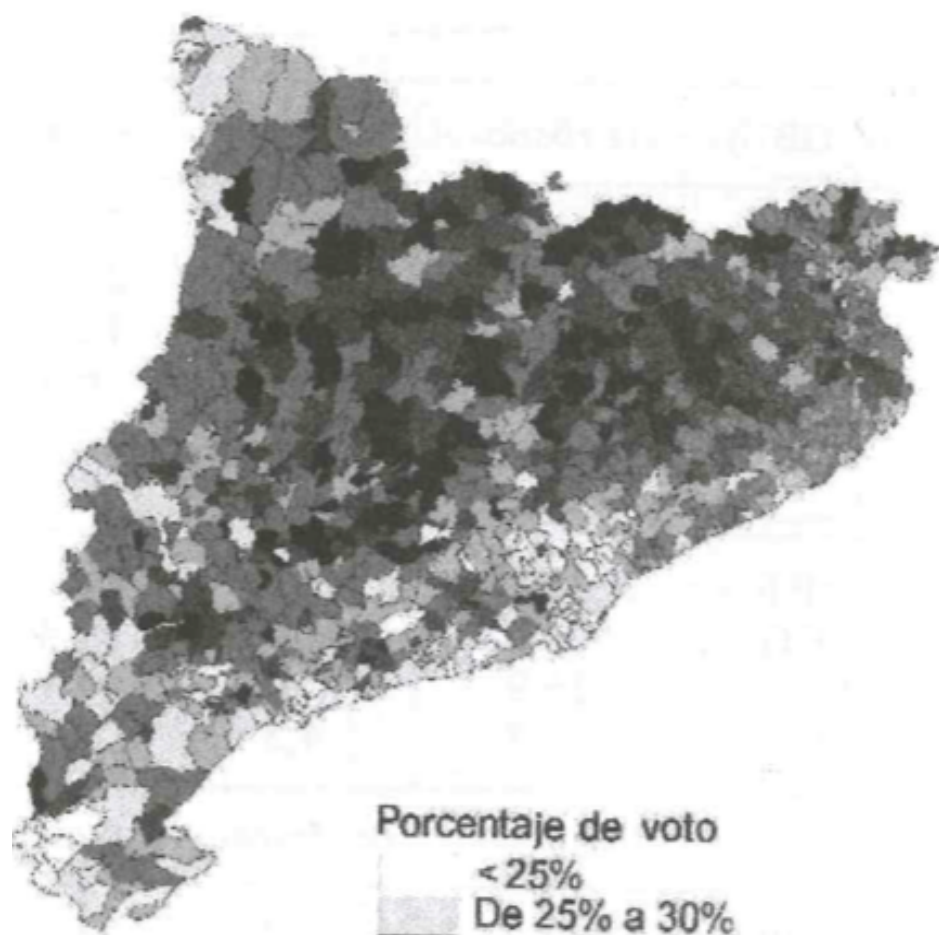
- Noruega, Suècia i Finlàndia
- Diferències entre zones rurals i urbanes

TABLA 4.8. *Tamaño de hábitat y voto en algunos países*

<b>CAT</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>	<b>GB</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>
CiU	32,7	43,7	53,4	Lab	63,2	55,6	52,1
PSC+	44,7	35,5	24,8	Con	19,4	24,9	24,3
PP	10,9	7,3	5,8	Lib	12,2	13,8	12,6
ERC	7,4	10,2	13,2	Nac	1,3	2,5	6,4
<b>SF</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>	<b>IE</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>
SPD+	28,7	36,9	28,8	F.F.	41,2	45,2	52,6
Kesk	5,9	15,6	35,7	F.G.	18,0	21,6	27,4
KOK	26,3	22,5	14,6	Lab+	26,9	20,4	11,1
Verdes	23,9	12,4	6,4	Green	5,3	4,3	2,9
<b>D</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>	<b>E</b>	<i>Urbano</i>	<i>Intermedio</i>	<i>Rural</i>
SPD	44,1	47,5	36,5	PP	37,2	36,2	36,4
CDU+	33,6	34,3	40,7	PSOE	34,1	34,2	37,8
B90/G	13,0	8,0	9,4	IU	17,6	12,8	10,1
FDP	2,9	2,5	3,5				

FUENTES: Eurobarómetro (fichero agregado), excepto para Cataluña (resultados oficiales, 1999, Idescat).

# MAPES D'IMPLANTACIÓ



FUENTE: Elaboración propia con resultados oficiales (Idescat).

# NOVES CLIVELLES?

# ALTRES CLIVELLES

## Combinació de clivelles

- Superposició
- Juxtaposició
- Contradicció

## Noves clivelles?

- Sexe
- Edat
- Sector professional
- Qualificació professional
- Postmaterialisme



VNIVERSITAT  VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

**VALORS POLÍTICS I VOT**

**Prof. Dr. Oscar Barberà**



# OBJECTIUS

- Establir la connexió entre posició social i valors polítics.
- Descriure els principals models de vot a partir dels valors.
  - Identificació de partit (model Michigan)
  - Ideologia esquerra-dreta
  - Nacionalisme
- Descriure les principals revisions del model de Michigan.
  - Models de competència espacial
  - Desalineaments / realineaments

# **Els valors com a processadors d'informació**

# POSICIÓ SOCIAL I VALORS

- La posició social no exerceix influència directa sobre el comportament

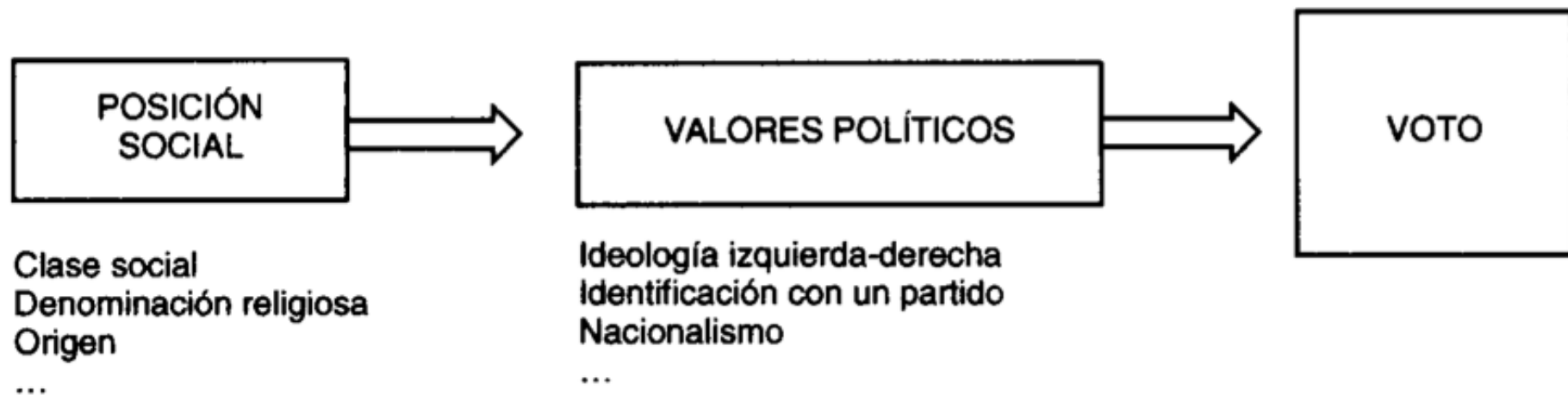


GRÁFICO 5.1. *El efecto electoral de los valores políticos.*

# VALORS POLÍTICS I IDEOLOGIES

- **Què són primer: els valors/opinions o les ideologies?**
  - Hom té una certa opinió sobre diverses qüestions i per això és d'esquerra/dreta?
  - Ser de dreta/esquerra és previ a la posició sobre aquestes qüestions?
- **La direcció causal és doble**
  - Els valors filtren el món i generen opinions.
  - L'acceptació/racionalització de les opinions (i comportaments) reafirma els valors.

# VALORS POLÍTICS I VOT

- **Per què els valors polítics (actituds) condicionen el vot?**
  - Els valors són el principal mecanisme per a processar la informació política.
  - En cas d'excés o falta d'informació, els valors constitueixen punts de referència sobre els quals es reinterpreta la realitat.
  - Els individus comparen/filtren la informació que reben amb els valors que tenen interioritzats i actuen en conseqüència.

# L'origen dels valors polítics

# FONTS DELS VALORS POLÍTICS

- La socialització primària
- Els valors prepolítics
- La mobilitat
- La socialització secundària

# LA SOCIALITZACIÓ PRIMÀRIA

- Procés de consolidació dels valors polítics pels ciutadans
- Importància de la **família**
  - Valors polítics difusos des de molt joves: simpaties i antipaties
  - Relació entre els valors de fills i pares (T)
  - Valors polítics previs a opinions específiques
- Els valors adquirits en la socialització primària solen romandre al llarg de la vida
  - Les opinions sobre qüestions específiques canvien substancialment (context, etc.)



TABLA 5.1. *Socialización familiar y voto en EE.UU.*

<i>Identificación de los niños/as con un partido</i>	<i>Padres demócratas</i>	<i>Padres republicanos</i>	<i>Padres independientes</i>
Demócrata	70 %	25 %	40 %
Republicano	10 %	54 %	20 %
Independiente	20 %	21 %	40 %

FUENTE: NES 2000.

# ELS VALORS PREPOLÍTICS

- No són qüestions explícitament polítiques:
  - Integració social: comunitat humana més propera
  - Identitat nacional: comunitat nacional, llengua...
  - Identitat religiosa: creences religioses
  - Classe social subjectiva: percepció de classe
- S'adquireixen en la socialització primària
  - Reforcen els valors explícitament polítics

# MOBILITAT SOCIAL / ESDEVENIMENTS

- Canvis en la posició social al llarg de la vida
- Determinats fets polítics
  - Guerra Civil
  - Caiguda del mur de Berlín
  - 11S...
  - 9N...

# LA SOCIALITZACIÓ SECUNDÀRIA

- Reforça o canvia els valors adquirits en la primària
- **Escola**
  - Educació autoritària
  - Educació democràtica: valors cívics... i polítics!
- **Amics** (escola, treball) i parella
  - Escollim els amics/parella per les seues idees polítiques?
  - Les idees polítiques dels amics canvien les nostres?

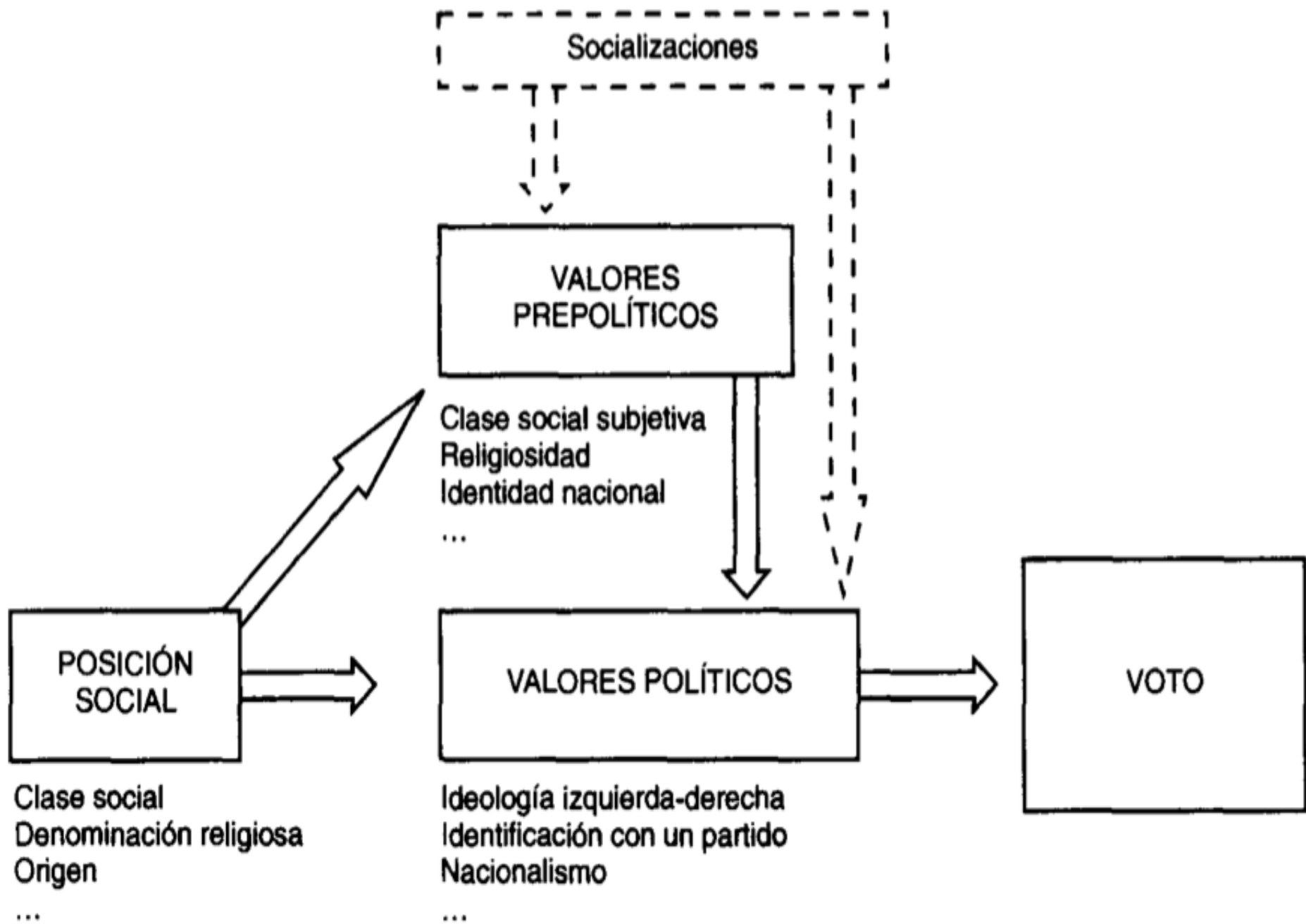


GRÁFICO 5.4. *Los valores políticos y su entorno.*

# Identificació de partit i vot

# EL MODEL DE MICHIGAN

- La identificació de partit com a predictor del vot als EUA durant la dècada de 1960
- En què consisteix la IP?
  - No en l'afiliació a partits
  - Simpatia, afinitat, proximitat
  - Etiqueta per a articular informació política
- Escala d'IP
  - Direcció: dem. / rep.
  - Intensitat: Strong / Weak

## ○ Axiomes

- Quasi tot l'electorat té IP
- Quasi tot l'electorat vota segons la seua IP

TABLA 5.2. *Identificación con un partido y voto en EE.UU.*

	<i>Strong Democrat</i>	<i>Weak Democrat</i>	<i>Leaning towards Democrat</i>	<i>Independent</i>	<i>Leaning towards Republican</i>	<i>Weak Republican</i>	<i>Strong Republican</i>
Demócratas	96,3 %	85 %	71,3 %	40,1 %	13,2 %	15,6 %	1,8 %
Republicanos	3 %	14,4 %	20,5 %	48,3 %	78,4 %	81,8 %	97,6 %

FUENTE: NES 2000.



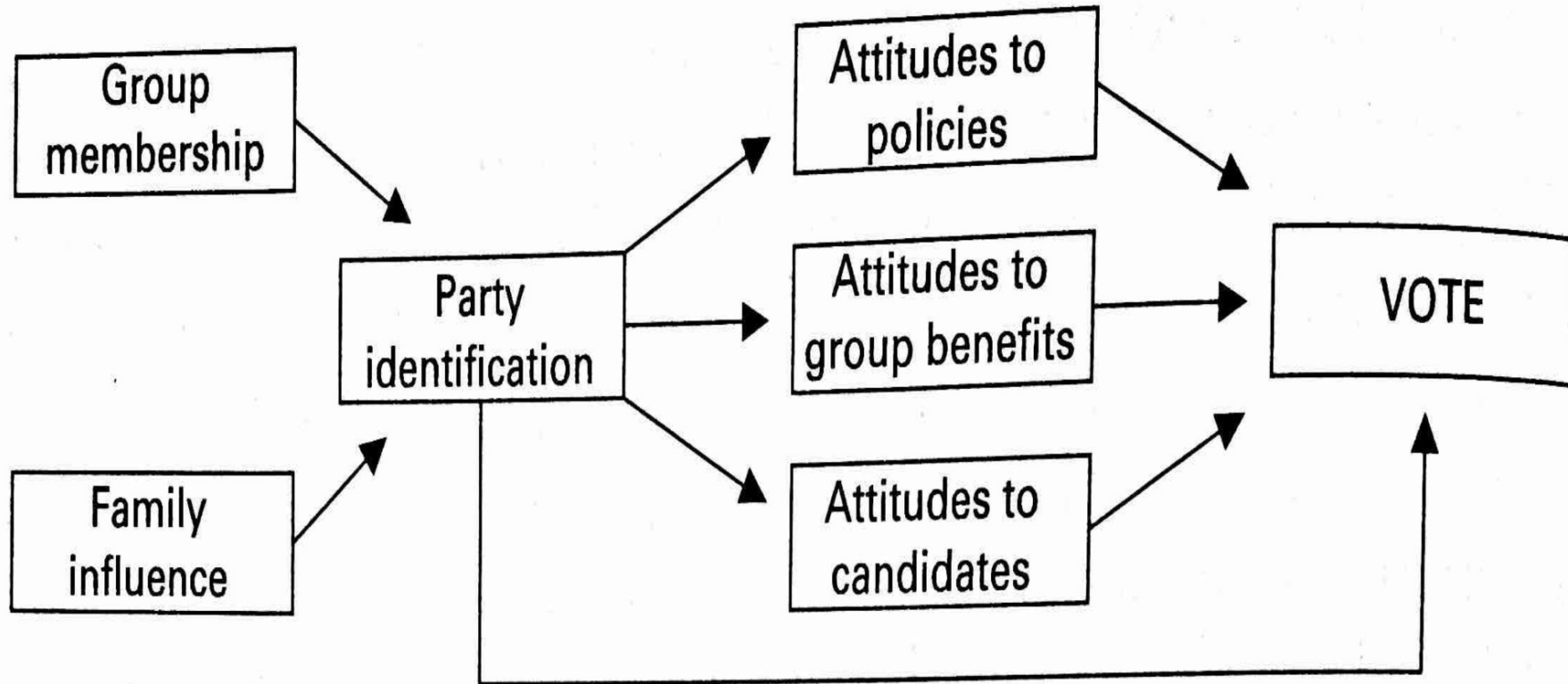


Figure 2.1 *Michigan socio-psychological model*

Source: Harrop and Miller (1987: 132, Figure 6.1)

# VOT NORMAL

- **Vot reiterat derivat de la IP: vot normal**
- **Vot normal (ritual) és emotiu, un acte d'afirmació, no és instrumental**
  - A nivell individual: prediu el vot de X
  - A nivell col·lectiu: prediu els resultats electorals
- **Vot diferent esporàdic: vot desviat**
  - No canvia la IP
  - Quan les circumstàncies canvien: vot normal

# CRÍTiques AL MODEL DE MICHIGAN

## ○ Crítica tautològica

- La IP pot ser diferent del vot?
  - Si no ho és, l'explicació és redundant
  - Hi ha % d'IP d'un partit que voten per l'altre? Taula 5.2
- La IP és lleialtat a llarg termini, no a curt termini
  - Importància del candidat, no del partit
  - Debilitat dels partits
  - Varietat del tipus d'eleccions als EUA
- La IP és dues coses:
  - Etiqueta partidista
  - Forma d'avaluar objectes polítics  $\approx$  ideologia

## ○ Crítica bipartidista

- Només funciona en sistemes bipartidistes com als EUA
- Adaptació europea
  - Proximitat als partits polítics
  - P1: s'aplica partit a partit
    - Molt pròxim a un partit i molt distant dels altres
    - Molt pròxim a tots
    - Molt distant de tots
  - P2: no actua com a forma d'avaluar objectes polítics

TABLA 5.3. *Proximidad a los partidos y voto en Cataluña*

	<i>Muy próximo a CiU</i>	<i>Próximo a CiU</i>	<i>Ni próximo ni distante a CiU</i>	<i>Muy distante a CiU</i>	<i>Distante a CiU</i>
CiU	96 %	71 %	25 %	5 %	0 %
PSC	1 %	13 %	50 %	65 %	61 %
PP	2 %	4 %	8 %	11 %	6 %
ERC	0 %	10 %	11 %	12 %	9 %

	<i>Muy próximo al PSC</i>	<i>Próximo al PSC</i>	<i>Ni próximo ni distante al PSC</i>	<i>Muy distante al PSC</i>	<i>Distante del PSC</i>
CiU	1 %	14 %	54 %	66 %	67 %
PSC	99 %	75 %	15 %	3 %	1 %
PP	0 %	1 %	8 %	11 %	14 %
ERC	0 %	5 %	15 %	13 %	13 %

FUENTE: CIS, estudio 2.374.

# Ideologia esquerra-dreta i vot

# EL CONCEPTE

- Esquerra i dreta com a ideologies
  - Definit segons els resultats
    - **L'esquerra** persegueix la **igualtat**
    - **La dreta** persegueix la **llibertat**
  - Definit segons els mitjans
    - **L'esquerra** cerca més implicació de l'**estat**
    - **La dreta** cerca més implicació del **mercat**

# EL MODEL IDEOLÒGIC DEL VOT

- La ideologia E/D és el valor polític que exerceix més impacte sobre el vot a Europa.
- Model ideològic del vot: axiomes  
(Adaptació del model de Michigan)
  - 1. Gran part de l'electorat s'identifica amb E/D i és capaç d'**autoubicar-se**
  - 2. Gran part de l'electorat és capaç d'**ubicar els partits** en E/D
  - 3. Gran part de l'electorat vota pel partit **que coincideix** amb la seua posició E/D
    - (NO PEL MÉS PROPER)

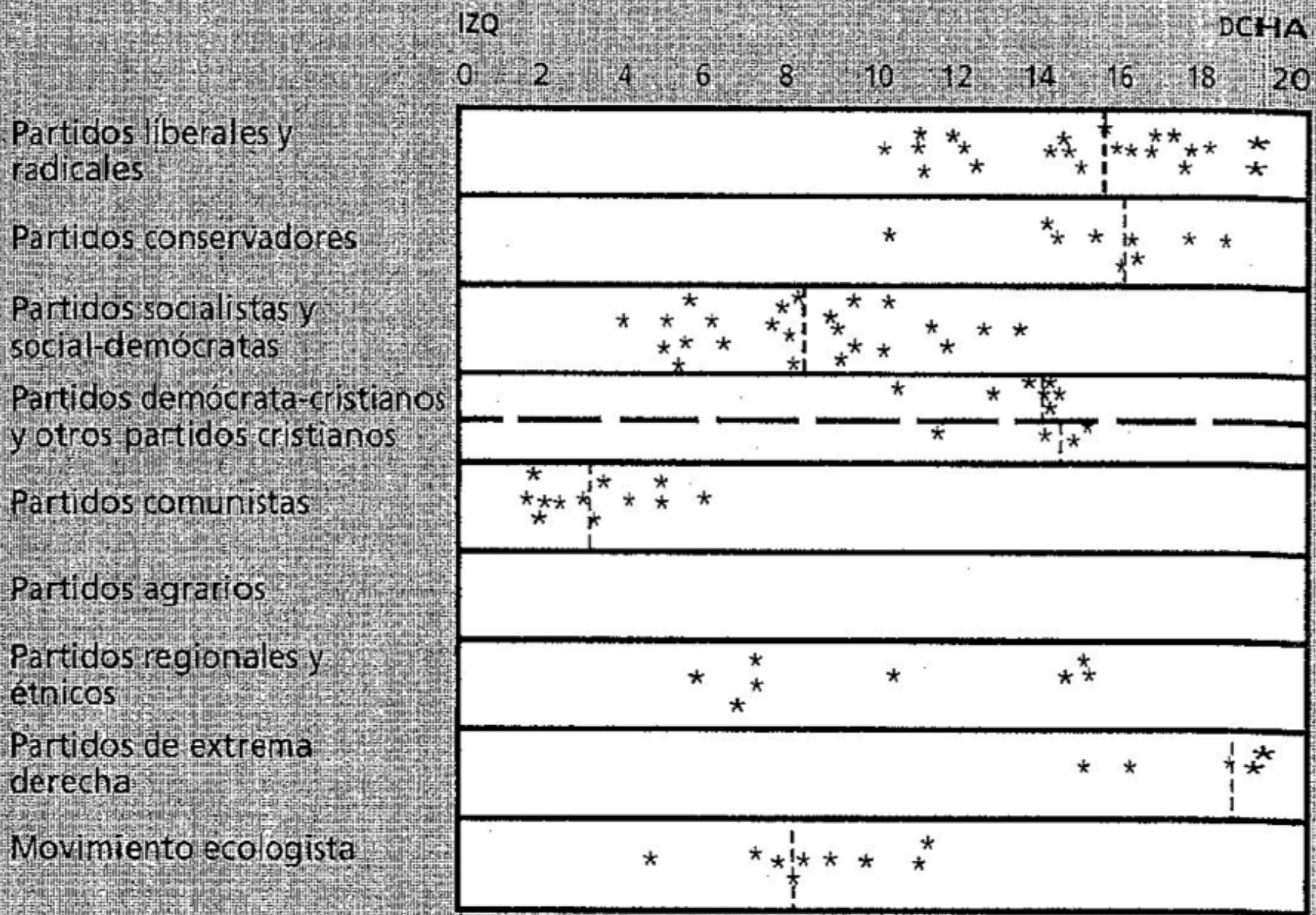


- Vot ritual (emotiu), no instrumental-racional
- Verificació empírica del model: tècniques
  - a) Taules de contingència (T.5.4)
  - b) Diferències de mitjanes
- Resultats
  - **Funciona a quasi tots els països**
  - Encara que E/D no signifiqui el mateix a tot arreu
  - Encara que E/D vaja perdent força...

TABLA 5.4. *Ideología izquierda-derecha y voto en algunos países*

<b>CAT</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>	<b>D</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>
PSC	55,2 %	32,7 %	6,6 %	SPD	61,5	34,8	10,1
CiU	11,3 %	50,1 %	61,8 %	FDP	1,6	5,3	1,7
PP	0,5 %	5,7 %	27,6 %	CDU-S	8,6	46,7	74,2
ERC	18,7 %	7,9 %	3,9 %	B90/G	24,9	8,3	1,2
<b>IE</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>	<b>E</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>
LAB	41,4	12,5	3,9	IU	28,4	3,6	0,4
FG	14,9	24,7	25,5	PSOE	55,3	14,9	2,7
FF	23,3	48,4	63,4	PP	3,1	66,6	94,4
<b>F</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>	<b>DK</b>	<i>Izquierda</i>	<i>Centro</i>	<i>Derecha</i>
PS	71,5	18,8	1,2	Com	36,1	3,4	1,0
RPR	0,8	30,2	52,0	SocD	33,7	35,6	4,2
UDF	1,1	24,0	13,5	Lib	10,4	27,8	50,7
Verds	9,4	13,1	1,5	Crist	3,1	3,6	26,3

FUENTE: Eurobarómetros (fichero agregado), excepto para Cataluña: CIS 2.374.



! punto medio de la postura de los partidos

# VOT NORMAL

- **Vot normal**
  - Capacitat predictiva individual i col·lectiva
- **Vot desviat**
  - Canvis en el vot normal:
    - *Zeitgeist* (esperit dels temps) i canvis de valors
    - Canvis generacionals

# PRECISIONS

- La relació E/D → vot és més estreta que la relació IP → vot
- Perill de tautologia: ideologia E/D = vot
- La ideologia E/D és anterior al vot
  - No sempre és així: UCD com a cas

# Nacionalisme i vot

# MODEL NACIONALISTA

- En alguns països, ni el model IP ni l'E/D expliquen el vot de manera satisfactòria
- On el nacionalisme és el valor polític més rellevant
  - Funciona igual que IP i E/D

# Revisions del model ideològic



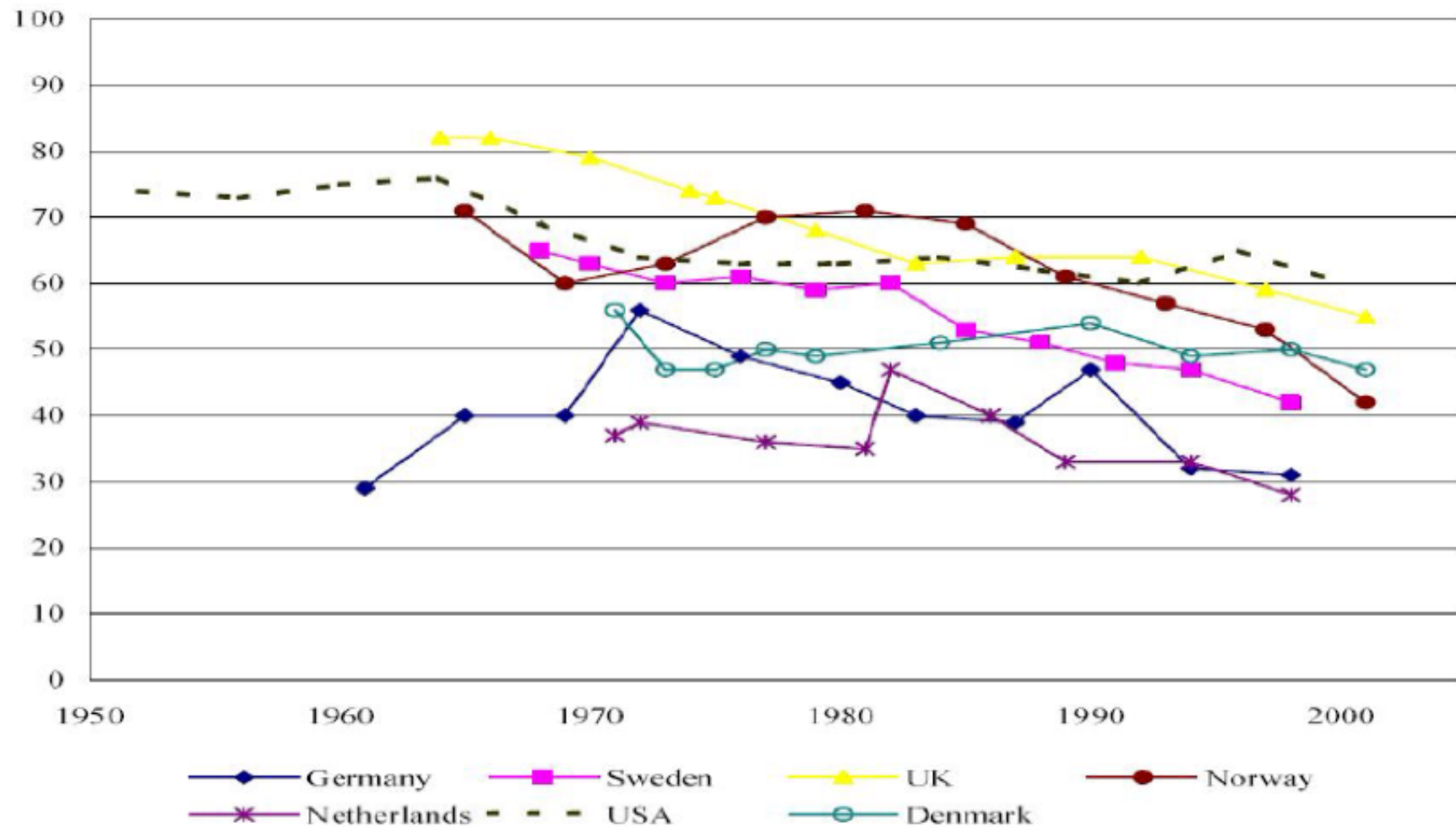
# REVISIONS DEL MODEL

- 1. Model de competència espacial simple
  - **(PRESENTACIÓ SEGÜENT)**
- 2. Debat sobre la ideologia E/D
- 3. Realignaments: alineaments alternatius al d'E/D
- 4. Desalignaments E/D: la crisi dels partits

# IMPORTA LA IDEOLOGIA E/D?

- Continuen important els valors polítics?
  - La IP o la ideologia E/D ja no tenen el mateix pes que a principi de segle XX.
  - Descensos de
    - IP...
    - Autoubicació E/D...
    - Afiliació partidista, etc.

Gráfico 1. Evolución de los niveles de identificación de partido en siete países de occidentales.



Fuente: Schmitt (2002: 8)

## ○ **Tècniques**

- **Autoubicació:** saben ubicar-se?
- **Reconeixement** o comprensió: definició de què és ser de D/E?
- **Utilització activa:** les opinions polítiques són les que corresponen a la seua ideologia?

## ○ Diferències entre autoubicació i utilització activa

Com aconseguen autoubicar-se els qui no ho fan per utilització activa?

- Pels valors polítics: estereotips, aspectes emocionals, etc.
- Per les afinitats amb líders polítics, etc.

- **Resultats d'investigacions**
  - **Converses de 1963**
    - Resultats molt dolents
    - Només als EUA
    - Reconeixement i utilització activa
  - **Dalton, 1996**
    - Resultats bons
    - No només als EUA
    - La mobilització cognitiva: 30 anys de diferència
    - Tècniques: autoubicació

# REALINEAMENTS

## ○ Definició

- El naixement de nous valors polítics alternatius a l'E/D
  - Materialisme/postmaterialisme:  
Inglehart (1977, 1990)
  - Liberalisme/autoritarisme:  
Kitschelt (2004)

## ○ Causes principals

- Canvi tecnològic
- Mobilització cognitiva
- Millora social

- **Conseqüències principals**
  - Vot dividit o escindit (*split ticket voting*)
  - Canvis en els sistemes de partits
    - Augment de nous partits
      - Postmaterialistes
      - Extrema esquerra i extrema dreta
  - Canvi en el pes de les famílies polítiques
    - Fi del comunisme
    - Erosió de la democràcia cristiana
    - Augment de l'extrema dreta...



**TABLE 9-9** MEAN AGGREGATE SUPPORT FOR NEW POLITICAL PARTIES, 1960–2000

	1960s	1970s	1980s	1990s
Austria	1.7	0.1	4.1	11.5
Belgium	2.8	11.4	12.9	23.7
Denmark	8.7	26.9	30.7	24.9
Finland	1.6	8.2	13.7	22.3
France	16.3	29.1	27.1	41.7
Germany	4.3	0.5	7.5	13.9
Iceland	2.4	4.7	19.3	21.6
Ireland	0.3	1.4	7.9	10.0
Italy*	9.5	3.3	7.1	66.8
Luxembourg	3.1	12.0	11.5	22.4
Malta	13.1	0	0.1	1.5
Netherlands	2.3	26.6	44.5	45.9
Norway	3.9	13.6	15.1	19.7
Sweden	1.1	1.6	4.5	14.5
Switzerland	0.4	5.3	12.2	14.9
UK	0	0.8	11.6	2.3
<b>Mean (N = 16)</b>	<b>4.4</b>	<b>9.1</b>	<b>14.4</b>	<b>22.4</b>

*Note:* New parties are here defined as those which first began to contest elections no earlier than 1960.

\*Calculated on basis of PR votes only in elections of 1994 and 1996.

# DESALINEAMENTS

## ○ Teoria

- Pèrdua d'influència de la IP o la ideologia E/D sense substitució per altres valors.
- El reemplaçament del vot basat en valors pel vot condicionat per factors contextuals.
- Principals determinants del vot:
  - Posició social (des de 1850 fins a la dècada de 1950)
  - Valors polítics (des de la dècada de 1950 fins a la de 1980)

**TABLE 9-7 THE DECLINE OF PARTY IDENTIFICATION**

	1970s % Party identifiers	1980s % Party identifiers	1990s (1990–92) % Party identifiers
Italy	46	38	30
France	37	19	17
Germany	31	32	27
Denmark	36	33	30
Netherlands	36	32	28
Britain	37	32	37
Luxembourg	28	23	20
Ireland	38	27	25
Belgium	28	20	21
<b>Mean</b>	<b>35</b>	<b>28</b>	<b>26</b>

*Note:* Data refer to the proportion of survey respondents reporting an attachment or a close attachment to a party.

*Source:* Eurobarometer, as derived from Schmitt and Holmberg, p. 126.

Fuente: Gallagher, Laver, Mair, 2001

## ○ Causes principals

- Erosió dels vincles grupals construïts sobre la classe social
- Mobilització cognitiva: la IP ja no és necessària
- Reemplaçament generacional
  - Canvi d'individus, no en els individus
- Més importància del context en el vot

## ○ Conseqüències principals

- Volatilitat de vot
- Canvis en els sistemes de partits
  - Pèrdues de suport dels partits
- Devaluació de les explicacions basades en valors polítics

**TABLE 9-10** MEAN AGGREGATE ELECTORAL VOLATILITY, 1950–2000

	1950s	1960s	1970s	1980s	1990s
Austria	4.1	3.3	2.7	5.5	9.4
Belgium	7.6	10.2	5.3	10.0	10.8
Denmark	5.5	8.7	15.5	9.7	12.4
Finland	4.4	7.0	7.9	8.7	11.0
France	22.3	11.5	8.8	13.4	15.4
Germany	15.2	8.4	5.0	6.3	9.0
Iceland	9.2	4.3	12.2	11.6	13.7
Ireland	10.3	7.0	5.7	8.1	11.7
Italy*	9.7	8.2	9.9	8.6	22.9
Luxembourg	10.8	8.8	12.5	14.8	6.2
Malta	9.2	14.4	4.6	1.4	3.6
Netherlands	5.1	7.9	12.3	8.3	19.1
Norway	3.4	5.3	15.3	10.7	15.9
Sweden	4.8	4.0	6.3	7.6	13.8
Switzerland	2.5	3.5	6.0	6.4	8.0
UK	4.3	5.2	8.3	3.3	9.3
<b>Mean (N = 16)</b>	<b>8.0</b>	<b>7.4</b>	<b>8.6</b>	<b>8.4</b>	<b>12.0</b>
Greece				11.3	5.5
Portugal				15.0	11.9
Spain				14.2	8.8
<b>Mean (N = 19)</b>				<b>9.2</b>	<b>11.5</b>

*Note:* The values refer to levels of aggregate electoral volatility, measured as the sum of the percentage losses of all the losing parties (or the sum of the percentage vote losses of all the losing parties) from

**TABLE 9-8** MEAN LEVELS OF ELECTORAL PARTICIPATION, 1950–2000

	1950s	1960s	1970s	1980s	1990s
Austria	95.3	93.8	92.3	91.6	83.8
Belgium	93.1	91.3	92.9	93.9	92.5
Denmark	81.8	87.3	87.5	85.6	84.4
Finland*	76.5	85.0	81.1	78.7	70.8
France	80.0	76.6	82.3	71.9	68.9
Germany	86.8	87.1	90.9	87.1	79.7
Iceland	90.8	91.3	90.4	89.4	86.4
Ireland	74.3	74.2	76.5	72.9	67.2
Italy	93.6	92.9	92.6	89.0	85.5
Luxembourg	91.9	89.6	89.5	88.1	87.1
Malta	78.7	90.3	94.0	95.2	94.7
Netherlands <sup>†</sup>	95.4	95.0	83.5	83.5	76.0
Norway	78.8	82.8	81.6	83.1	77.1
Sweden	78.7	86.4	90.4	89.1	85.0
Switzerland <sup>‡</sup>	69.0	64.2	52.3	48.2	43.8
UK	79.1	76.6	75.1	74.1	75.4
<b>Mean (N = 16)</b>	<b>84.0</b>	<b>85.3</b>	<b>84.6</b>	<b>82.6</b>	<b>78.6</b>
Greece				83.5	81.6
Portugal				78.0	64.3
Spain				73.5	77.6
<b>Mean (N = 19)</b>				<b>81.9</b>	<b>78.0</b>

*Note:* Since Greece, Portugal, and Spain did not become fully democratic until the mid-1970s, decade averages are reported only for the 1980s and 1990s.

\*From 1975 onwards, Finnish citizens residing abroad were given the right to vote, but the figures reported here refer only the turnout among Finnish residents.

<sup>†</sup>From 1971 onwards (that is, including all 1970s elections), it was no longer obligatory for Dutch voters to attend at the ballot box.

<sup>‡</sup>Women in Switzerland were given the vote in federal elections for the first time in 1971.

Fuente: Gallagher, Laver, Mair, :



VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORAMENT I ACTORS POLÍTICS

**Models de competència electoral**

**Prof. Dr. Oscar Barberà**



# OBJECTIUS

- Descriure una de les principals revisions del model de Michigan.
- Introduir-se en l'ús de les teories de l'elecció racional aplicades al vot.
  - Models de competència espacial  
**(proximitat)**
    - Simple
    - Avançat
    - La competència espacial en dues dimensions
- Models de competència basada en qüestions  
**(direccional)**

# INTRODUCCIÓ

- **Models de competència espacial**
  - Basats en els **valors (tema 8)**
    - Model de competència espacial simple
- 
- Basats en **valors i context (tema 9)**
  - Model de competència espacial avançat I
  - Model de competència espacial avançat II
- **Models direccionals del vot**
  - Basats en **valors i context (tema 9)**

# **El model de competència espacial simple**

# COMPETÈNCIA ESPACIAL SIMPLE

## ○ Introducció

- L'adaptació de la identitat E/D per l'**elecció racional**
- **Premisses bàsiques**
  - El vot no es basa en valors sinó en càlculs
    - **Vot racional, no emocional**
    - Els electors voten per a maximitzar la utilitat del vot
  - El càlcul es basa en la **proximitat E/D** de votants i partits

## ○ Pressupòsits

- 1. Els electors saben **ubicar-se** en la identitat **E/D**.
- 2. Saben ubicar la **identitat E/D dels partits**.
- 3. Trien el que **minimitze la distància** (proximitat) entre la seua posició i el partit més proper.
- 4. El context no importa: els **partits no es mouen**.



GRÁFICO 5.7. *Un primer modelo de competencia especial.*

## ○ Claus

- 1. La ubicació dels partits i dels seus votants
- 2. L'àrea d'atracció
  - No depèn del nombre de votants
  - Sinó de la distància entre partits



GRÁFICO 5.8. *Las áreas de atracción.*

- **3. Distribució dels votants en l'escala**
  - Explica qui guanya i qui perd
- **Model molt estàtic**
  - Explica el vot de continuïtat, no de canvi
  - Sempre guanyen els mateixos
    - Llevat de reemplaçaments generacionals
    - Canvis en la població...

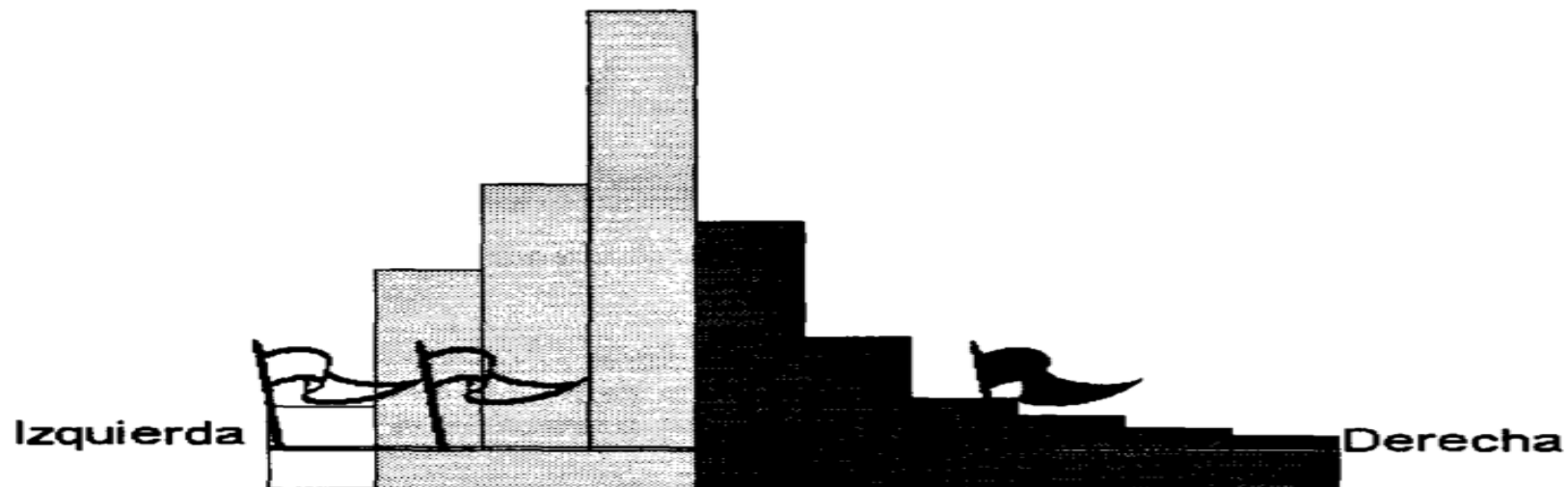


GRÁFICO 5.9. *Electores y partidos en un solo modelo.*

# **El model de competència espacial avançat I (unidimensional)**



# El punt de partida: La competició dels actors per l'espai

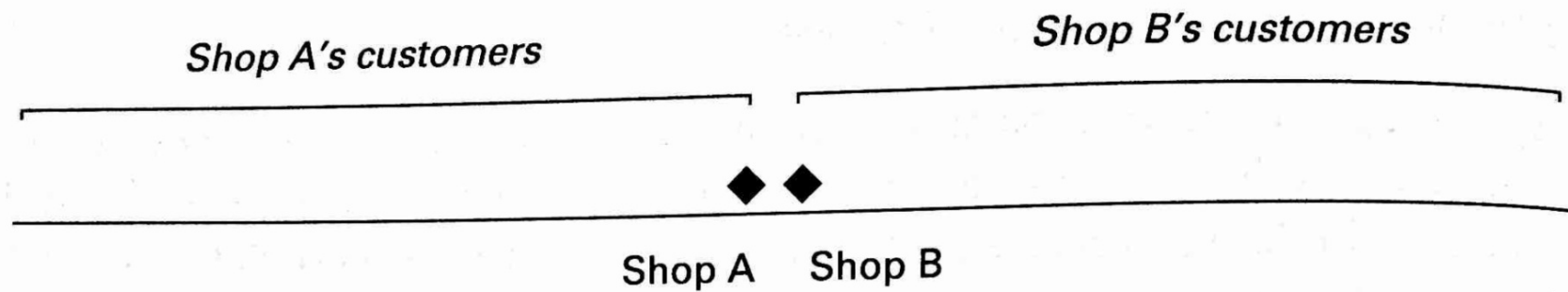


Figure 4.1 *The rational shopping street*

Font: Evans 2004

# COMPETÈNCIA ESPACIAL AVANÇADA

## ○ Pressupòsit

- Els partits també es mouen
  - **Convergència ideològica**
- Assumpció: maximitzar vots
  - Però Kare i Strom 1990: *votes, policy & office*

## ○ Tècniques

- Com s'analitzen els canvis de posició ideològica dels partits?
  - Enquestes
    - Als **mateixos votants** vs. electorat?
  - Programes electorals
    - Manifest Research Project

# ○ La convergència ideològica dels partits



GRÁFICO 6.2. *Convergencia ideológica de los partidos.*

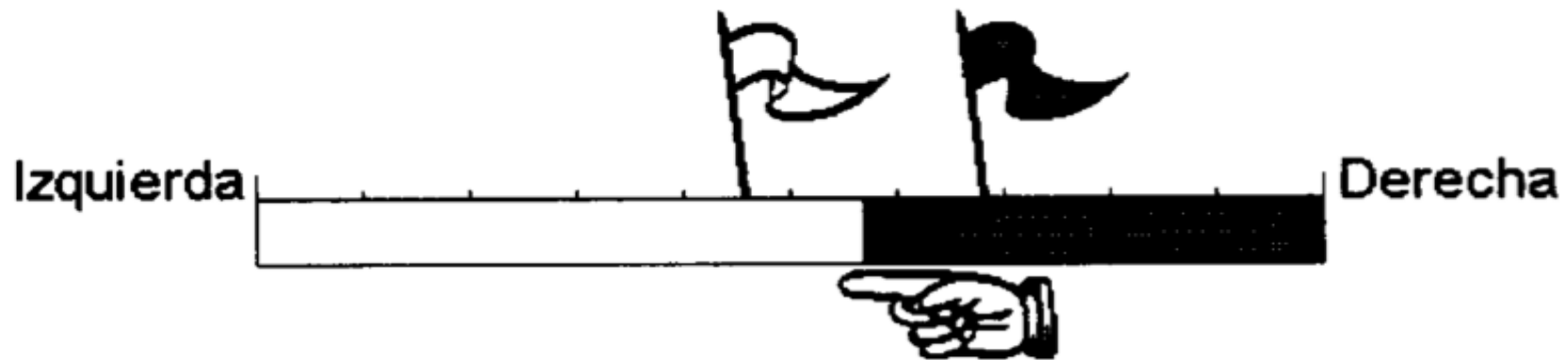


GRÁFICO 6.3. *Más convergencia ideológica de los partidos.*

- La convergència dels partits **depèn**:
  - Del **nombre** (i mida) dels partits
  - De les **àrees d'atracció**
  - Del **cost de reputació** de moure's ideològicament
- La convergència dels partits **NO depèn**:
  - Del cinisme o de la convicció ideològica dels partits

# ○ Importa la distribució ideològica de la població?

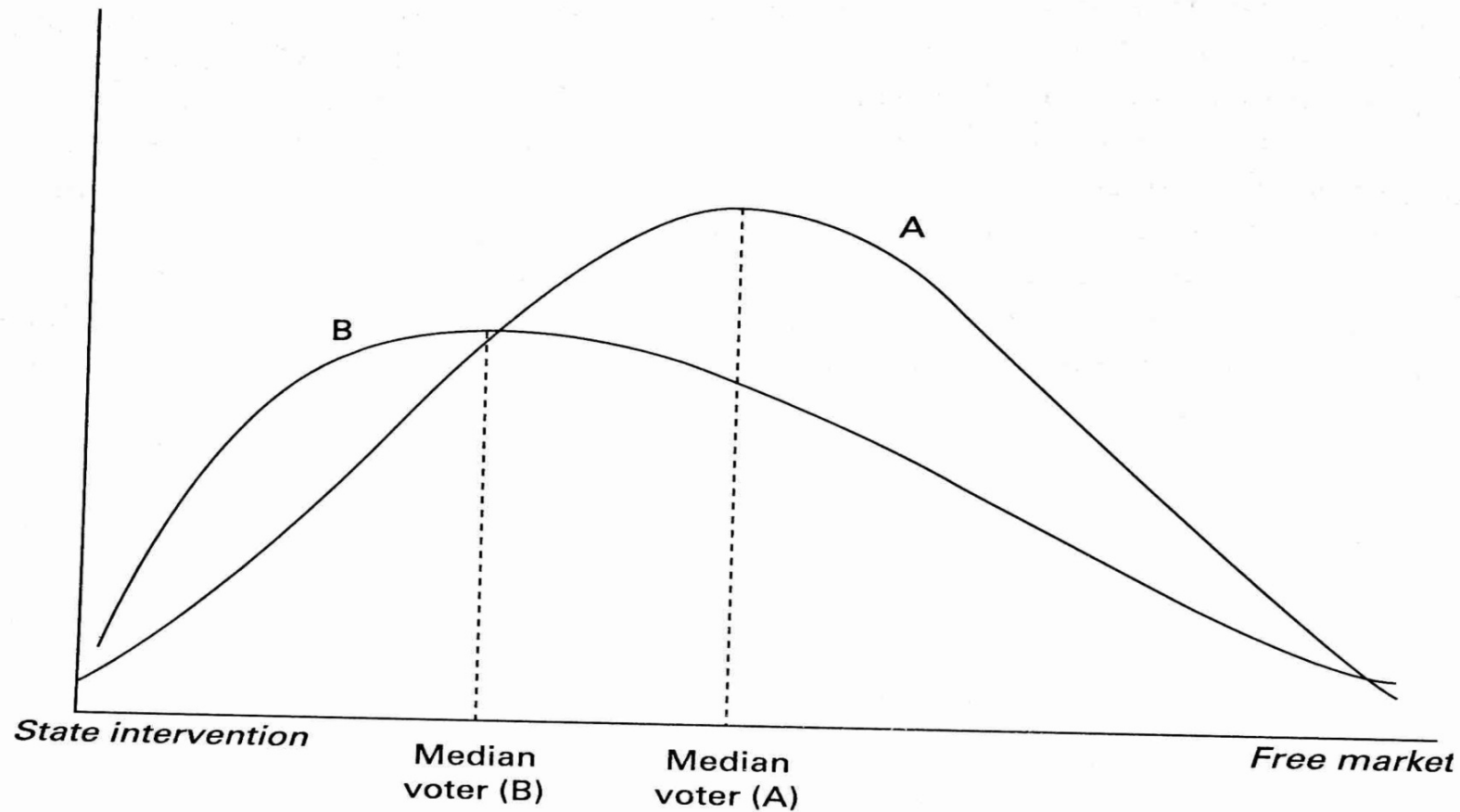


Figure 4.2 *Downsian distributions and median voters in the electorate*

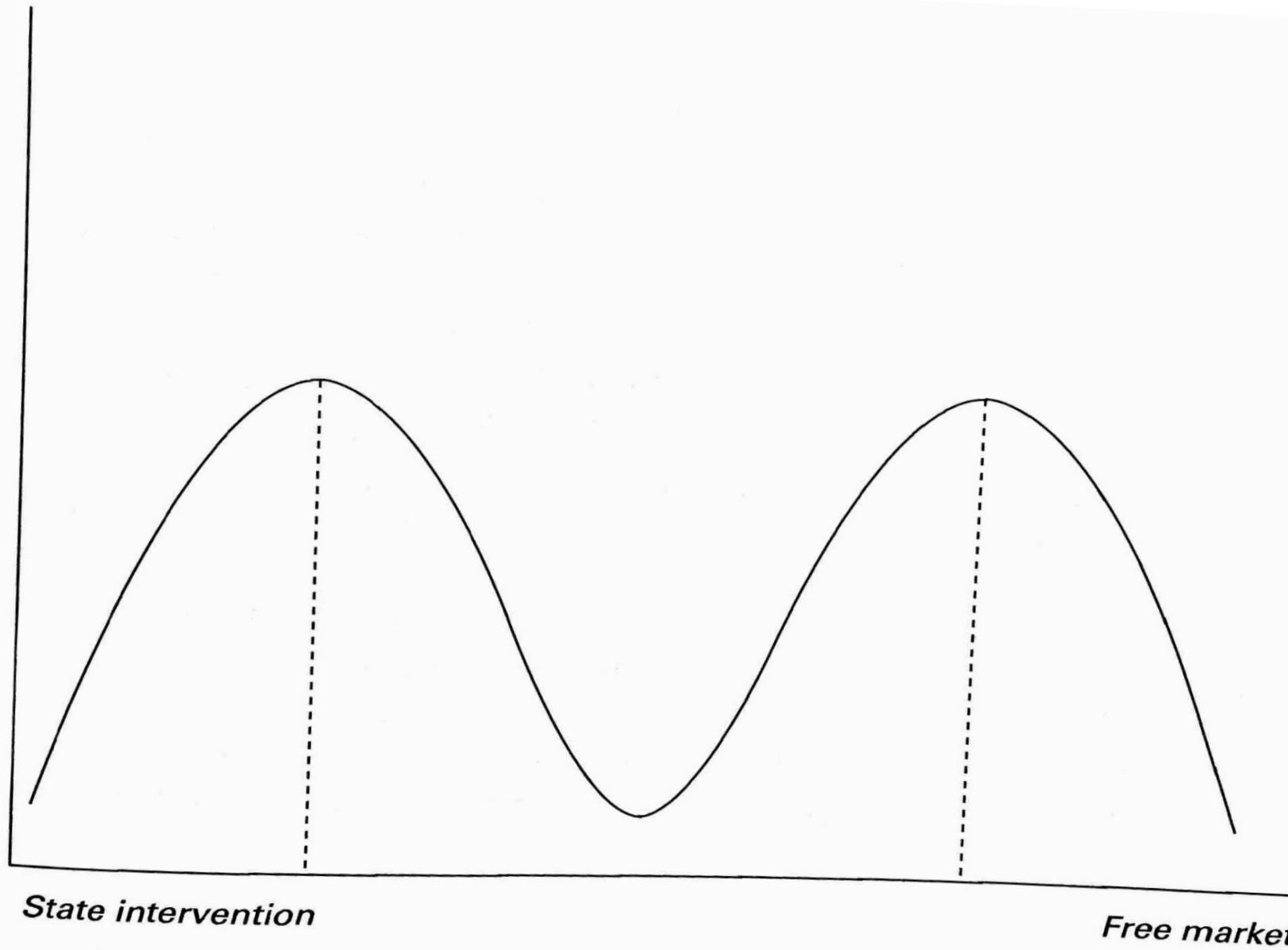


Figure 4.3 *The bimodal distribution*

## ○ Utilitat del model

- Permet entendre canvis dels partits a curt i mitjà termini
- Permet entendre les *batalles* dels partits per a ***desplaçar*** els adversaris en l'espectre polític
  - Com ho fan? **La reputació**

## ○ La reputació i les àrees d'atracció

- Afecta els votants de les àrees d'atracció més allunyades del partit
- Redueix les àrees d'atracció del partit

- De què depèn la **reputació**?
  - (In)compliment de promeses electorals
  - (Im)possibilitat de governar
    - Vot emotiu vs. *vot útil*
  - Escàndols i corrupció

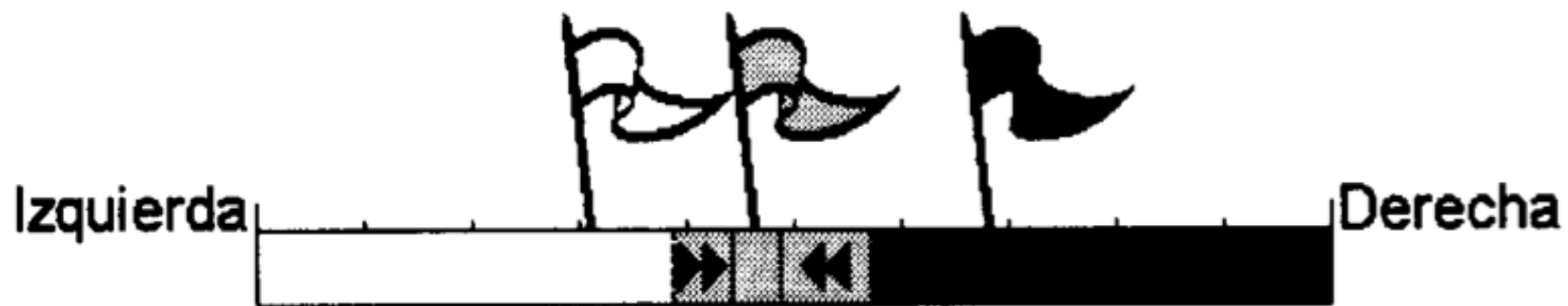


GRÁFICO 6.4. Encogimiento de una área de atracción.



**El model  
de competència  
espacial avançat II  
(bidimensional)**

# COMPETÈNCIA ESPACIAL BIDIMENSIONAL

- La competència sobre **dos eixos al mateix temps**
  - Esquerra/dreta + nacionalisme
  - Esquerra/dreta + denominació religiosa
  - Esquerra/dreta + postmaterialisme
- El cas català

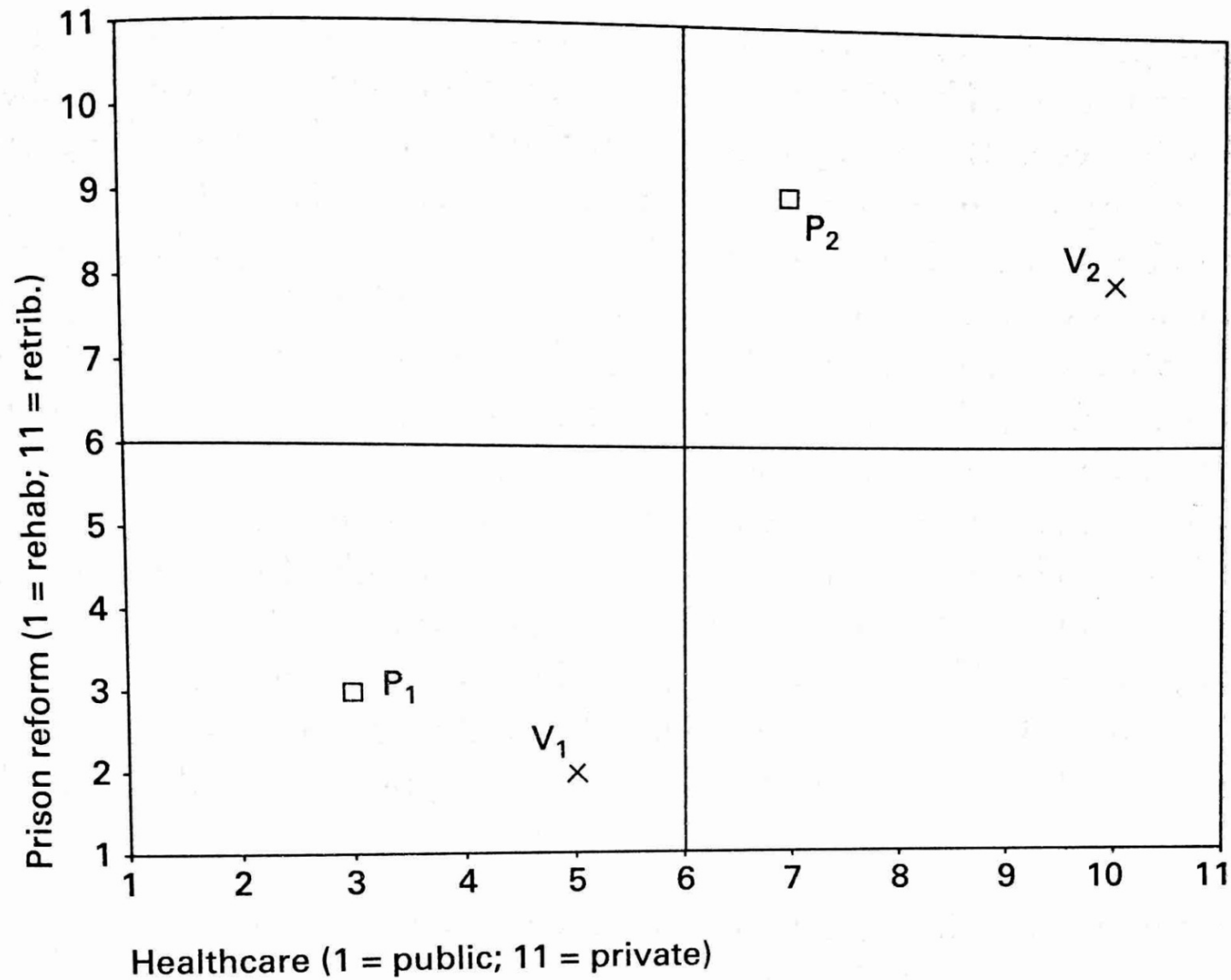


Figure 5.2 *Placing voters and parties in two-dimensional policy space*

Font: Evans 2004

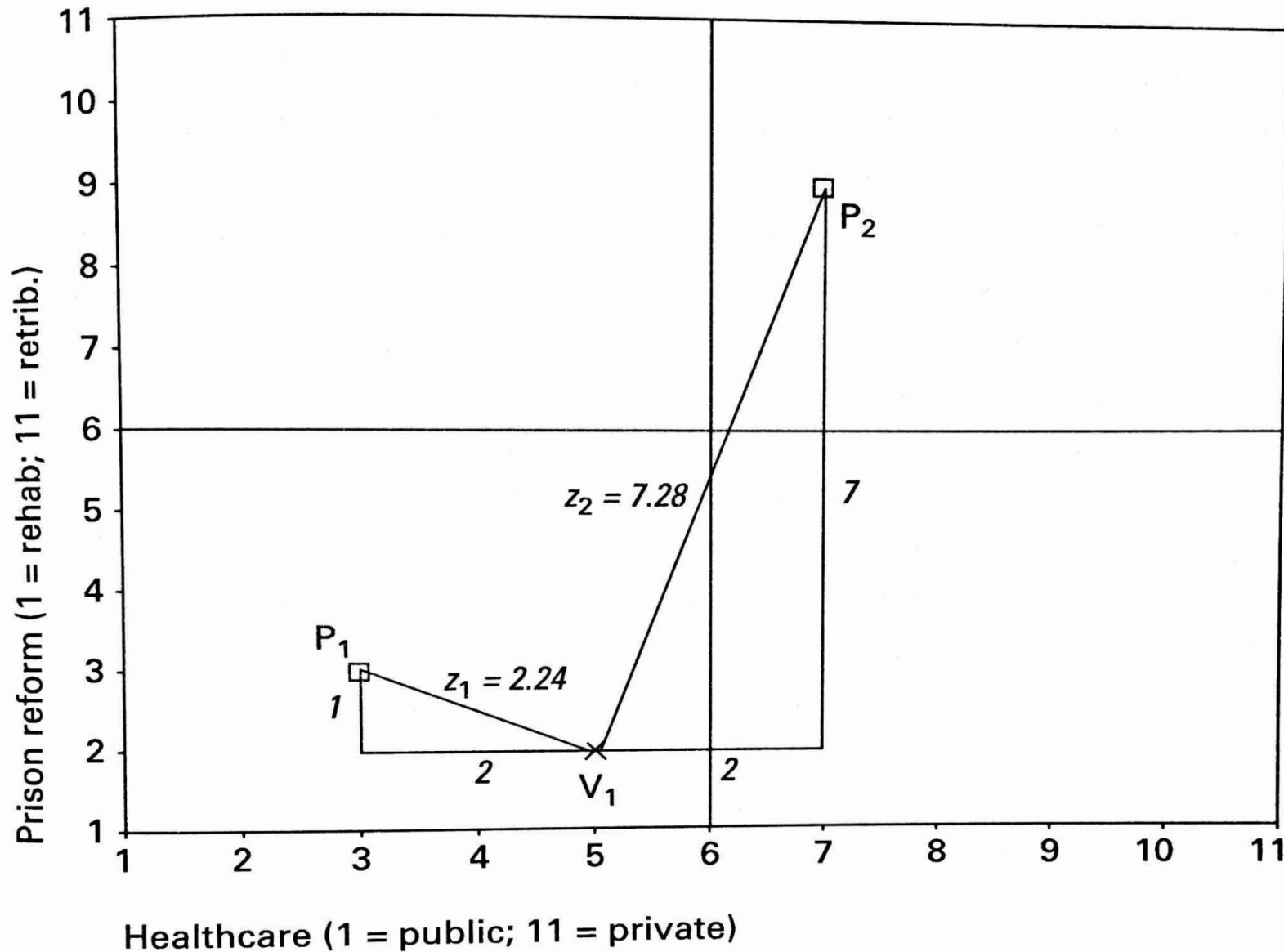
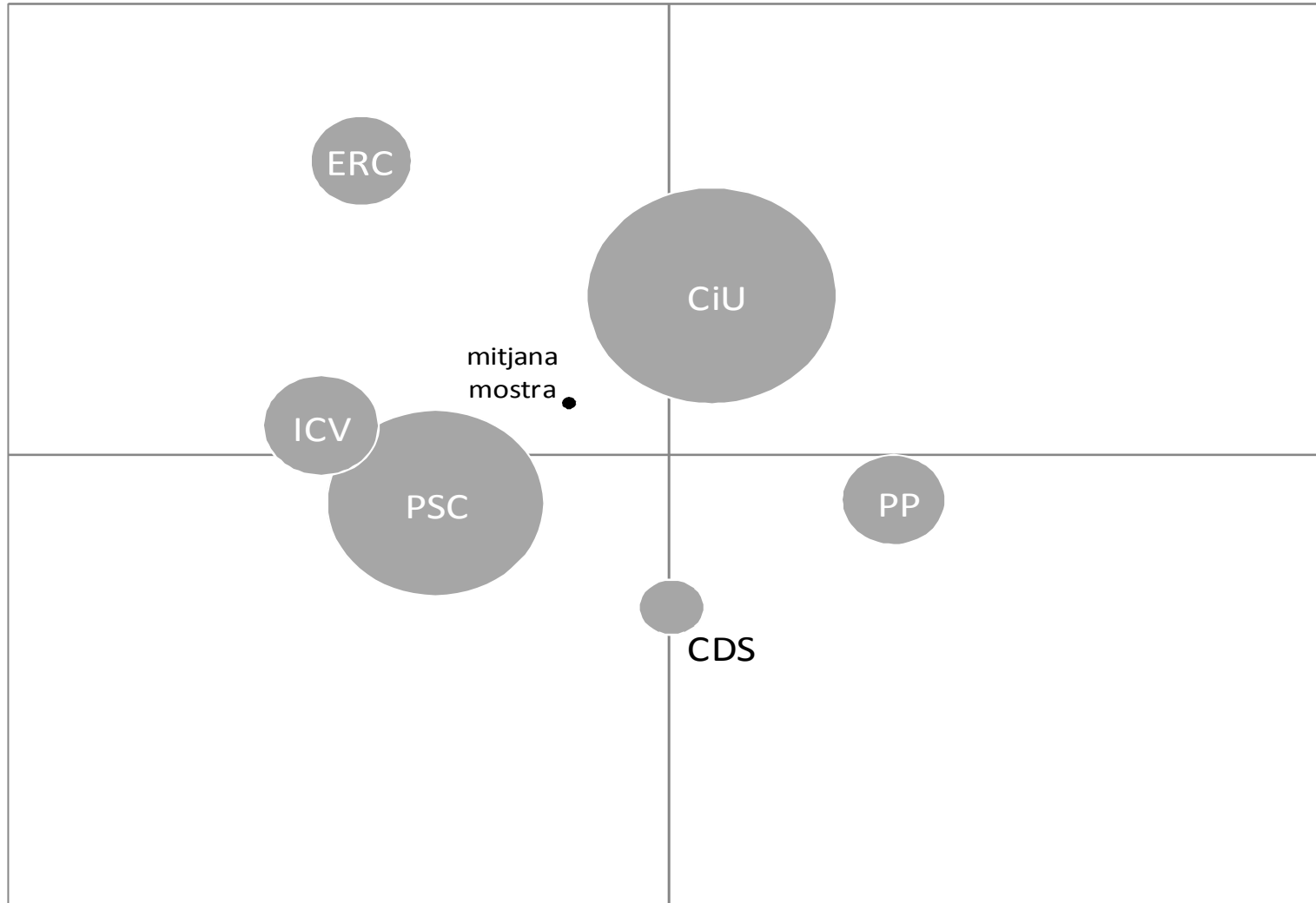


Figure 5.3 *Calculating euclidean distance between a voter and parties in two-dimensional policy space*

Font: Evans 2004

# Figura 1. Autoubicació segons intenció de vot a les eleccions autonòmiques. ICPS 1991



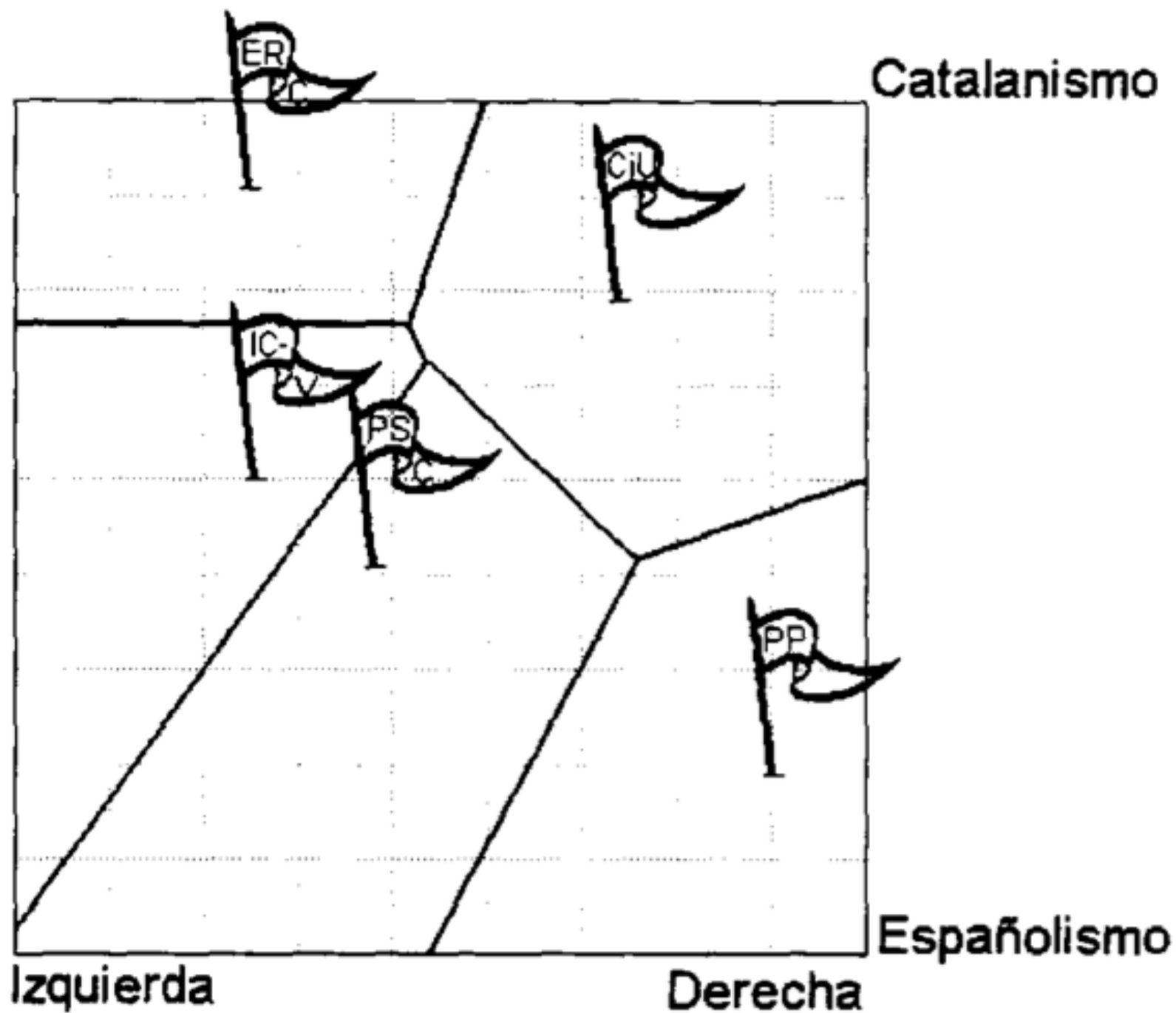
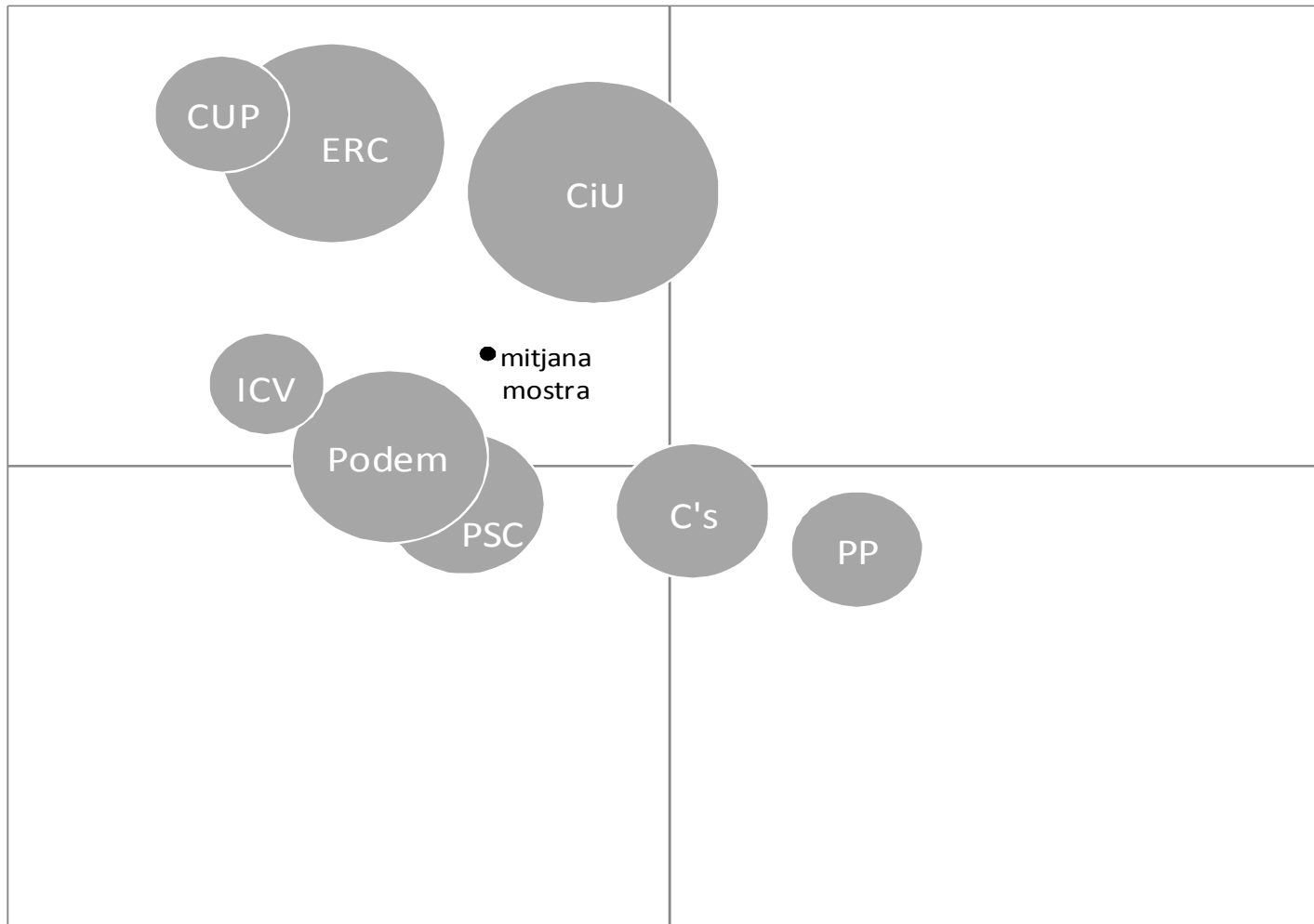
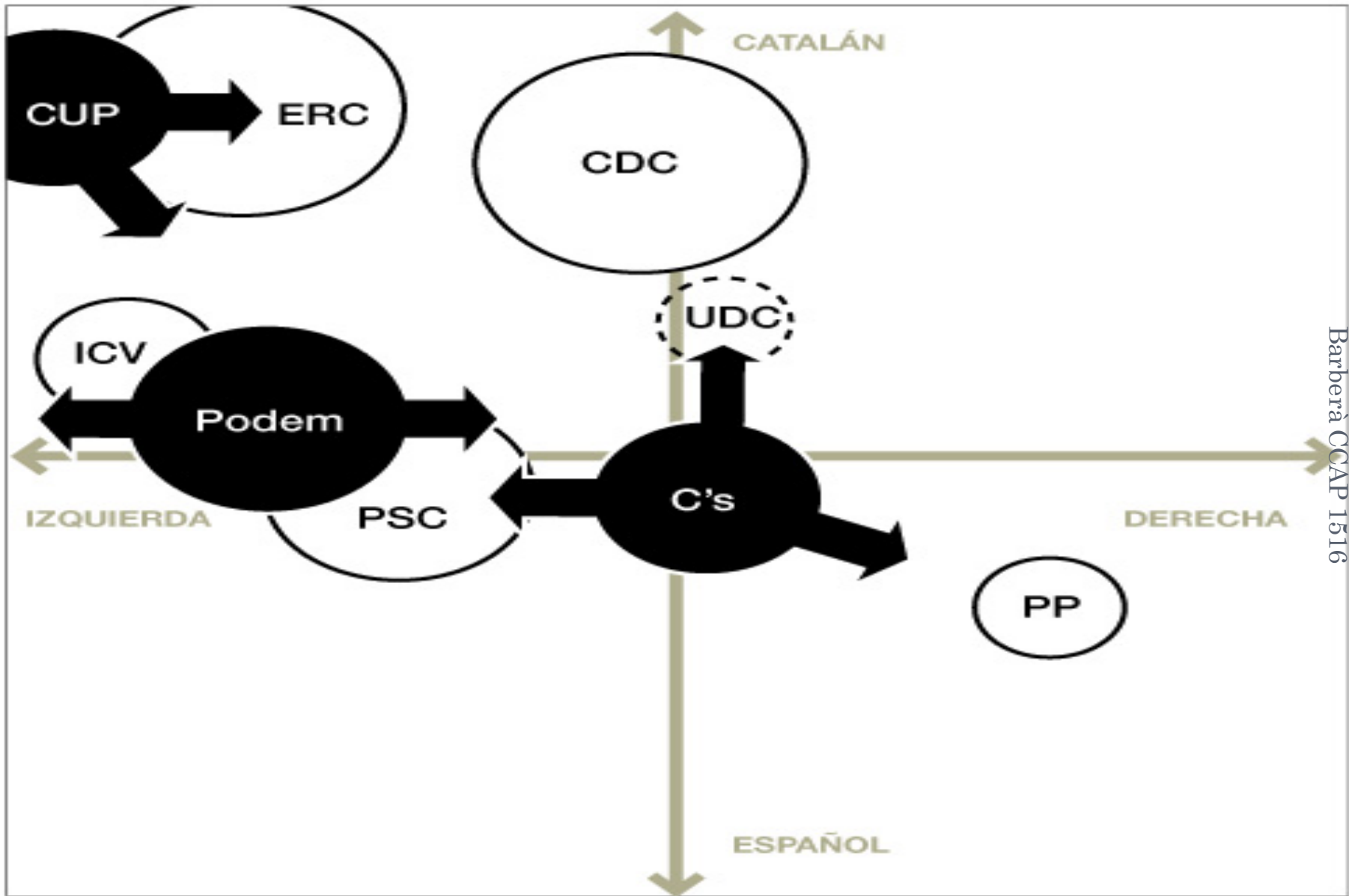


GRÁFICO 6.8. *Áreas de atracción bidimensionales.*

### Figura 3. Autoubicació segons intenció de vot a les eleccions autonòmiques. ICPS 2014





Barberà CCAP 1516



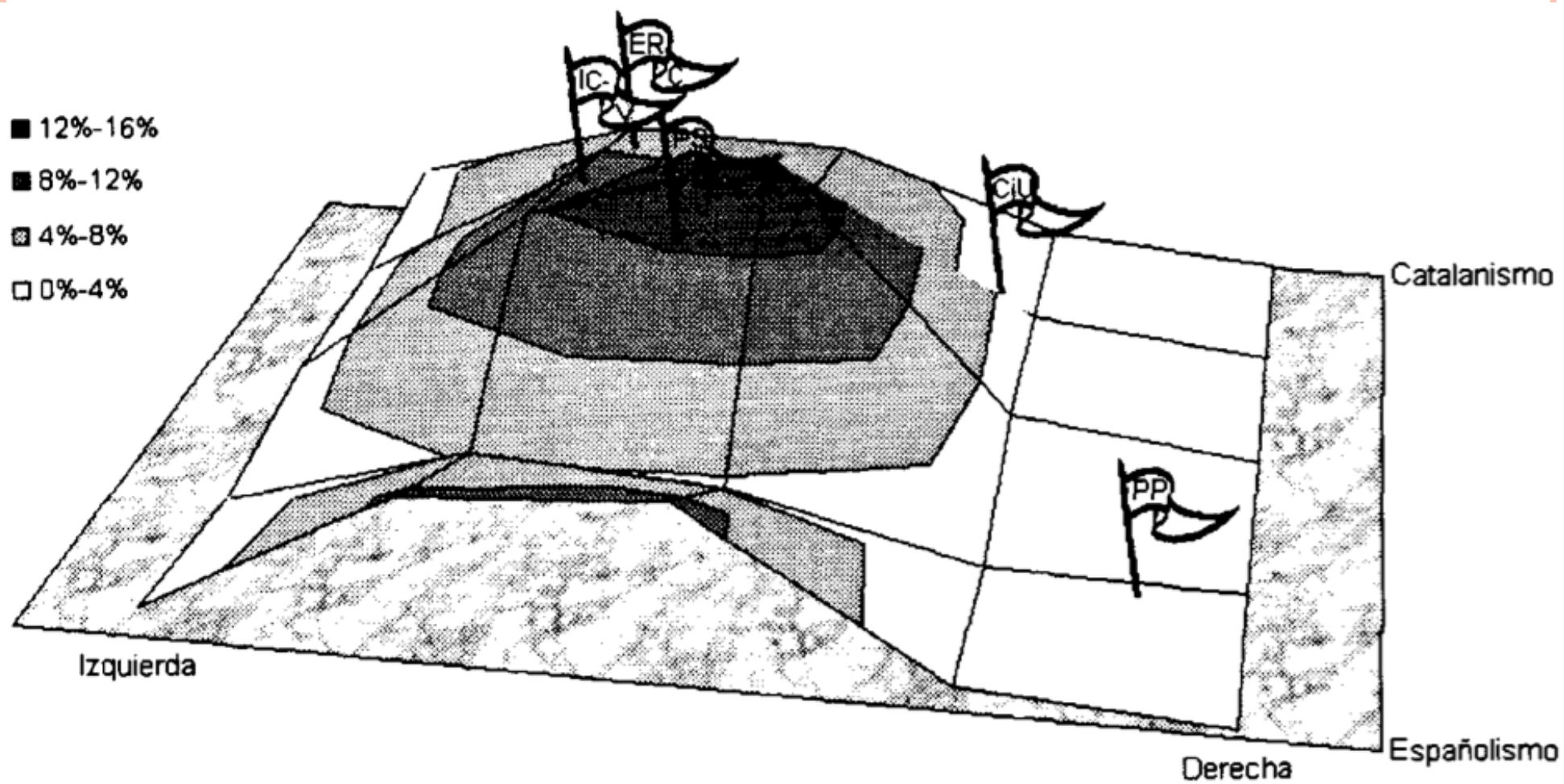


GRÁFICO 6.9. *Mapa ideológico de Cataluña.*

# El model de competència direccional

# COMPETÈNCIA DIRECCIONAL

## (*ISSUE VOTING*)

### ○ El model

- Els votants donen prioritats a certes qüestions / problemes / preocupacions
  - Marcs mentals
- Cada partit tendeix a emfasitzar unes certes qüestions (les que són *pròpies*) sobre d'altres
  - El paper dels mitjans: establiment d'agenda (*agenda setting*)
- Els votants saben identificar si les seues posicions en les qüestions prioritàries s'acosten més o menys a altres partits

- El partit que té més credibilitat sobre una certa qüestió o tema té el vot dels votants preocupats sobre aquesta qüestió (amb iguals posicions).
  - Independència ----- Unió
- Mantenir la credibilitat comporta mantenir una posició més clara (o exagerada) que els altres partits.
- Els votants castiguen els partits amb opinions fora del que es considera *acceptable* (extremismes).

- La **reputació** en models direccionals
  - Desplaçar el partit més enllà del que és *acceptable*
  - Mostrar que un partit és inconsistent / oportunista sobre alguna qüestió
    - Es modera massa
    - Exagera
    - Canvia de posició
- Premissa!
  - No es basa en la proximitat, sinó en la direcció (distància)
- Funciona bé en algunes dimensions
  - Immigració, identitat nacional...



VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

# CULTURA, COMPORTAMENT I ACTORS POLÍTICS

## Context polític i vot

### Prof. Dr. Oscar Barberà

# OBJECTIUS

- Identificar els principals factors contextuais que poden influir sobre el vot:
  - Campanyes electorals
  - Temes de debat (*issues*)
  - Economia
  - Líders
  - El sistema electoral
  - ...

# Context polític i vot



# Context polític i vot

- Les tres etapes del procés de causació del vot:

B

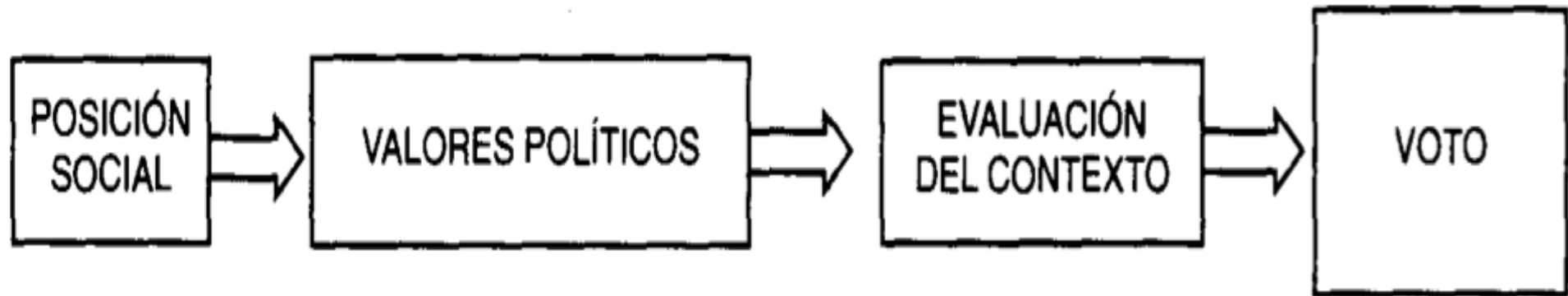


GRÁFICO 6.1. *Proceso de causación del voto.*

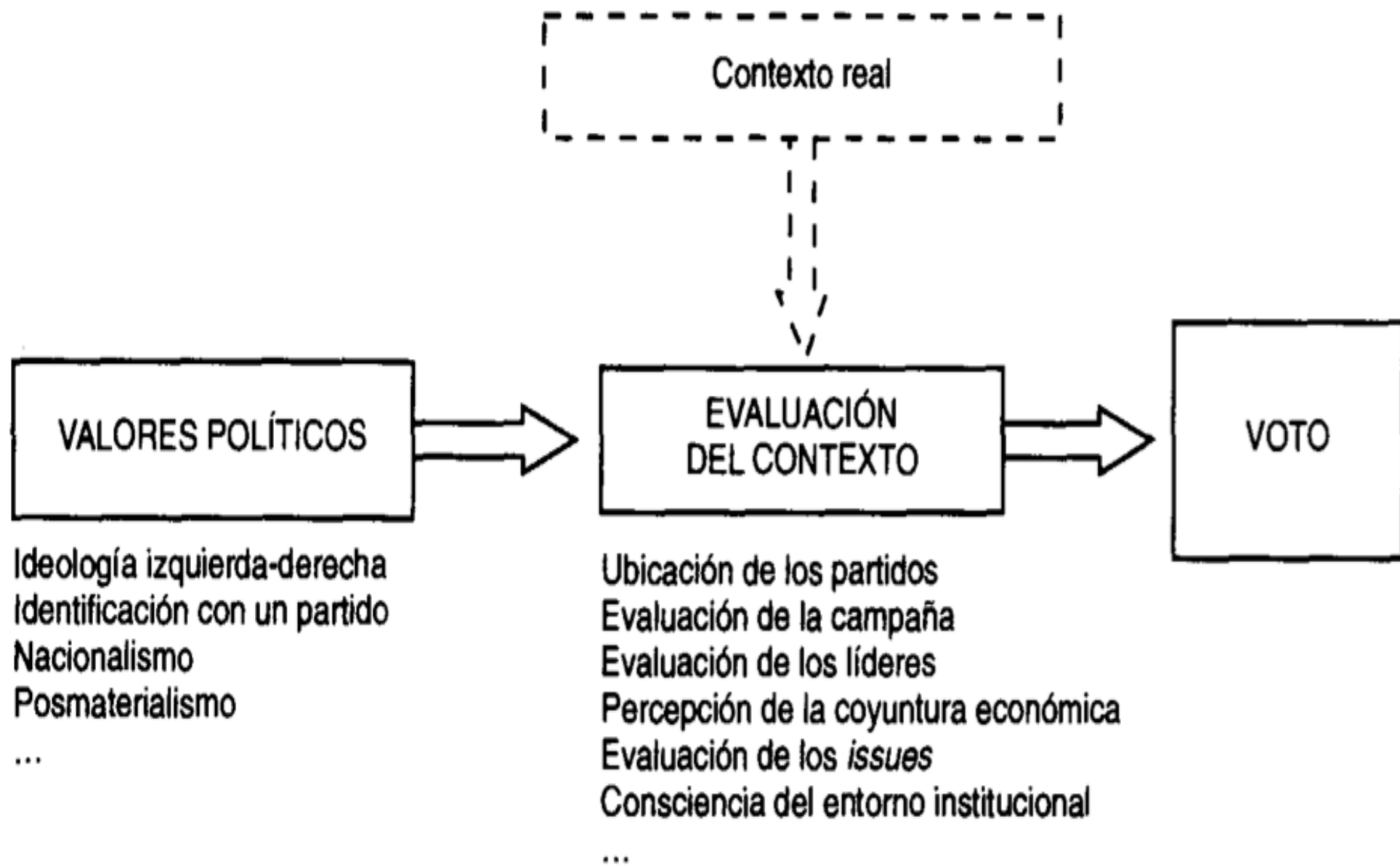


GRÁFICO 6.16. *Efectos electorales del contexto.*

# Les campanyes electorals

# Teoria hipodèrmica

## ○ Plantejament

- Les campanyes influeixen en el vot de molts electors
- Mecanisme causal:

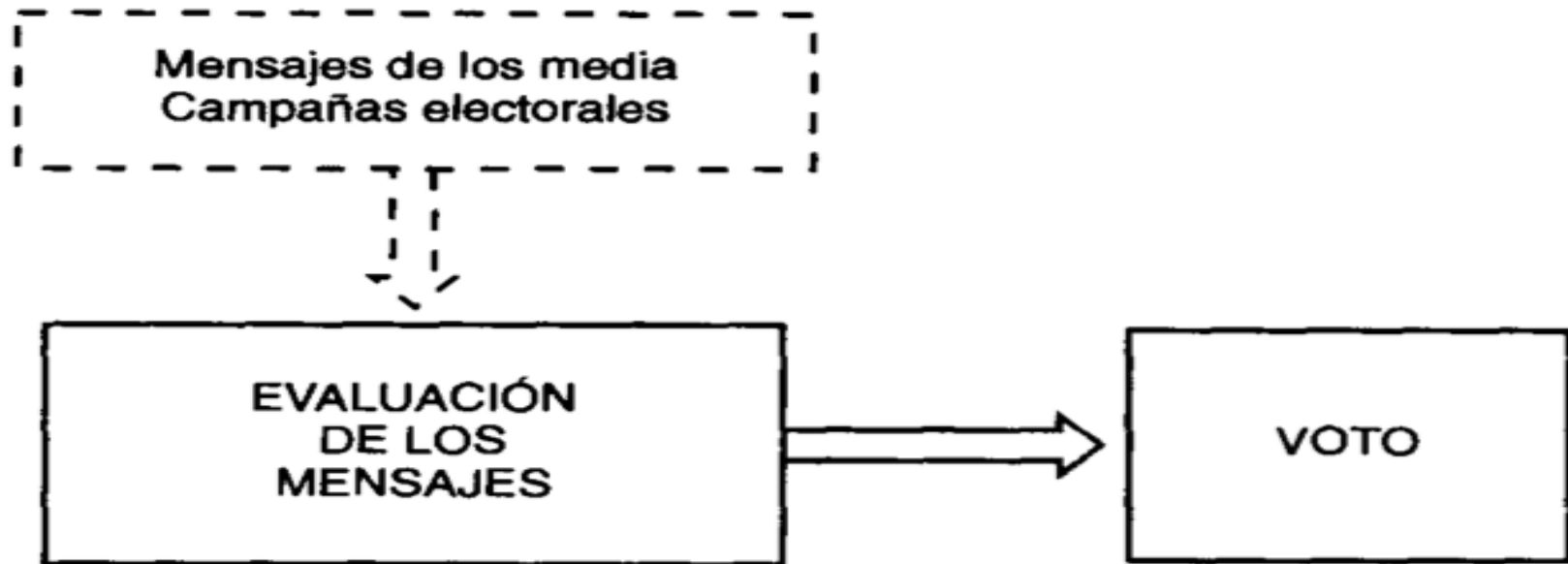


GRÁFICO 6.10. *La teoría hipodérmica.*

## ○ Crítiques

- No tothom s'exposa a tots els mitjans de comunicació.
- **L'exposició selectiva**
  - Escollim els mitjans que coincideixen amb els nostres valors i reforcen la nostra visió del món
  - No sol haver-hi divergència entre valors i missatges dels *mass media*
  - L'exposició selectiva reforça el vot normal
  - Els efectes de les campanyes són mínims

# Teoria dels efectes mínims

## ○ Plantejament

- Les campanyes quasi no influeixen en el vot
  - Els últims mesos no hi ha quasi canvis de vot
  - Aprox.: 4% dels votants
- Clau: l'exposició selectiva
- Mecanismes (gràfic)

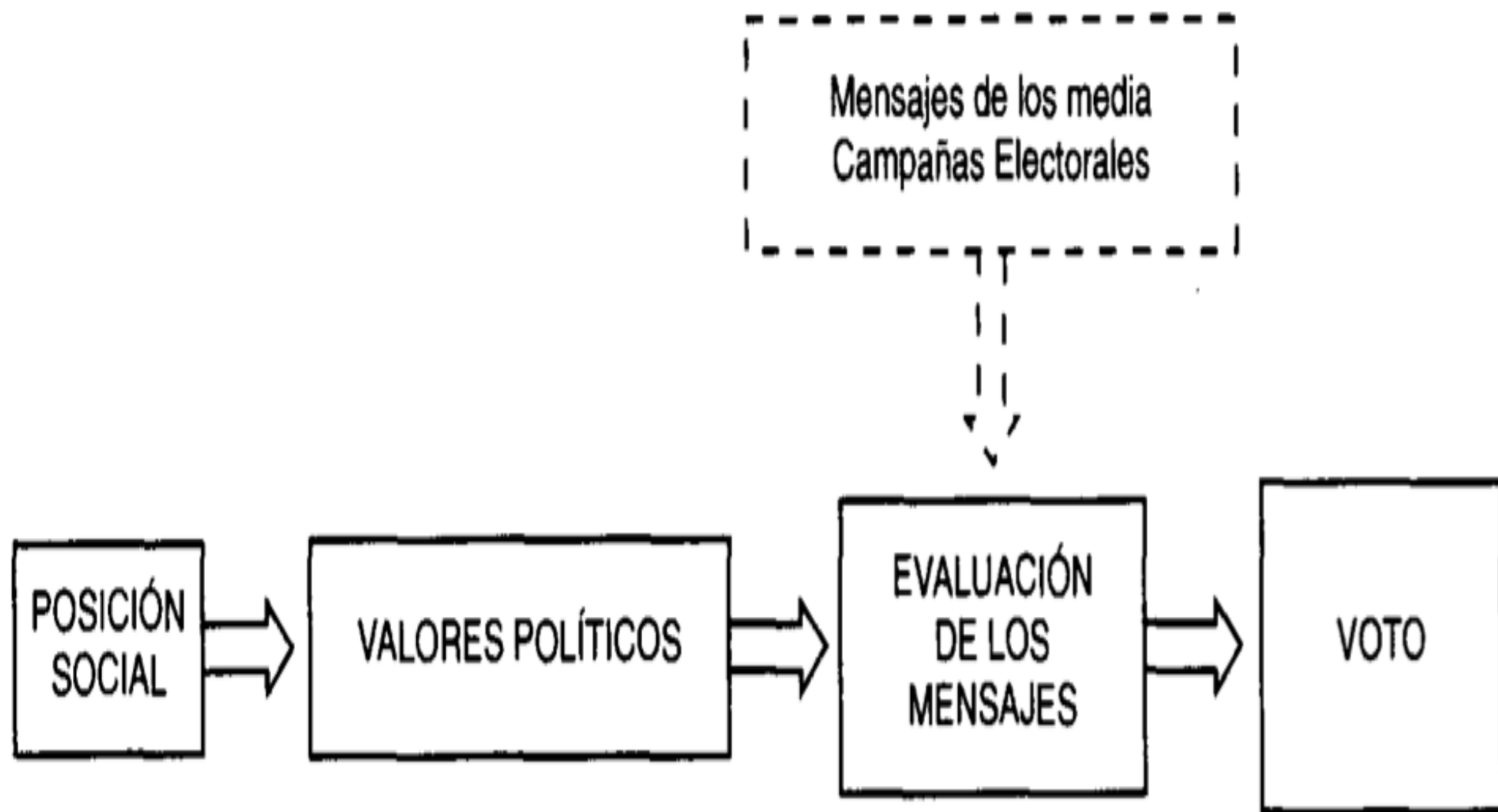


GRÁFICO 6.11. *La teoría de los efectos mínimos.*

## ○ Crítiques:

- Curt termini vs. llarg termini
- Efectes de les campanyes a llarg termini:
  - Canvi del **clima polític**
    - Escàndols i crispació / entusiasme col·lectiu
  - Canvis en la **imatge dels candidats**
    - Atributs / defectes
  - Prioritzar uns certs **temes de l'agenda**
- Contextos SENSE exposició selectiva
  - Missatges amagats
  - Televisió
  - Desalineament partidista (debilitat de valors)



# Teoria de l'establiment d'agenda

## ○ Plantejament

- No es tracta d'influir en l'opinió d'algú sobre alguna qüestió, sinó de seleccionar les qüestions o temes de debat públic
  - Exemple: retallades vs. independència
- Són els temes de discussió els que influeixen en el vot
- Com es forma l'agenda política?
  - Problemes privats / socials / polítics
  - Nivells de poder (Lukes, Barach i Barazt)

# Vot temàtic

# *Issue voting* (vot temàtic)

## ○ Plantejament:

- Una part important del vot es decideix segons els temes o qüestions que es tracten a l'agenda
  - Seguretat / independència / sanitat...
- Condicions
  - **Tenir opinió** sobre un cert tema
  - Estar interessats en el tema, **considerar-lo rellevant**
  - Conèixer la **posició dels partits** sobre el tema
  - El vot temàtic sol funcionar segons **teories direccionals** del vot

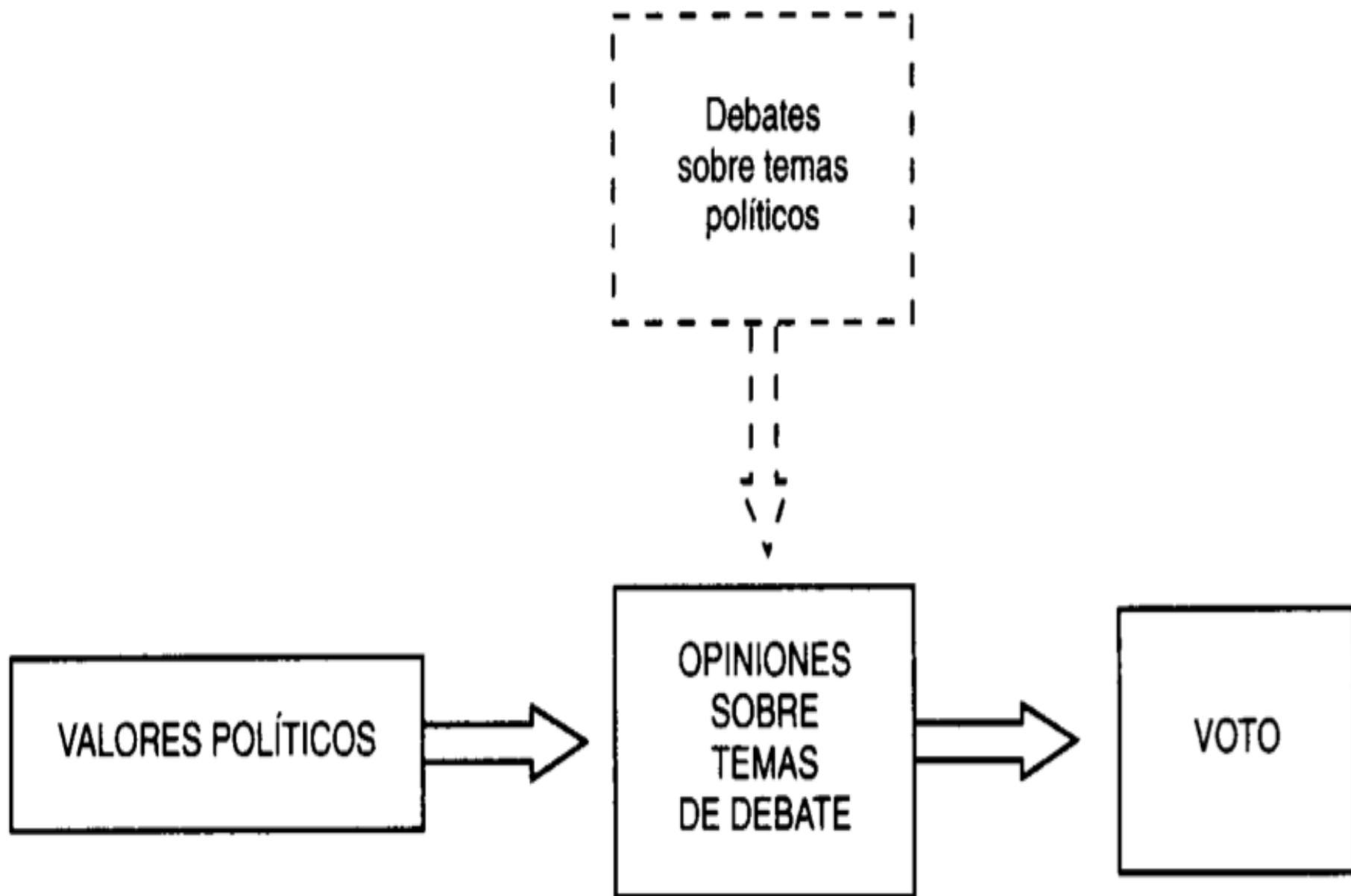


GRÁFICO 6.13. *El voto temático.*

## ○ Adaptacions del vot temàtic (dècada de 1990)

- Canvi 1: mobilització cognitiva
- Canvi 2: transformacions dels *mass media*
- Canvi 3: els públics especialitzats:
  - Els ciutadans no seguim tots els temes
  - Hi ha minories de públics interessats segons el tema
  - Públics monotemàtics: els interessats en un sol tema

## ○ Límits

El vot temàtic no funciona en...

- Bipartidisme
- Unanimitat dels partits sobre un tema
- Quan els valors polítics són molt forts (gràfic)

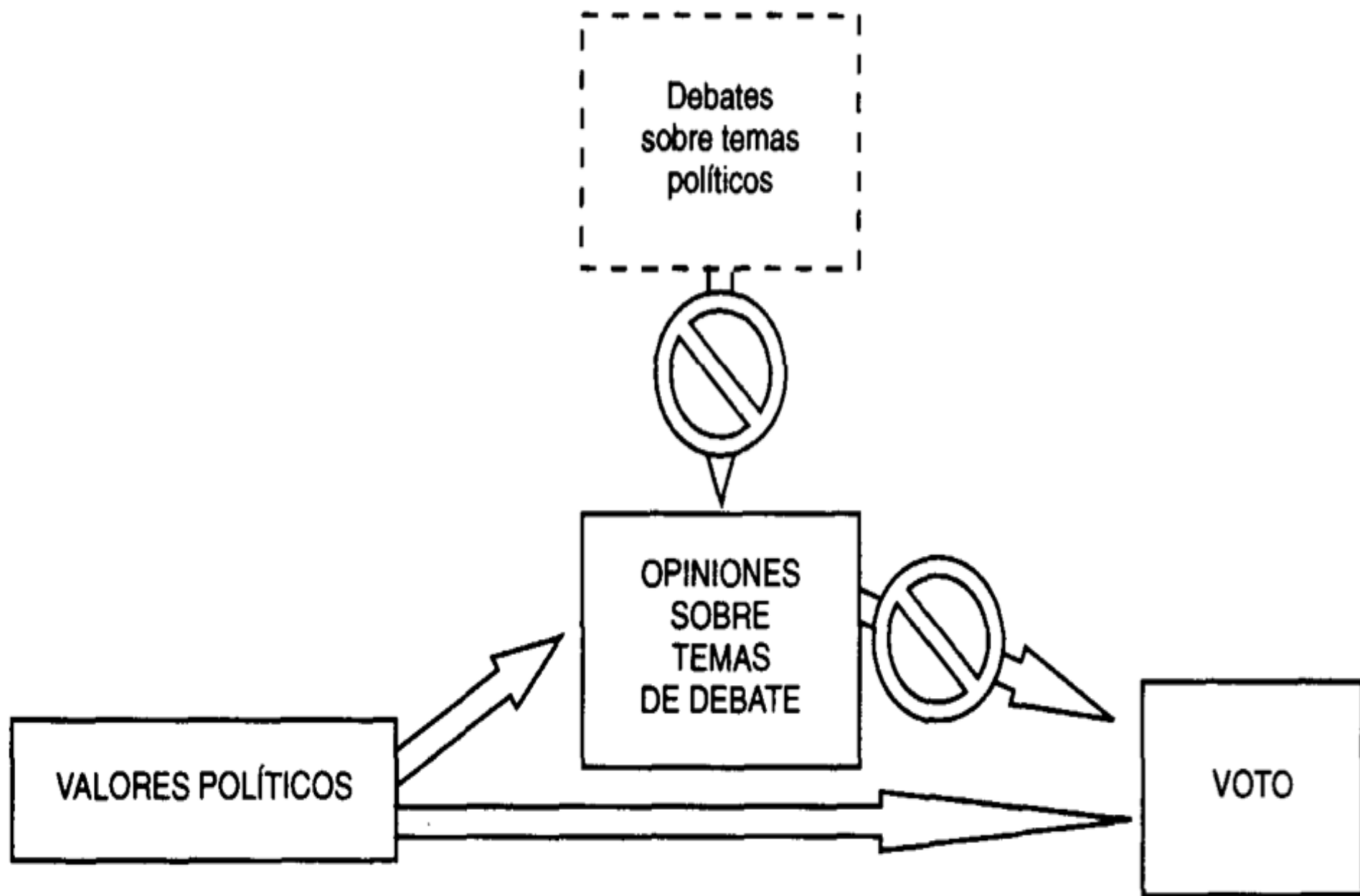


GRÁFICO 6.12. *Inexistencia de voto temático.*

# L'economia

# Economia i gestió

## ○ Plantejament

- **Avaluació retrospectiva:** la conjuntura econòmica s'atribueix al govern
  - Bona: nou èxit electoral
  - Dolenta: derrota electoral

## ○ Funcions de popularitat

- **VD: vot**
- **VI: indicadors econòmics**
  - **Objectius:** taxa d'atur, inflació, prima de risc...
  - **Subjectius:** percepció subjectiva de l'economia
  - **Quin és el més important?**



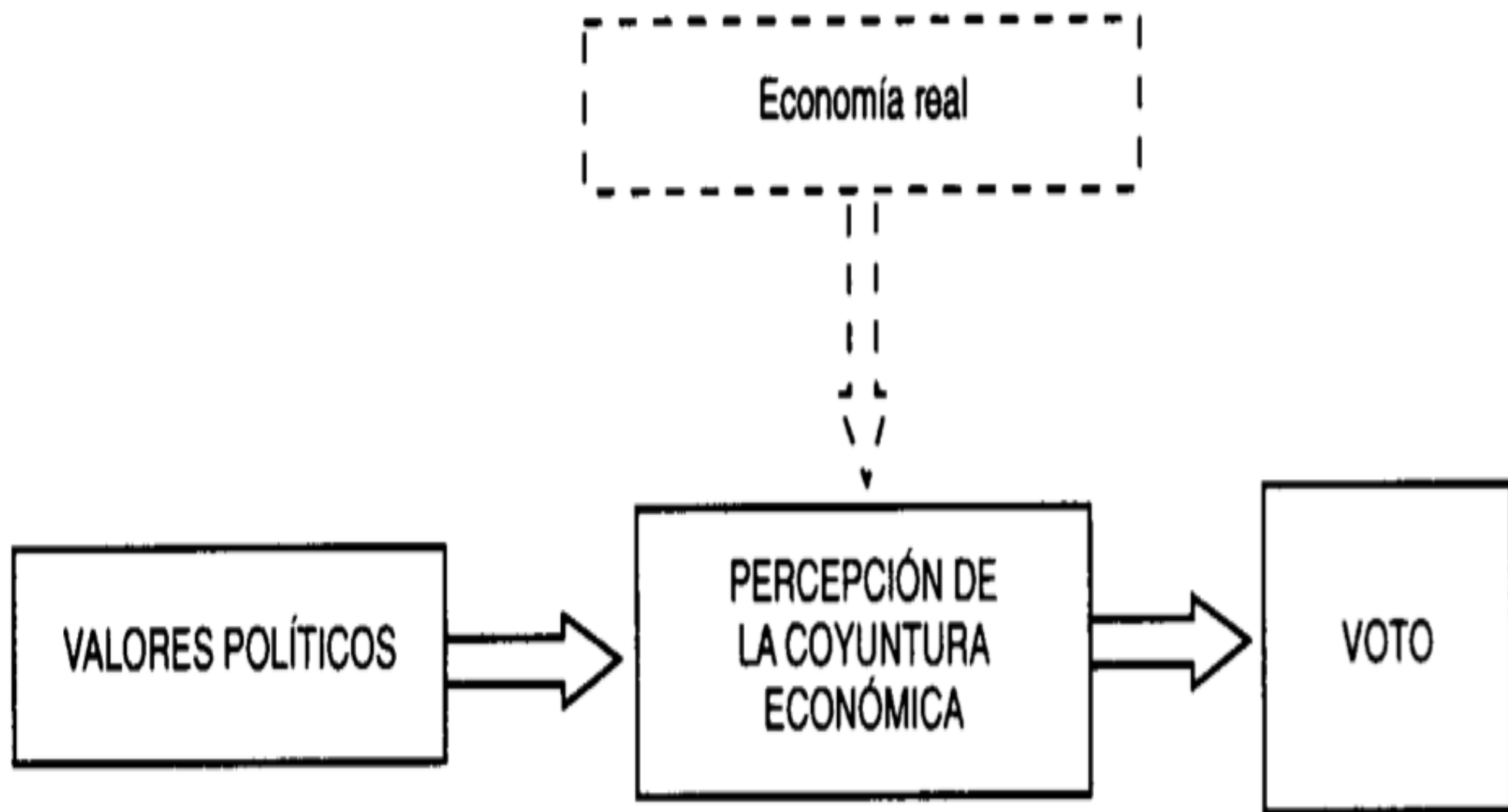


GRÁFICO 6.14. *El efecto electoral de las percepciones económicas.*

## ○ Tècniques

- L'avaluació es basa en **percepcions subjectives**
- Situació personal
  - **Egotròpics**: val més la situació personal que la del país per a explicar el vot
- Situació del país
  - **Sociotròpics**: val més la situació del país que la personal per a explicar el vot

# Els candidats

# EL CANDIDAT I EL VOT

- **Explicació científica o periodística?**
  - Variable d'*últim recurs*?
  - Pot diferenciar-se l'efecte del candidat de l'efecte general del partit?
    - Com es mesura?
    - Eleccions molt personalitzades
- **Tècnica de la *millora de predicció***
  - Construir un model amb totes les variables possibles i veure'n la capacitat explicativa
    - Amb el candidat
    - Sense el candidat

- Resultats empírics
  - Valor molt limitat del candidat
  - Més als EUA; menys a Europa



Ideología izquierda-derecha  
Identificación con un partido  
Nacionalismo  
Posmaterialismo  
...

GRÁFICO 6.15. *El efecto electoral de los candidatos.*

# El sistema electoral

# SISTEMA ELECTORAL I VOT

## ○ El sistema electoral limita la fragmentació del vot

Si el sistema electoral només permet l'accés d'uns pocs partits...

- Els **incondicionals** (identificació de partit o per ideologia) continuen votant
- Els **depressius** deixen de votar
- Els **pragmàtics** apliquen el *vot útil*
  - Perquè obtenen **representació**
  - Perquè poden **guanyar les eleccions**

- **Mecanismes del sistema electoral**
  - La circumscripció petita
  - Les fórmules majoritàries
  - Barreres altes
- **Estratègies dels partits**
  - Coalicions electorals
  - Aliances polítiques (organitzatives)



# Models complets d'explicació del vot

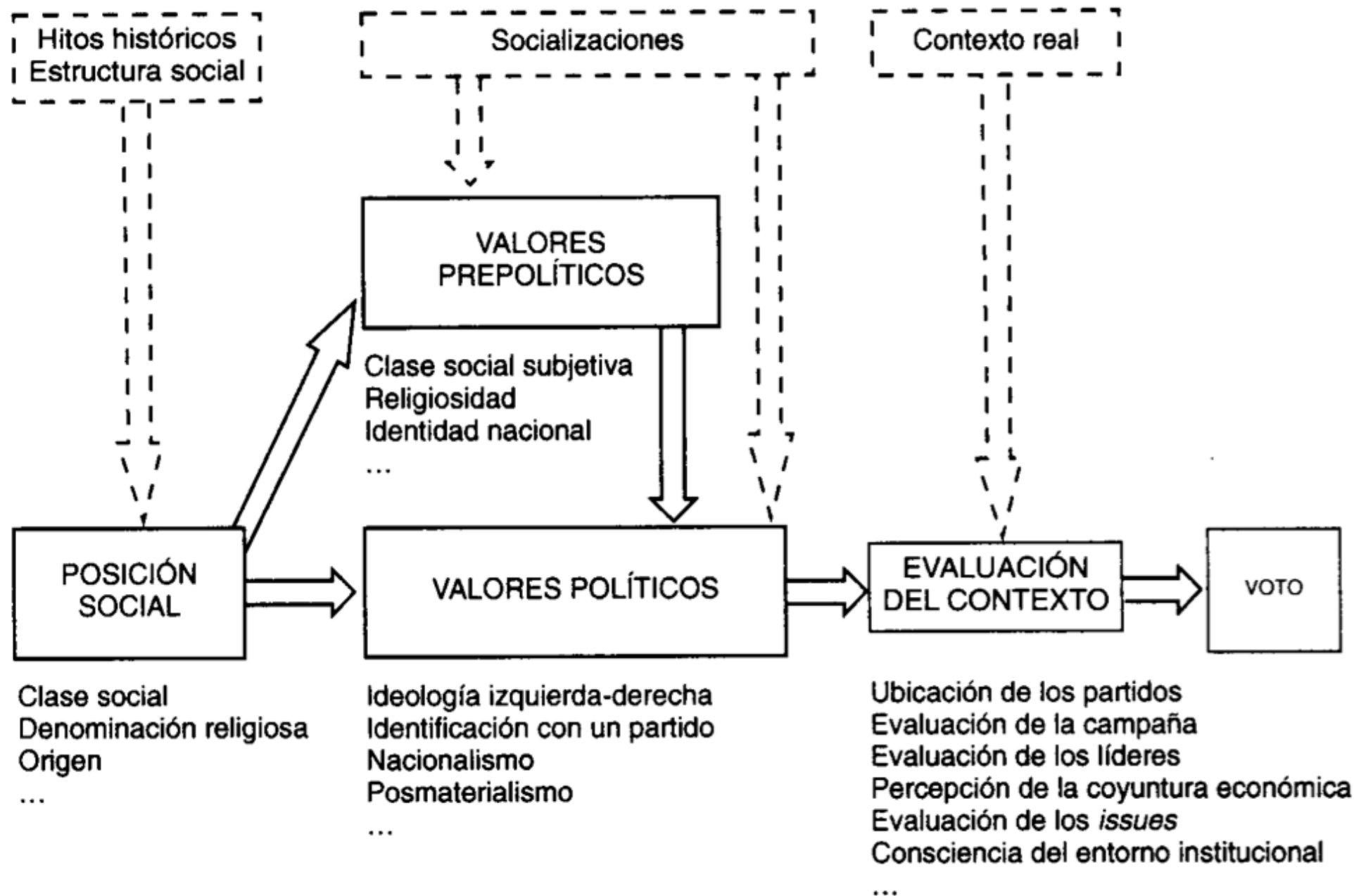


GRÁFICO 6.17. *Modelo completo del voto.*

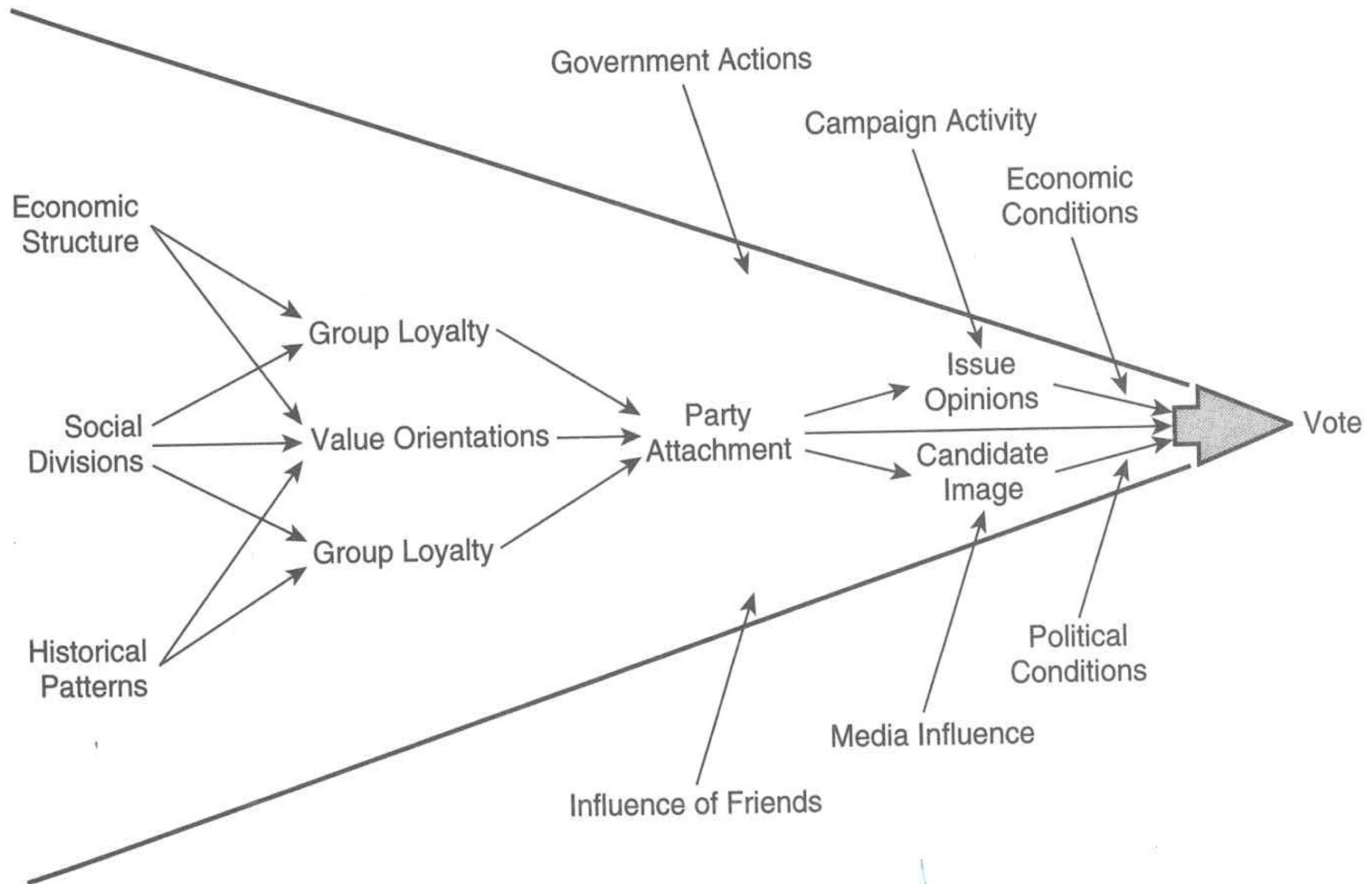


Figure 9.1 The Funnel of Causality Predicting Vote Choice

Font: Norris 2002